

Erdélyi GYOPÁR

2. 2025. MÁRCIUS-ÁPRILIS

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET FOLYÓIRATA

**A nők és
a hegymászás**

**Történelem
és legendák:
tanuljunk
bakancsban!**

TERMÉSZETJÁRÁS

HONISMERET

KÖRNYEZETVÉDELEM

Erdélyi Gyopár

2025/2. (196.) szám • 35. évfolyam

ISSN: 1583-9532

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület folyóirata

Az 1892–1948 között megjelent

Erdély folyóirat jogutódja

Megjelenik kéthavonta

Revista Asociației Societatei Carpatină Ardeleană

în limba maghiară

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Balázs Katalin (balazs.katalin@eke.ro)

TÁRSSZERKESZTŐ:

Deák László (deak.laszlo@eke.ro)

MUNKATÁRSÁK:

Dr. Bartók Attila (Környezetvédelem),

Bélfenyéri Gábor (Gombák),

János Csaba (Borvizeink, gyógyvizeink),

Dr. Kovács Lehel István (Honismeret),

Molnár Zoltán (Csillagászat),

Dr. Ruzs Ottilia (Légtüneménytan)

BORÍTÓ- ÉS GRAFIKATERV: Várdai Éva

TÖRDELŐSZERKESZTŐ: Várdai Éva

NYOMDA: Mark House – Gyergyószentmiklós

KIADVÁNY-KOORDINÁTOR ÉS KORREKTOR:

Veres Ágnes (veres.agnes@eke.ro)

POSTACÍM:

Asociația SCA – EKE, O. P. 1, C. P. 41,

400750 Kolozsvár (Cluj), RO

e-mail: gyopar@eke.ro

honlap: www.erdelyigyopar.ro, www.eke.ro

Tarka sáfrány (színhíányos) (Fotó: Nyisztor Miklós)

A következő lapszám 2025. június 1-jén

jelenik meg

ELŐFIZETÉS

Az átutalás tárgyaként minden esetben kérjük feltüntetni nevüket, postai és e-mail címüket, valamint hogy „Erdélyi Gyopár előfizetés 2025”, ugyanakkor kérjük ezen adatokat az elofizetes@eke.ro címre is elküldeni.

Erdélyben:

Előfizetési díj egy évre (postaköltséggel együtt): 84 lej

• Banki átutalással:

Asociația Societatei Carpatină Ardeleană –

Erdélyi Kárpát-Egyesület

ING Bank N.V. Amsterdam – Sucursala București

Bankszámla száma:

RO74 INGB 0000 9999 0316 7890

Adószám (cod fiscal): 4960082

Banki készpénzbefizetés esetén a kezelési díjat (10 lej) kérjük hozzáadni az előfizetés díjához.

• Postai átutalással:

Asociația Societatei Carpatină Ardeleană

(Veres Ágnes)

O. P. 1, C. P. 41, 400750 Cluj

Magyarországon:

Előfizetési díj egy évre

(postaköltséggel együtt): 7800 forint

• Banki átutalással az EKE magyarországi számlájára:

Erdélyi Kárpát-Egyesület

Unicredit Bank

Bankszámla száma:

10918001-00000027-75640007

Banki készpénzbefizetés esetén a kezelési díjat (750 forint) kérjük hozzáadni az előfizetés díjához.

A folyóiratban megjelent írások szerzői jogvédelem alatt állnak, azok bármilyen formában történő további felhasználása csak a forrás feltüntetésével engedélyezett. Az aláírt vagy betűjellel ellátott cikkekért szerzőik felelnek, ezek nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét.

Eröss Zsolt Teljesítménytúra 2025

■ Az EKE Gyergyószék idén szervezi meg a tizedik, jubileumi nemzetközi teljesítménytúrát Eröss Zsolt emlékére a Gyergyói-havasokban és a Hagymás-hegységben a Gyergyószentmiklós–Gyilkostó távon.

Időpont: 2025. május 23–25.

Jelentkezés online az EKE Gyergyószék honlapján május 17-ig.

TARTALOMJEGYZÉK

1 A nők és a hegymászás –

Dr. Kovács Lehel István

1 Ballada helyett – Bajna György

Egyesületi élet

2 32. EKE Vándortábor – Történelem és legendák: tanuljunk bakancsban! – László Ilona

3 32. EKE Vándortábor –

Gombás-bérc-túra – Nagy Attila

5 32. EKE Vándortábor – Királykő-túra – Tőke Árpád

6 32. EKE Vándortábor – Autóbuszos honismereti túra: kúriák, tájházak, templomok – Petres Éva

7 EKE-síversenyek március idusához közeledve – Veres Ágnes

36 EKE-osztályok hírei

47 Az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadványai

Mária-út

10 Zarándokkézfogás a Határkő felett – Mares Sándor

11 Mária Út Konferencia beszámoló – Péterfi Attila

Nekrológ

10 Barkász Gábor (1957–2024) – EKE Szatmárnémeti

11 Dukrét Géza (1942–2025) – Tiponut Tibor

Örökségünk

12 Töredékek/Fragments – Sági Gergely

Hazajárás Erdélybe

14 Szépségesen szomorú tájak az ismeretlenség homályában – Kenyeres Oszkár

Historikum

16 Erről írtak eleink – Székely történetek és históriák – Balázs Katalin

Gombák

19 Tejelőgombák II. – Rizikék, szörgombák – Bélfenyéri Gábor

Környezetvédelem

20 A Parnasszosz Nemzeti Park – Dr. Bartók Attila

Ökolábnyomok

23 Természetvédelem a Milvus Csoporttal
25 Mamasüti – Nagymamáink hagyatéka – Balázs Katalin

Külföldi túra

27 Képeslapok a nagyvilágból, 23. rész – A világrengető Gdańsk és a csillagászok városa, Toruń – Dr. Kovács Lehel István
30 Meseszép Föld, 30. rész – Rovaniemi, a sarkvidéki kapu – Deák László

Borvizeink, gyógyvizeink

33 Straub János: az ásványvízkutatás esetében az első szó a vegyészé – János Csaba

Belföldi túra

34 A Duna-delta, az ország legkeletibb pontja – Tordai Jenő

Rejtvény

45 Mormota-fejtőrő
46 Keresztrejtvény – Johannes Kepler német csillagász gondolata

TÁMOGATÓINK

A nők és a hegymászás

■ „A hegymászás nem női munka” – állította egyik cikkében a *Nuneaton Observer* 1879-ben, pedig pont erre cáfolt rá nyolc évvel korábban Lucy Walker (1836–1916), aki az apjával megmászta a Matterhornt, az Alpok egyik legmagasabb csúcsát, s így kiérdemelte „az első hegymászó hölgy” címet.

Am teljesítménye ellenére sem lehetett tagja az Alpine Clubnak, egyszerűen azért, mert nő volt. A történet pikantériája az, hogy a kapcsolattartás és bizonyos kedvezmények végett felvették a klubba Lucy kutyáját, s így félig-meddig ő is klubtaggá vált. Az első női hegymászó klub, a Ladies Alpine Club csak 1907-ben alakult meg, s akkortól kezdték elismerni a női hegymászókat is.

Azonban azt nagyon kevesen tudják, mert pont az említett okok miatt igyekeztek titokban tartani, hogy az első hegymászó nő maga Viktória királynő volt.

Ezekről a korai titkokról a *Monmouthshire Beacon* számol be 1898 júniusában. A cikk állítása szerint a királynő legelőször 1848. szeptember 8-án mászta meg a Lochnagart, majd 1850-ben a Beinn a'Bhuird-csúcsot és a Ben Muich Dhuit is rá kilenc évre.

1890-ben már Viktória királynő arról számolt be a sajtó nyilvánossága előtt, hogy „nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy megszabaduljunk a szoknyától, és elkezdjük a hegymászást!”

Mi sem kívánhatunk ennél szebbet a hölgyeknek most, a nőnap környékén, mint hogy elismert hegymászókká váljanak, s Bajna György versétől ihletődve legyenek a természet, a hegyek szép tavaszi virágai! ■

Dr. Kovács Lehel István

Ballada helyett

*Immáron nem Böske kérésére teszem,
Ezért talán jobban reszket eres kezem,
Csupán felhívásra, mit kedves barátom,
Vadász István elnök bökkentett ki bántón,
Kádár Joli pedig melegebben tette,
Felhívva figyelmem a nőnapra versre.*

*Mondhattam, ihletem kútja már kiapadt
– Ügyes vagy – biztattak – egy hosszú út alatt,
S szálltak az ötletek. Sorra elfeledtem,
Csak fekete felhők keringtek fölöttem.
István, mint bonviván kifejtette bátran,
Mily hálás a nőnem a férfi karjában,
Olvad el a csóktól, a vad öleléstől,
Legyen bár vénember, ki ránéz enyelgőn.*

*Hát legyen ballada, gondoltam nagy bőszen,
Mivel térdig járok én is már az őszben,
Miről balladázok balalajka nélkül?
(Ébredő nyírerdők mélyén bánat készül!)
Felöltöttem tehát legünnepibb ruhám,
Megálltam a tükörnk innenső oldalán.
Elképzelttem, hogyha fehérmép lehetnék,
Tükröm másoldalán állóban mit ennék?*

*Kopasz a kobakja, bajusza már őszes,
Szeme alatt táska, zsebe kongó, üres,
Csak a szeme csillan: Jánosbogár fénnel,
Falat sem kaparász megrövidült éjben.
Ezt ölelni tűzzel hidegrázás helyett?
Hölgy ily szegénységbe talán sose esett.
S hát még cuppot nyomni ráncos pofájára?
Ily mélyre nem juthat senki e hazában.*

*Nem írok balladát, döntöttem el bőszen.
Az első négy szakaszt Vadásznak címeztem,
Ami ezután jön, csak dicséret lenne,
El ne menjen tőlünk a gyengébb nem kedve:
Aranyos virágok, bódító bűbájok,
Menedéket nyújtó asszonyok, leányok,
Örömünk illatát, nektárját hordozók,
Felszarvazni is kész hűség-homokszobrok,
Áldjon meg az Isten, türelemországok,
Simogató kezű áldott boszorkányok!*

*Áldjon és élteszen, míg fű nő a Földön,
Megérett leányka hiányt ne szönvödjön,
Elég lesz majd neki, ami azután jön,
Csurgó nyálú vénnel kell hogy ölelkezzön,
Eltűrni megannyi önhitt nyomulását,
Megjátsszani kedvest, s ne látni azt a mást,
Akiért valóban a világra hozták,
S pokolban kell élnen, bár itt a mennyország.*

*Zárom tehát, ennyi cseppent e szép napra.
Ki ölelni akar, megengedjük, rajta!
Viselje egymaga mindazt, mi ezzel jár,
Ezt üzeni nekik Pistike, a király.*

2025. március 8.
Bajna György

Bálványosról a Cecele csúcsa felé ■ FOTÓ: SZÓKE ÉVA

Bálványosvár csonka tornya ■ FOTÓ: GÁSPÁR LÁSZLÓ

32. EKE Vándortábor

Történelem és legendák: tanuljunk bakancsban!

Útvonal: busszal: Tusnádfürdő–Bálványosfürdő, innen gyalog: Bálványosvár – Gorgán-tető – Cecele – Lenkert – Nyergestető, majd innen busszal vissza Tusnádfürdőre

Minősítés: közepes

Távolság: 14 km gyalog

Szintkülönbség: +/-650 m

Menetidő gyalog: 8 óra

Táv busszal: 40 km oda-vissza

■ Gyalogtúránk kiindulópontja Bálványosfürdő, amely Torjai községhez tartozik, és a térség egyik legismertebb gyógyüdülőhelye. A település története három egykor virágzó fürdőtelep egyesülésével fonódik össze: a Bálványosi-hágón található a hajdani Torjai Büdösfürdő, az 1895-ben, a Csomád-hegy lábánál létrejött Csiszárfürdő, valamint az egykori Várpadfürdő alkotja azt a természeti és történelmi mozaikot, amely a helyszín egyedülálló karakterét adja. Bálványosfürdő híres szénsavas és kénes forrásairól, amelyek gyógyhatása évszázadok óta vonzza a látogatókat.

Utunk a kék sáv turistajelzést követve vezet keresztül a sűrű, misztikus hangulatot árasztó lombérdőn, miközben fokozatosan kapaszkodunk fel első úti célunkhoz, Bálványos várához. A vár romjai a történelem néma tanúiként állnak a magasban, ahonnan lenyűgöző panoráma tárul elénk. A középkori erődítményt valószínűleg a 13. században emelték, és egyes legendák szerint a tatárjárás idején is menedéket nyújtott az itt élőknak számára. A hely szelleme megihlette Jókai Mórt is, aki a *Bálványosvár legendája* című regényében örökítette meg a vár köré szövődött mondákat, misztikus atmoszférát kölcsönözve a helyszínnek.

A várból továbbindulva a kék sáv jelzésen haladunk végig a hegygerincen. Egy újabb, erőt próbáló kapaszkodó után elérkezünk a Cecele csúcsára, amely 1094 méter magas.

A források eltérő módon sorolják be a hegyet: egyesek szerint a Csíki-havasok legnyugatibb csúcsa, míg mások a Torjai-hegység részeként tartják számon. A Cecele csúcsáról páratlan panoráma tárul elénk: a Dél-Hargita erdős vonulatai, a vulkanikus eredetű Csomád-hegység, a Kászoni-havasok, valamint az Alcsíki- és a Kászoni-medence festői látványa. Tiszta időben a látóhatár peremén felsejlenek a Déli-Kárpátok bércei, a Hagymás-hegység sziklás vonulatai, valamint a Háromszéki-havasok. Az ikonikus Nagysomlyó kúpja innen is jól kivehető.

A Cecelén tett kitérő után folytatjuk utunkat a kék sáv jelzés mentén, amely végül elvezet a történelmi jelentőségű Nyergestetőre. Időutazásunk során a 12. századi Bálványos várából egyenesen a 19. század viharos eseményei közé csöppenünk. Nyergestető a Csikkozmás és Kászónújfalu közötti vízválasztón helyezkedik el, és évszázadokon át stratégiai jelentőségű védelmi pontként szolgált. Tatár- és törökidőszakok idején is véres csaták színtere volt, de leginkább az 1848–49-es szabadságharc során vívott hősiességét említi halhatatlanná. 1849. augusztus 1-jén a túlerőben lévő osztrák és orosz seregek ellen a Tuzson János alezredes vezette székely honvédek élet-halál harcot vívtak. Bár az ellenség számbeli fölénye miatt a magyar védők végül kénytelenek voltak visszavonulni, bátorságuk és önfeláldozásuk örökre beírta nevüket a történelembe. Az itt elesett hősök emlékére 1896-ban emelt emlékoszlop őrzi, amely azóta is a székely nép szabadságszeretetének szimbóluma. Kányádi Sándor *Nyergestető* című versében emlékezik meg az akkori eseményekről.

A túra során nemcsak természeti szépségekben gyönyörködhetünk, hanem a táj minden pontja történelmi és kulturális örökséget hordoz, amely méltó tiszteletadás az itt élt és harcolt elődeinknek. ■

László Ilona

32. EKE Vándortábor

Gombás-bérc-túra

Távolság: 70 km busszal (oda-vissza): Tusnádfürdő – Kászonjakabfalva, 34 km gyalog

Szintkülönbség: +/-550 m

Menetidő: 2 óra busszal (oda-vissza), 6 óra gyalog

Minősítés: közepes

Túraútvonal: a Bor- és a Gac-patak találkozása (750 m)

– Salutaris-borvízforrás – Bor-patak völgye – Bor feje (1038 m) – Polyán bérc – Gombás-bérc (1200 m) – Veresszéki-borvízforrás – a Bor- és a Gac-patak találkozása (750 m)

■ „Kászonújfalutól keletre törtet le a Kászon vize, melynek havasias küllemű völgyét félkörben hajló havasok festői láncolata kereteli. E havasok magasabb csúcsai Káposztás-havas, Jáhoros, Impérhavas, Piripótartománya, alább a havasoknak azon roppant zöme, mely a kistölgyesi és az ojtózi szoros közé ékeli magát a Nemere és a Nagy Sándor csúcsokkal. E havastáj egyike honunk legszebb, legtermészetáldottabb vidékeinek, az ember alig érinté annak széleit, bennebb eső ős erdeiben még a szarvasok, őzök és medvék zavartalan tanyája van.” (Orbán Balázs: *A Székelyföld leírása*)

A Székelyföld leírója e határ menti vidéken járva csodálattal telve mutatja be a kis medence természeti szépségeit és épített örökségét. A táj talán nem sokat veszíthetett szépségéből a nagy székely ittjárta óta – néhány erdőirtást leszámítva –, de „Isten háta mögötti” hely lévén ritkán jár erre bakancsos természetjáró. Pedig turistaszempontból gazdag e vidék. A medencét szegélyező havasok szépsége, a történelmi határ közelsége, a medence kijáratánál és a közeli Úz völgyében még látható Árpád-vonal berobbantott bunkerei, az I. és II. világháborús emlékhelyek, a híres kászoni borvízforrások, a jégkorszakból visszamaradt ritka növények védelmét szolgáló természetvédelmi területek számíthatnak érdeklődésre, és nem utolsósorban a medence falvait és sajátos kultúráját is érdemes lenne „megízlelni”.

A Kászoni-medence, háttérben a Hargita
FOTÓ: A CSÍKSZÉKI EKE GYŰJTEMÉNYÉBŐL

A Kászoni-medencét a Csíki-havasok észak-dél irányú fő gerincének a Rugát-tető (hágó) után elágazó két vonulatának hegyei határolják, mintegy fordított U betűt alkotva. A medence legnagyobb folyóvize, a Kászon-patak déli irányban lép ki a Kászoni-medencéből, mely Kézdiszék területén ömlik a Feketeügy folyóba. A medence három törésvonal mentén süllyedt alá a földtörténet során. A törésvonalak mentén gyakoriak a borvízfeltörések, a legnevezetesebb a Fehérkői, a Répáti, a kászonjakabfalvi Salutaris és a Veresszéki borvíztelep. Az utóbbi két forrást gyalogtúránk során meg fogjuk látogatni.

A térség természeti határoltsága ösztönözte a kászoni határvédő székelyeket, hogy függetlenedjenek Csíkszékktől, mely önállóságot először Szent László király – akkor még herceg –, majd Zsigmond király adományozta, a szabadalomleveget maga Mátyás király is megerősítette.

E rövid helyismertető után térjünk rá gyalogtúránk bemutatására.

Gyalogtúránk kiindulópontjára, Kászonjakabfalvára autóbusszal érkezünk. Tusnádfürdőről indulva érintjük Újtusnádot, Tusnádfalut, majd Csíkkozmánánál elhagyjuk az európai utat, és Kézdiszék irányába folytatjuk utunkat. Áthaladva a Nyerges-tetőnek nevezett gerincen a Kászoni-medencébe érkezünk. A lapályban Kászonújfalu fogad, majd folytatva utunkat átkelünk a Kászon patakán. Rövidesen elválnak a kézdivásárhelyi úttól, balra visszakanyarodunk a Kászon völgyébe, Kászonjakabfalva irányába.

A falun átkelve még néhány kilométert autóbusszal teszünk meg a havasok irányába, megközelítve a Salutaris-borvízforrás közelében található Bor- és Gac-patak összefolyását.

Innen indul a gyalogtúránk, majd az előttünk álló körtúra végeztével ide fogunk visszaérkezni.

Rendezve sorainkat, az enyhe emelkedőn elindulunk a hegynek. A keleti irányt tartjuk, a Bor-patak mentén haladunk. Rövid gyaloglás után a hajdani időkben szép napokat megélt Salutaris-borvízforráshoz érkezünk. Megkóstoljuk

A Nemere-hegység ■ FOTÓ: A CSÍKSZÉKI EKE GYŰJTEMÉNYÉBŐL

Földanya éltető, szomjoltó ajándékát, és tartalékot merítünk további utunkhoz. Közben meghallgatjuk a borvíztelep rövid történetét, felidézve a régi gyógykezeléses időket. Hajdan a forrás vizét nemcsak gyógyfürdéshez használták, hanem ivókúrában és asztali vízként is hasznosították (gyomorbántalmak kezelésére ajánlották).

Elköszönve a borvízforrás felügyelőjétől, visszatérünk az erdei útra, amely bükkös-fenyves erdő közt, továbbra is enyhe emelkedővel araszol a hegygerinc felé.

Az erdei fák kellemes árnyékában haladunk. Hamarosan kiérünk az erdőből, és megérkezünk a gerincen található tisztásra, melyet a helybeliek Bor fejének neveznek.

A tisztásról az erdőszegély miatt csak keleti irányba van kilátás, de az erdőtakarást kárpótolja a közelről feltáruló Nemere-hegység vonulata: a kiemelkedő magaslatok közül a Nagy-Nemere (nevezik még Román-Nemerének is, 1649 m), Kis-Nemere (Magyar-Nemere, 1627 m) és Nagy-Sándor (1640 m) nevezetesebb csúcsai látszanak. A Kis-Nemere vagy Magyar-Nemere-csúcs előterében a Fekete-, vagy Cigánykapatak tart a Veress-vízhez, mely egy évszázaddal meg néhány évtizeddel korábban még országhatár volt. Alattunk fekszik Csángótelep, a Lassúág forrásvidéke, természetvédelmi tőzeglápok sorozatával.

A Csíki-havasok főgerincén tartózkodunk, ennek déli részén. Ez a rész még egybeesik a Kárpátok főgerinc-túraút-

vonásával, melyet piros sáv jelzéssel jelöltek (látunk is ebből néhányat).

A Csíki-havasok ezen gerince a Káposztás-havastól (1464 m) észak-dél irányban folyamatosan veszít magasságából, mely a Perkőnél végződve simul a Kézdi-medencébe.

Túránk déli irányban folytatódik, követve a főgerincet. Fenyőerdőbe érkezve erdei gerincúton haladunk, mely szakaszon a fenyves végig kitart mellettünk, árnyékot biztosítva.

A gerincet borító fenyves erdőt egy újabb nagy kiterjedésű tisztás váltja fel. E tisztást ékesíti a Gombás bérce nevezetű csúcs, a túránk névadója. Erről a magaslatról páratlan kilátás van a környékre: a Nemere-hegységtől kezdve a Háromszéki-havasok vonulata, majd a Kárpát-kanyar magaslatain továbbhaladva a közeli Bodoki-havasok zárja a panorámát, s az általuk közrezárt medencetérség tárulkozik fel előttünk.

Ebédidő lévén, a szép kilátásban gyönyörködve elfogyasztjuk az ebédünket.

A pihenő után csomagolunk, és „szekerünk rúdját” a Kászoni-medence irányába fordítjuk vissza. Újra az erdő nyújtotta árnyékot élvezhetjük ereszkedőnk során, kezdetben ösvényen haladunk, majd később erdei úttá szélesedik a járás. A csúcs utáni gyaloglás félútjánál meredek útszakaszok teszik izgalmassá az ereszkedést. Itt több figyelemre van szükség, hogy elkerüljük a megcsúszást, mozgó kőre lépést, bokasérülést.

A Gac völgyét elérve kitérünk jobbra, hogy meglátogassuk az ugyancsak nevezetes Veresszéki-borvízforrást. A borvízforrás vize kalcium-magnézium-hidrogén-karbonát típusú ásványvíz. A Veresszéki borvizet ivókúrában légző- és emésztőszervvel kapcsolatos betegségekben, a fürdőkúrákat a szív- és érrendszeri problémákkal küzdő betegek gyógyítására használták. Jelenlegi tulajdonosa a telepet rendbehozatta, környékét parkosította, s felújította a Kós Károly által tervezett épületet is.

A borvízforrástól a kiindulási- és ugyanakkor végpontig kis távolságot kell megtennünk, innen autóbusszal térünk vissza Tusnádfürdőre. A hazafelé vezető utat más irányba tesszük meg, hogy megmutassuk a Kászoni-medence összes települését: Dobojt, Kászoniimpért, Kászonalitzt és Kászonfellt.

A hazafelé vezető utunkat megszakítjuk a Nyergestetőnél, hogy tisztelünket tegyük az 1848–49-es forradalom nyergestetői csatájában elhunyt székely hősök temetőjénél. ■

Nagy Attila

A Veresszéki-borvízforrás ■ FOTÓ: A CSÍKSZÉKI EKE GYŰJTEMÉNYÉBŐL

32. EKE Vándortábor

Királykő-túra

Távolság: 200 km busszal (oda-vissza) a Tusnádfürdő –

Botorog-forrás útvonalon, 24 km gyalog

Szintkülönbség: +/-1850 m

Menetidő: 4 óra busszal, 10–11 óra gyalog

Minősítés: nagyon nehéz magashegyi

Túraútvonal: Botorog-forrás – Zănoaga-tisztás –

Curmatura menedékház – Tornyok – Hegyes-csúcs

(Vf. Ascuțit, 2133 m) – Nagy-Cimbalom (Țimbalul Mare)

– Kis-Cimbalom (Țimbalul Mic) – Pásztor-csúcs (La Om,

2238 m) – Grind menedékkunyhó – Macskák-szurdok-

völgy – Zernyesti-szurdokvölgy – Botorog-forrás

Megjegyzés: az útvonal részben sziklás, meredek ösvényen, helyenként kitett gerincen halad, ahol a kézhasználat, kapaszkodás a le- és felmáshozánál elengedhetetlen. Fel-tétel a kiváló fizikai és szellemi állóképesség, a hasonló sziklás terepen és magasságokban szerzett tapasztalat.

■ A Királykő-hegység (románul: Pietra Craiului) a Bucsecs-hegységgel és a Leaota-hegységgel együtt a Déli-Kárpátok legkeletibb részét alkotja. Két részre tagolódik, a Kis-, illetve a Nagy-Királykőre. A Nagy-Királykő főgerince ÉK-DNy irányú, míg a Kis-Királykőé DK-ÉNy-i. Formája egy fordított L betűre hasonlít. Legmagasabb csúcsa a 2238 m-es Pásztor-csúcs (La Om).

Az EKE Vándortáborból kb. 2 óra alatt autóbusszal közelítjük meg a hegységet. Gyalogtúránk a Királykő keleti lábánál lévő Botorog-forrástól indul. Egy jól kiépített, és a turisták által is kedvelt útvonalon haladunk a Curmatura menedékház irányába. Útközben megpihenünk a Zănoaga-tisztáson, ahonnan kiváló kilátás nyílik a Nagy-Királykő fogazott gerincére, melyen később végighaladunk. A Curmatura menedékházat kb. 2 óra gyaloglás, valamint 4,5 km megtétele után érjük el. Itt teletöltjük palackjainkat forrásvízzel, hiszen a nap további részében erre nem lesz lehetőség (csak délután, újra lent a völgyben). A menedékháznál eltöltött pihenő, illetve reggelizés után tovább folytatjuk utunkat a Kis- és a Nagy-Királykő közötti nyeregben. Innen rátérünk a Nagy-Királykő

főgerincére. A Királykő-tornyai melletti ormok között halad utunk, eleinte törpe fenyvesek között, majd elhagyva a fás vegetáció legmagasabbra kúszó képviselőit is, továbbkapaszkodunk a Hegyes-csúcs (Vf. Ascuțit, 2133 m) irányába. A Curmatura menedékház és a Hegyes-csúcs közötti távot – ami 3,5 km, viszont szintemelkedésben jelentős 700 métert eredményez – kb. 2–2,5 óra alatt tesszük meg. A Hegyes-csúcson elfogyasztjuk az ebédet, és gyönyörködünk az elénk tároló látványban. Nyugati irányban tekintetünk a Barca-patak völgyében, a Plaiul Foii turistaközponttól túl, a Jézer-hegységen, majd a Fogarasi-havasok impozáns ormain pihen meg. Észak felé a Kis-Királykő hegyháta már jóval alattunk terül el. Keletre fordulva Pestera és Magura szórványtelepülések dimbes-dombos tájain túl a látóhatárt megkoronázza a Bucsecs-hegység. Délre nézve láthatjuk utunk további, egyben legnehezebb szakaszát, a Nagy-Királykő központi gerincét. Túránk legmagasabb pontját és egyben a Királykő-hegység legmagasabb csúcsát, a 2238 m magas Pásztor-csúcsot kb. 2 óra gyaloglás és mászás után érjük el, de megmásszuk előbb a Nagy-Cimbalom, a Cimbalmok közti, a Kis-Cimbalom és a Vladuska ormot is.

Rövid pihenő után ereszkedünk le, nyugati irányba, a Grind menedékkunyhóhoz. Az ereszkedés nem lebecsülendő, fontos a jó minőségű túrabakancs, ami jól tartja a bokát az igen csúszós, apróköves terepen. A La Table-tisztás előtt lesz lehetőségünk újra friss forrásvizet inni. Utunk innen a Macskák szakadékan át vezet a Zernyesti-szorosba, majd vissza a Botorog-forráshoz. A Pásztor-csúctól vissza az autóbusszig a kb. 10 km távot 3 óra alatt tesszük meg. Túránk a Királykő Nemzeti Park egyik legszebb és legvadabb gerincszakaszát járja be. ■

A Királykő ■ FOTÓ: TÓKE ÁRPÁD

Tőke Árpád

A Henter kúria ■ FOTÓ: KELEMEN CSABA

A csíkmenasági erődtemplom ■ FOTÓ: KELEMEN CSABA

32. EKE Vándortábor

Autóbuszos honismereti túra: kúriák, tájházak, templomok

Útvonal: Tábor – Nyergestető – Kászonimpér –
Csíkmenaság – Csíkszentgyörgy – Csíkszentkirály –
Csíkszentimre – Tábor

Minősítés: honismereti túra

Távolság busszal: 125 km

Menetidő: 2,5 óra buszon

■ A Nyerges-tető vagy Nyergestető egy 878 méter magas hágó Hargita megyében, a Háromszéki-medencét és a Csíki-medencét összekötő átjáró a Csíki-havasok és a Torjai-hegység között.

A Csíkkozmas és Kászonújfalú közötti vízválasztón helyezkedik el. Leginkább az 1848–49-es forradalom és szabadságharc egyik utolsó székelyföldi színhelyeként ismert. A hágó számtalan véres ütközet helyszíne volt a tatár és török beütésekor, valamint az 1848–1849-es szabadságharc idején.

1849. augusztus 1-jén Gál Sándor tábornok Tuzson János alezredes vezetése alatt mintegy 1000 honvédjére bízta a szoros védelmét. A székelyek élet-halál harcra vívtak az Eduard Clam-Gallas osztrák tábornok vezette, 12 000 főt számláló osztrák és orosz csapatokból álló ellenséges hadsereg ellen.

A csata helyszínén emlékoszlop őrzi a csatában elesett székely hősök emlékét. 1990 óta minden évben március 15-én népes hallgatóság jelenlétében emlékeznek meg a „Székelyföldi Thermopülé” hőseiről.

Az emlékművel átellenben, az erdő szélén lévő területen, egy tömegsírbába hantolták el akkor az ütközet áldozatait, akiknek emlékét többek közt számtalan kisebb-nagyobb fa- és vaskereszt, valamint számtalan kopjafa őrzi.

A Kászonok fele haladunk tovább, Kászonimpér kirándulásunk második állomása, ahol a késő barokk stílusú Balási kúriát látogatjuk meg.

A kászonimpéri kúria 1833-ban épült a család legjelentősebb tagja, Balási (III.) József (1778-1855) királyi ítélőtábla bíró megrendelésére. A tulajdonos a helyi közösségben nagy megbecsülésnek örvendő családból származott, ősei sok generációra visszamenőleg Kászonszék elöljárói voltak.

Innen visszatérünk Kozmasra és Csíkmenaság fele vesszük az irányt, ahol megtekintjük a XV. században épült műemlék

templomot, amely korabeli freskóival Csík egyik legértékesebb műemléke.

Köpeczi Sebestyén József (*heraldikus, címerfestő*) szavait idézve: „a templom belseje szépséges freskóival egy régen letűnt kor gazdag lelki életének emlékeit sugározza ránk”.

Ezt követően meglátogatjuk a helyi Néprajzi Múzeumot és az 1797-ben épült, menasági lófő székely Adorján család kúriáját.

Csíkmenaság önkormányzatilag Csíkszentgyörgy községhez tartozik, tulajdonképpen a két falu egybeolvadt.

Csíkszentgyörgyön is ellátogatunk a helyi katolikus vártemplomhoz, ez Alcsík egyik legszebb, méreteiben legnagyobb és legrégebbi gótikus temploma.

A csíkszentgyörgyi vártemplom 757 m magasságban látható a Fiság patak bal oldali teraszán. Építési ideje 1336-ra tehető. A templomot az évszázadok során többször javították és nagyobbították, mai formáját a késő gótikus 15–16. századi átépítés során nyerte el.

Innen a Gál Sándor-házhoz sétálunk. A házat 1822-ben Gál József strázsamester és felesége, Füleki Julianna építette. Itt lakott Gál Sándor is, aki 1825-ben katonaiskolába került, majd a székely haderő szervezőjeként tábornok is lett.

Honismereti túránk következő állomása Csíkszentkirály, itt a Helyi Önkormányzat tulajdonában levő Osztrák–Magyar Monarchia idején épült vízi meghajtású malmot és a helyi Skanzent látogatjuk meg, de hallani fogunk a gróf csíkszentkirályi és krasznahorkai Andrassy család, egy régi csíkszentkirályi székely származású magyar főnemesi család történetéről is. Örömmel fogadjuk a polgármester úr vendégszeretétét.

Elköszönünk kedves vendéglátóinktól és honismereti túránk utolsó állomásaként Csíkszentimrere utazunk, ahol a Henter kúriát látogatjuk meg, a község egyik büszkeségét, amelynek különösen a lépcsős portikusza nagyon szép. Négyszögletes kőoszlopai reneszánsz díszítésűek. A Henterek 1713-ban építették ezen csíkszentimrei udvarházukat, amely a környékbeli barokk világi építészet egyik jelentős emléke. Látogatásunk végén egy kis vendéglátásban lesz részünk a kúria borpincéjében.

Remélhetőleg értékes élményekkel gazdagodva térünk vissza a táborba. ■

Petres Éva

EKE-síversenyek március idusához közeledve

■ A hóvirág, a vadorgona és a kakasmandikó nyílásakor sokan már nehezen képzelik el, hogy síversenyt lehet szervezni, főleg egy ilyen gyenge, kevés havas tél után. Ám az éjszakai negatív hőmérsékleteknek köszönhetően a pályafenntartók nagy mennyiségű műhavat készítettek, így mi, szervezők nem is annyira a hó vastagságáért, hanem inkább a minőségéért aggódtunk. És egyre jobban, hiszen március 6–9-re 14 °C-os hőmérsékletet jósolt az időjárás-előrejelzés.

Ám a verőfényes napsütés ellenére a hó kitartott a buszkáti sípályán, és ha nem is ideális, de elfogadható körülmények között szerveztük meg március 8-án a XXI. EKE-gyereksíversenyt, illetve március 9-én hatodik alkalommal a Hangay Oktáv Családi Síversenyt. Bemelegítőként a Comunitas Alapítvány és az RMDSZ, valamint az ORCA Sportklub mellett társszervezőkként részt vettünk a közel 200 diákot megmozgató II. Kolozs Megyei Magyar Középiskolás Téli Sportolimpia lebonyolításában március 6-án. ■

A legtöbb induló a 7–8 éves lányok korcsoportjában volt

XXI. EKE-gyereksíverseny

■ Március 8-án reggel 111 gyerek indult a versenyen. Az 50 lány és 61 fiú 7–7 korcsoportban állt a kb. 300 m hosszú gyermek-óriasműlesikló pálya rajtjához. Idén a 7–8 éves lányok (16) és az 5–6 éves fiúk (13) korcsoportjába iratkoztak a legtöbben. Mindenki ajándékban részesült, a résztvevők kis

hátizsákot, labdát, faérmét, csokit, legót, narancsot kaptak, a nyertesek érmet és kupát is, meg különféle díjakat.

A tavalyi jubileumi torta sikere láttán idén is meglepetéssel készültünk: a díjkiosztás után minden gyerek és szervező egy-egy képviselőfánkot fogaszthatott el.

A verseny legjobb idejét Néda Dávid érte el

Eredmények:

Lányok: 3–4 évesek: 1. Pinteá Olivia, 2. Brad Cara; 5–6 évesek: 1. Șerbănescu Emma, 2. Tóth Linczing Abigél, 3. Bartha-Vári Eszter; 7–8 évesek: 1. Cosma Anastasia, 2. Bob Eva és Ciulea Ana, 3. Crișan Natalia; 9–10 évesek: 1. Chiorean Alia, 2. Pop Denisa Florina, 3. Roman Vanessa; 11–12 évesek: 1. Roman Inamahoro Jessica, 2. Vizi Hanna, 3. Szélyes Édua; 13–14 évesek: 1. Damache Oana Bianca, 2. Călugăr Ana, 3. Hunyadi Franciska Sára; 15–16 évesek: 1. Veres Zsófia, 2. Hajdu Ingrid, 3. Bodea Ligia Patricia.

FOTÓ: LŐRINCZ FERENC

Minden résztvevő faérmet kapott emlékébe

Fiúk: 3–4 évesek: 1. Roman Nelson, 2. Bartha-Vári Áron; 5–6 évesek: 1. Hordău Ștefan, 2. Ioniță Avi Cristian, 3. Faur Albert; 7–8 évesek: 1. Crețu Dominic, 2. Pinteă Radu, 3. Kiss-Lőrincz Gáspár; 9–10 évesek: 1. Cosma Sebastian, 2. Curte Andrei Ștefan, 3. Gebefügi Mikó Kende; 11–12 évesek: 1. Bakos Ádám Márk,

Sok gyerekeknek ez volt élete első versenye

2. Kiss-Lőrincz Dániel, 3. Török-Mihok Tamás; 13–14 évesek: 1. Mureșan Andrei, 2. Vulpe Robert, 3. Bota Vlad Matei; 15–16 évesek: 1. Néda Dávid, 2. Veres Kende, 3. Szakács Norbert.

Időeredmények és további helyezések a siverseny. ekekolozsvar.ro oldalon. ■

Hangay Oktáv Családi Síverseny – VI. kiírás

■ Március 9-én reggel az eddigi kiírások rekordját jelentő 29 csapat 97 versenyzője állt rajthoz a sísporthoz Erdélyben 1895-ben meghonosító Hangay Oktávról elnevezett családi síversenyen, melynek célja a család összetartásának erősítése, a sízés és a téli sportok szeretetének kiterjesztése minden korosztályra.

Nagy örömünkre idén négy háromgenerációs család is bejelentkezett a versenyre. A Tiszta Tizenkettő csapatot a 77 éves nagytata, Kiss Zoltán tartotta össze, akinek két fia és családjuk alkotta a családi síverseny történetének eddigi legnépesebb, 12 tagú csapatát. A László család örökifjú nagytatája, András nyolcvanegyévesen idén is korát meghazudtoló lendülettel ereszkedett le a kapuk között, fia és unokája örömeire. A Villám csapatban a 66 éves Bogya Zoltán fiával, vejével és unokájával mérettetett meg. A MadMacskák csapat korelnöke, az 57 éves Varga Zoltán Mihály két lányával, vejével és unokájával nevezett be a versenyre, ahol különböző generációk alkották a csapatokat: indulhattak szülők gyerekeikkel vagy nagyszülők gyerekeikkel, unokáikkal.

A rangsor megállapításakor a tagok idejét összeadva alakult ki a család ideje.

Íme a dobogós helyezések:

5 vagy többtagú családok (az 5 legjobb időt vettük figyelembe): 1. A Tiszta Tizenkettő (Kiss Zoltán, Kiss-Lőrincz Géza, Kiss-Lőrincz Ágnes, Áron, Dániel és Gáspár, Kiss Zoltán, Jolán, Janka, Júlia és Jázmin, Pusztai Enikő), 2. Kaga (Szélyes Levente, Éva, Panna, Édua, Illa és Róza), 3. Lakers Team (Lokodi Ferenc, Ildikó, Balázs, Bálint, Ferkó és Márton);

4 tagú családok: 1. Hópárducok (Veres Márton Zoltán, Ágnes, Zsófia és Kende), 2. Bakosék 4x4 (Bakos Norbert, Orsolya, Ádám Márk és Zoltán Noah), 3. Villám (Bogya Zoltán és Gergely, Székely Szabolcs és Kitti);

3 tagú családok: 1. Suhanók (Néda Tamás, Zsófia és Dávid – a legjobb időátlagú csapat), 2. The Skyliners (Damache Dan, Daria és Bianca), 3. Cosmicci (Cosma Adrian, Anastasia és Sebastian);

A családi síverseny résztvevői

2 tagú családok: 1. Petboys (Borszékéről, Péterffy Botond és Gergő Márton), 2. Hóbaglyok (Gebefügi László és Mikó Kende), 3. Spando (Curte Paul és Andrei).

A legnépesebb résztvevő családnak járó Vándorkupát idén is a Kiss és Kiss-Lőrincz család tagjaiból összeálló, 12 tagú, A Tiszta Tizenkettő csapat vihette haza.

Időeredmények és további helyezések a családi. ekekolozsvar.ro oldalon.

Támogatók: Adrenalin Park, Makewaves, Epinvest, Wedas, Brick Depot, Kertimag Románia, Calvariapet, Intramark, Power Belt, Rulmenti Suedia, ParaPark, Buscat Ski Resort, Idea Plus, Kygakon, PromelekXXI, Natura Travel, Media Contur Advertising, Pál And. ■

Veres Ágnes

A Tiszta Tizenkettő csapat nyerte el a legnépesebb családnak járó emlékkupát

II. Kolozs Megyei Magyar Középiskolás Téli Sportolimpia

■ A Communitas Alapítvány és az RMDSZ az EKE – Kolozsvár 1891 és az ORCA Sportklub együttműködésében második alkalommal rendezte meg a Kolozs Megyei Magyar Középiskolás Téli Sportolimpiát V–XII. osztályos magyar diákok számára. Az eseményre március 6-án került sor, helyszíne pedig a Kolozs megyei Kisbányán található Buszkát sípálya volt.

A meleg, napsütéses időjárás ellenére a pálya megfelelőnek bizonyult, és a diákok jól vették az akadályokat. A vetélkedőre közel 200 Kolozs megyei magyar tanuló nevezett be a következő kategóriákban: alpesi sí, óriás-műlesiklás négy korcsoportban, illetve hódeszka két korcsoportban.

A versenyre az alábbi 14 iskola tanulói jelentkeztek be testnevelő tanáraik vezetésével: Ady Endre Általános Iskola, Kalotaszentkirály; Apáczai Csere János Elméleti Líceum, Kolozsvár; Avram Iancu Középiskola, Aranyosgyéres; Báthory István Elméleti Líceum, Kolozsvár; Borbély József Általános Iskola, Tordaszentlászló; Dési 1-es Számú Általános Iskola; Györgyfalvi Általános Iskola; János Zsigmond Unitárius Kollégium, Kolozsvár; Jósika Miklós Elméleti Líceum, Torda; Kolozsvári Református Kollégium; Kós Károly Általános Iskola, Körösfő; Nicolae Titulescu Általános Iskola, Kolozsvár; Onisifor Ghibu Elméleti Líceum, Kolozsvár; Sigismund Toduță Zenei Főgimnázium, Kolozsvár.

Nyertések:

Alpesi sí, óriás-műlesiklás:

Lányok: V–VI. osztály: Szélyes Édua (Sigismund Toduță Zenei Főgimnázium, V. o.); VII–VIII. osztály: Kurucz Anita (János Zsigmond Unitárius Kollégium, VIII. o.); IX–X. osztály: Veres Zsófia (Apáczai Csere János Elméleti Líceum, IX. o.); XI–XII. osztály: Kovács Eszter (Báthory István Elméleti Líceum, XII. o.)

Fiúk: V–VI. osztály: Kovács Benedek (Apáczai Csere János Elméleti Líceum, VI. o.); VII–VIII. osztály: Szalantai Erik (Báthory István Elméleti Líceum, VIII. o.); IX–X. osztály: Neda

Jó pár diák állt rajthoz az idén bevezetett hódeszkaversenyen is
FOTÓ: GAVART

Dávid (Báthory István Elméleti Líceum, X. o.); XI–XII. osztály: Matlák Vilmos (Báthory István Elméleti Líceum, XII. o.)

Hódeszka:

Lányok: IX–XII. osztály: Egyed Eszter (Báthory István Elméleti Líceum, X. o.)

Fiúk: V–VIII. osztály: Csákány Hunor (Báthory István Elméleti Líceum, VI. o.); IX–XII. osztály: Fábrián Kristóf (Báthory István Elméleti Líceum, XII. o.)

A rendezvényt a sportszerűség és a jókedv jellemezte. A verseny lejárta után a résztvevők a fennmaradó időt sportolással, szórakozással és ismerkedéssel töltötték. A támogatók felajánlásainak köszönhetően a győztesek számos értékes díjban részesültek, melyek remélhetőleg továbberősítik bennük a sport iránti szeretetet.

További helyezések és időeredmények az rmdsz.ro/aktualis/hirek oldalon. (Communitas Alapítvány) ■

Zarándokkézfogás a Határkő felett

■ Amikor péntek este értesítést kaptam, hogy vasárnap, március 2-án Mezőfény határából indulva és a román–magyar határig gyalogolva lehetőség van részt venni egy Mária-utas „páneurópai pikniken”, felidéztem magamban azt a néhány útfestési akciót, amelyekben részt vettem. Elindulni, valahol a kijelölt útvonal környékén otthagyni a gépkocsit; finoman, de határozottan működtetni a kézi fakéreghántolót, azért, hogy csupán minimális sérülést okozva a fatörzs külső kérgén ki lehessen képezni a Mária-út jelzés alapját; ezt megtisztítani, felvinni rá a fehér alapot, majd a Mária-út különleges védjegyének számító lila M-betűt felfesteni a fehér alapra. Ne legyen sem vastag, sem vékony, pont annyi festéket felhasználva, hogy jól látsszon, a vonal legyen vonal és ne legyen művészi végigcsorgatva, arra gondolva, hogy majd alkalomadtán, egy fáradt, talán az erdő homályában utat kereső zarándoknak biztosságot ad, ha újra és újra felfedezi a jelet és megnyugszik, hogy jó úton van. Na de mi volt ennek a programnak a háttere, mi benne a „páneurópai” és miért piknik?

Havas Tamás, a program szervezője és a partiumi tájakon a Mária-út két lábán járó „jelzőoszlopának” elmondása szerint tizenhárom éve, 2012-ben sikerült Mezőfény határában a román–magyar határig kivinni a Mária-út jelzett szakaszát, és összekapcsolni a Máriapócs–Piricse felől induló jelzett szakasszal. Az akkor még csak pislákoló remény, hogy ezen az útvonalon a Vállaj–Csanálos határátkelő okozta kerülő megtétele nélkül „egyenesbe” hozható a Máriapócs–Nagykaroly szakasz, Románia schengeni övezethez való teljes jogú csatlakozása révén tetet őlött.

Mivel az elmúlt hétvégén Mária-út konferencia zajlott Máriapócsra, erre épült az ötlet, hogy a konferencia résztvevőiből verbuválódott zarándokcsoport és a szatmári EKE által szervezett zarándokok (az 1989. augusztus 19-i soproni határnyitás és osztrák–magyar baráti találkozót takaró páneurópai piknik gondolatát kölcsönözve) a határon talál-

kozva ünnepeljék meg ezt a momentumot. Szatmárról és Tasnádról indulva kilenc zarándok (köztük két kisbakancsos gyermek) vállalkozott erre, a mezőfényi homokdűnék között, hogy Ponyvápusztáról (Viișoara) indulva, 11 óra magasságában összetalálkozzon a Mária-utas zarándokok népelesebb csoportjával. Akik nem csak jöttek, hanem hoztak is: két jelzőoszlopot, amelyek a K52-es határkő után, a Mária-út romániai-partiumi szakaszának kezdetét jelölve és mutatva, azon melegében felállításra is kerültek.... sok-sok kézfogás és egymást bátorító szavak kíséretében. A zarándokok egymás kezét megfogva kört alkottak a lila M-betűs oszlopot körbevéve, és elénekelték a régi székely himnusz aktuális helyszínre alkalmazott változatát („hazajöttünk, megáldott a máriapócsi Szűz Mária”) és a Boldogasszony anyánk népéneket, majd a Himnuszt is. Hogy páneurópai volt-e, azt nem tudom, de hogy szívet-lelket melengető találkozó volt székely, partiumi és anyaországi magyar testvérek és zarándokok között, az számomra bizonyos. Mivel a két kisbakancsos zarándoknak, Eszternek és Andrásnak a szülei megígérték, hogy valóban lesz „piknik”, így hát előke-rült a pléd is, az elemózsia is, így a programnak ez a pontja is megvalósult.

Jó volt hallani Péterfi Attila, az erdélyi Mária Út Egyesület elnöke által a körbe bekiáltott, a szívünknek oly kedves és a zarándoklelkületet és hozzáállást röviden és ve-lősen kifejező rigmust: „A zarándok mit tehet? Örül, hogy itt lehet.”

Válaszként a rigmusban feltett kérdésre, hozzátehetjük azt is: „örül, hogy mehet”. A Mária-úton, Máriazelltől Csík-somlyóig, egész úton vagy részben, vagy akár a Partiumból indulva akármilyen irányba, figyelve a sok-sok önkéntes által festett és gondozott jelet a Mária-úton, rátalálva azokra a belső, szívbeli jelzésekre is, amelyeket az Isten a zarándoknak ajándékként készít. ■

Mares Sándor

■ Kedves Gábor,

Búcsúznak tőled az Erdélyi Kárpát Egyesület – Szatmárnémeti tagjai és úgy gondolom, hogy rajtunk kívül még rengeteg erdélyi és külhoni természetjáró, mindazok, akikkel annyi, de annyi időt töltöttél második otthonodban, a hegyekben. Rengetegszer voltál túratársunk Erdély gerincein, hegyeink jó ismerőjeként mutattad a csúcsokat, völgyeket, tanítottál minket mindenre.

Mindezekén túl, egyengetted az EKE életét, ott segítettél, ahol tudtál. Ha egy

EKE-gyűlésen két ember vett részt, akkor több mint valószínű az egyik te voltál, Barkász Gábor.

Ha munkáról volt szó, és időből tellett, mindig ott voltál. Önkénteskedtl is sok-sok eseményen, hisz örömmel segítettél másokon.

A legjobb példa az EKE-hez fűződő viszonyodra a tavalyi EKE Vándortábor, ahol betegség ellenére is sokat segítettél, dolgoztál. Mert ez is éltetett!

Hálásak vagyunk mindazért a sok önfeláldozó munkádért, melyet az egyesületért és az erdélyi természetjársért tettél.

Nem felejtünk, Gábor, hisz mikor a hegyeket, természetet fogjuk járni, te is mindig ott leszel velünk!

EKE Szatmárnémeti

Dukrét Géza (1942–2025)

■ Gyászol az Erdélyi Kárpát-Egyesület. Nemcsak Nagyváradon, de szerte az országban. Egy igazi vezéregyéniséget veszítettünk el.

A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem elvégzése után 1965-ben Siterben földrajz-biológia szakos tanárként kezd el dolgozni. Pár év után kinevezik az iskola igazgatójává. 1988-ban Nagyváradon kap katedrát. Innen vonul nyugdíjba 2000-ben. Diákjait mindvégig a természet szeretetére és megismerésére neveli.

1990 novemberében értesül a Kárpát Turista Egyesület kolozsvári megalakulásáról, melynek célja a száz éve alakult EKE hagyományainak folytatása. Meghívót kap és részt vesz Gyergyószárhegyen az EKE centenáriumi és újjáalakítási ünnepségén 1991 májusában.

Hazaérkezve lázas szervezésbe kezd, és 1991. május 24-én hatvanöt alapító taggal megalakítja az EKE Bihar Megyei Osztályát, mint fiókszervezetet. Már a kezdetektől a természetjárás mellett nagy hangsúlyt fektet az ifjúságnevelésre, a környezetvédelemre, a műemlékvédelemre, valamint a honismeretre.

Honismereti és ifjúsági táborokat szervez, 1993 augusztusában pedig az ő irányításával szervezi meg a váradi EKE lelkes réviiek támogatásával az EKE II. Vándortáborát Réven.

1992-től alelnöke, 1994-től elnöke az Erdélyi Kárpát-Egyesület (EKE) országos szervezetének.

1993-ban megalakítja és vezeti az Emlékhely Bizottságot, mely kezdetben az EKE égisze alatt működik, később Parti-

umi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság néven önálló egyesületté válik, mely számtalan, a magyarság számára fontos emlékhelyet felkutat és emléktáblával lát el. Vezetése alatt a Társaság huszonhat emléktáblát helyez ki, de az ő munkásságának köszönhető a félixfürdői Petőfi-szobor és a szilágysomlyói turulmadaras emlékmű restaurálása is.

Minden év tavaszán Partiumi Honismereti Találkozót, ősszel pedig Partiumi Honismereti Konferenciát szervez neves vendégelőadókkal.

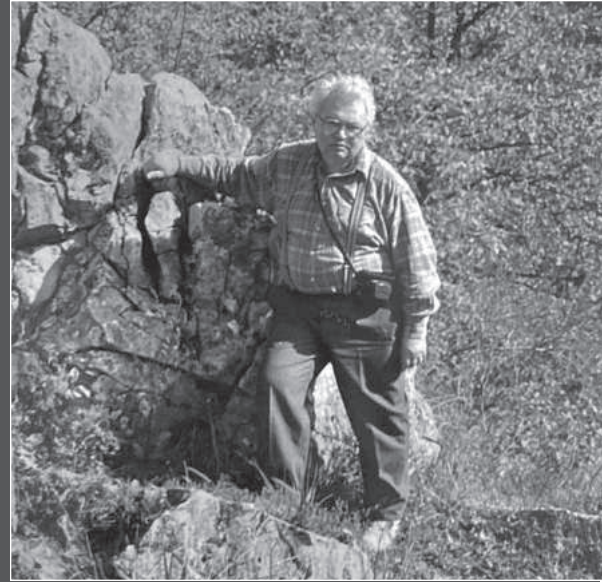
1994-ben megalapítja a *Partium* című honismereti lapot, majd 1997-ben elindítja a *Partiumi füzetek* helytörténeti könyvsorozatát, melynek mindvégig ő a szerkesztője is.

2007 elején lemond az EKE Bihar Megyei Osztályának vezetéséről, mely tiszteletbeli elnöki címet adományoz neki. Innentől elsősorban az Emlékhely Társaságban tevékenykedik, de továbbra is részt vesz az EKE mindennapi életében. Amíg egészsége engedte, minden évben jelen volt az EKE Országos Vándortáborokban is.

Megromlott egészségi állapota ellenére, ameddig bírt, folyamatosan szervezett, tervezett, szerkesztett és pályázatokat írt egyesülete számára.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesületen és az Emlékhely társaságon kívül tagja volt a Kriza János Néprajzi Társaságnak, a Magyar Néprajzi Társaságnak és az Erdélyi Múzeum Egyesületnek.

Munkásságát számos kitüntetéssel díjazták. Az Erdélyi Kárpát-Egyesület 1998-ban honismereti munkájáért Tavasz-

Sándor-díjjal, 1999-ben publicisztikai tevékenységéért Orbán Balázs-díjjal, 2006-ban szervezői tevékenységéért Merza Gyula-oklevéllel, 2009-ben ifjúságnevelő tevékenységéért Xantus János-díszoklevéllel jutalmazta. Az EKE '91 Nagyvárad-Bihar szervezete 2013-ban honismereti és publicisztikai tevékenységét K. Nagy Sándor-oklevéllel jutalmazta. A Bihar megyei RMDSZ A Magyar Kultúráért-életműdíjjal tüntette ki. 2022-ben az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettől (EMKE) is életműdíjat kapott. Egyéb kitüntetései a teljesség igénye nélkül: Pro Partium-díj, Fényes Elek-díj, Rimanóczy-díj, Podmaniczky-díj, Kós Károly-díj, Kun Kocsárd-díj, Sebestyén Gyula-emlékérem, Debreceni László-emlékérem, Bocskai István-emlékplakett, Bél Mátyás – Notitia Hungariae-emlékérem, Magyar Kultúráért-emlékplakett, Schönvisner István-emlékérem.

Munkásságával örökre beírta nevét az erdélyi természetjárás és a Partiumi és Bánsági helytörténet aranykönyvébe.

Emlékét megőrizzük, mert csak az hal meg, akit elfelejtenek.

Nyugodjon békében!

Nagyvárad, 2025. január 29.

Tiponut Tibor

Mária Út Konferencia beszámoló

■ A Mária Út Konferencia Máriapócsra került megrendezésre február 28. – március 2. között. Fő témája a zarándokút fejlesztése és fenntarthatósága volt.

Péterfi Attila beszámolt az Erdélyi Mária Út Egyesület elmúlt évi tevékenységéről. A cél, hogy a Mária Út 2026-ig teljesen kiépüljön, és átadásra kerüljön Európa számára. A zarándoklat elérhetővé tétele érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani az útvonal kijelölésére,

a szálláshelyek listájára, valamint az információs szolgáltatások (pl. mise-időpontok, boltok, éttermek) biztosítására.

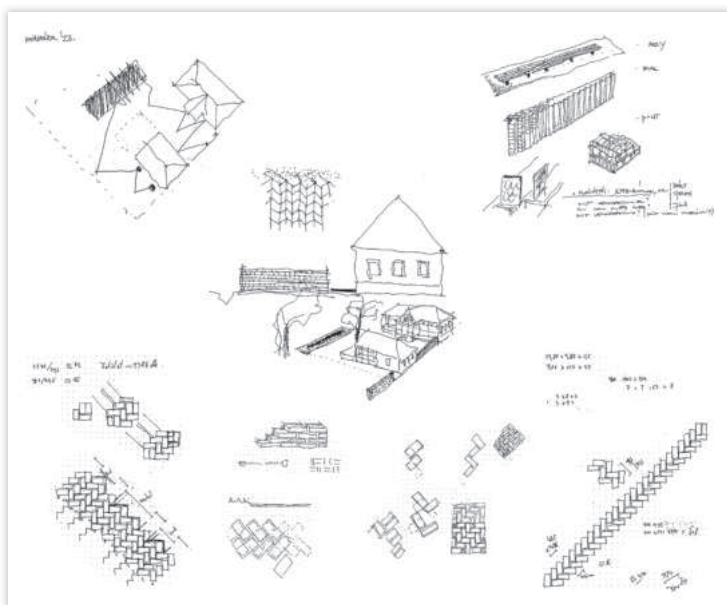
A jelzéstések és az útvonalak fejlesztése kapcsán a résztvevők egyetértettek abban, hogy a főútvonalakat lila színnel kell jelölni, a további színek még egyeztetés előtt állnak, viszont arra mindenképp oda kell figyelni, hogy ezek a színek egységesek legyenek minden országban.

Az élménybeszámoló során a 2024-es zarándoklatok kerültek bemutatásra, beleértve a pünkösdi zarándoklatokat, a Moldvából induló 100 km-es zarándoklatot, a Szent Jobb zarándoklatot és a IX. Szakrális Maratont.

A pályázati lehetőségek kapcsán a Via Partium és az Erdélyi Mária Út Egyesület korábbi sikereiről és jövőbeli terveiről esett szó, kiemelve a hosszú távú fejlesztési stratégiát. ■

Péterfi Attila

Töredékek/Fragments

Egy székely örökségű faluban, Mikházán két műemlék jellegű épület felújításával közösségi terek nyíltak. Az építészeti beavatkozások – asztal, padok, téglakerítés, bejárati ajtó, lépcső és kiállítás – építőtáborok során készültek el, Sági Gergely vezetésével.

■ 2013 óta a Maros Megyei Múzeum koordinálásával elkezdődött Mikháza határában, a nagyobb részben mezőgazdasági területek, kisebb részben az azzal határos porták kertjei alatt fekvő egykori római segédcsapattábor szisztematikusan feltárása. A feltáráshoz évről évre nemzetközi tanácsadás és terepmunka is kapcsolódik, amelyben a BME ÉPK Exploratív Építészeti Tanszéke (akkor még Ipartanszék néven) is részt vesz a kezdetek óta.

Építészként a feladatunk kettős: egyrészt segítjük a régészeti munkát a feltárt területek dokumentálásával, a felszínre került struktúrák értelmezésével és elméleti rekonstrukciók készítésével, másrészt kiemelt figyelmet fordítunk a még meglévő, de egyre gyorsuló ütemben változó, sokszor pusztuló népi építészeti örökség felmérésére, dokumentálására.

2022 óta a nyári terepgyakorlatok építészeti részének felelőseként, az építészcsapat vezetőjeként veszek részt a Mikházán folyó munkában. Az első évek eredményeképpen készült el 2020-ban a *Mikháza Építészeti Atlasza* című összefoglaló kiadvány, amely számos felmért épület rajzi- és fotódokumentációja mellett a kezdeti években a kutatásainkhoz kapcsolódó TDK munkákat is bemutatja. Az elmúlt években a felmérések, a kutatás és a folyamatos dokumentálás mellett több megépült hallgatói munka is gazdagította Mikházát. 2016-ban a Time Box pavilonok (tervező: Sági Gergely), 2018-ban a Tájéoló kilátó (tervezők: Lőcsei Vera és Ruga Máté), valamint 2022-ben a Sarokpontok (tervezők: Bilák László, Ferenczi Natália és Túri Levente) készült el.

Az elmúlt 10 év fókuszában egyértelműen a régészeti lelőhely állt és szinte minden beavatkozás erre a területre koncentrált. A Maros Megyei Múzeum erőfeszítései a Régészeti Park fejlesztése, népszerűsítése kapcsán egyre látványosabb eredményt hoznak, a legutóbbi és legjelentősebb, hogy 2024. július 27-én az UNESCO kongresszusa a Dáciai Limest, és ezzel együtt a mikházi lelőhelyet is a Világörökség részévé nyilvánította. A fokozott mikházi jelenléttel járó megélt érdeklődés, a visszatelepülés és a falu lakosságának látható megfiatalodása áldás, hiszen Mikháza így látszólag megmenekült a hasonló falvakat sújtó előregedéstől és elnéptelenedéstől, azonban ezek a folyamatok apránként mégis jól érzékelhetően felemésztik a falu épített- és népi-kulturális örökségét, és ezzel együtt identitásának egy kiemelkedően fontos elemét is.

2022 óta szándékom, hogy a mikházi jelenlétünk ne csupán a római kori lelőhely körüli tevékenységünk kapcsán váljon láthatóvá, hanem a falura figyelő munkánk is nagyobb hangsúlyt kaphasson. A Maros Megyei Múzeum megszerezte a falu két kiemelt műemlék jellegű épületének, az egykori Tanító és a mellette álló Kántor házának a vagyonnevelési jogát. Célja, hogy ebben a két épületben végre a falusi kulturális- és társadalmi élet számára is nyitott közösségi tereket hozzon létre, jelezve, hogy törődik a falu saját, székely kulturális örökségével is. 2023 nyarán így a falu központjában található két ikonikus épülettel és környezetükkel foglalkoztunk. Munkánk célja a területen és magukon az épületeken olyan kisebb, figyelemfelkeltő, mégis funkcionálisan is haszonnal bíró beavatkozások létrehozása volt, amelyek segítenek a helyi közösségben tudatosítani ezekben az épületeknek az értékét, ezeken keresztül pedig tágabb értelemben véve rámutatnak a helyi hagyományos építészet még megmenthető és megmentendő értékeire.

Az építőtábor modellje alapján a két csapat építészhallgató kétszer két hetet töltött a faluban. Az első napok a helyszín megismerésével, majd intenzív tervezéssel teltek, a hátralévő időszak pedig a tervezett alkotás/installáció kivitelezésére koncentrált. Az első két hétben egy bontott csűr-épület anyagait felhasználva új közösségi teret építettünk, egy majdnem 17 méter hosszú asztalt és két oldalán padokat, amelyeket egy erre a célra megtisztított és bontott téglával burkolt területen helyeztünk el. Az asztalon a minden évben megtartott Római Fesztiválhoz kapcsolódóan a népi építészettel foglalkozó, *Töredékek/Fragments* nevet viselő kiállítás kapott helyet, amelyen gazdag képanyagon és valós építészeti elemeken (ablakok, zsaluk, ajtó, vasalatok, faragott épületelemek stb.) megmutattuk a látogatóknak azt az „attribútum”-gyűjteményt, amely a helyi építészet jellegzetes karakterét alkotja. Ezzel képletesen és fizikailag is egy asztal köré ültettük a látogatókat, a terítéken pedig a saját kultúrájuk, identitásuk fontos elemei kaptak helyet. Az installációhoz tartozott még az utcán figyelemfelkeltésnek szánt új téglakerítés, amellyel a telek régi, rossz állapotú és méltatlan kerítését ideiglenesen helyettesítettük. A kiállítás része volt maga a ház is, amelynek három helyiségéből egy mára teljesen megsemmisült, egy rendkívül rossz állapotú,

FOTO: SÁGI GERGELY, FERENCZI NATÁLIA, SZABÓ ANABELLA, TURI LEVENE

egy azonban még használható. Ezzel három lépésben maga is az eltűnő, de még talán megmenthető helyi építészet szimbólumává vált.

A második két hét során a helyszín változatlan volt és a téma lényegében az első két hét szerves folytatásának is tekinthető. A romos ház még használható helyiségének egy homlokzati részletét és bejárati ajtaját újítottuk fel. A homlokzat feltárása után hagyományos módszerekkel, de mai anyagokból és eszközökkel készítettünk a tradícióhoz illeszkedő homlokzatot, a leromlott állapotú korábbi ajtó még megmenthető elemeinek felhasználásával pedig új ajtót, elé pedig a hagyományos lábzatokhoz illeszkedő technológiával és anyagisággal új lépcsőt építettünk. A projekt zárásaként a beavatkozással érintett ház utcai homlokzati ablakai- ba a fesztivál alatt látható kiállítás képanyagából egy állandó és ingyenes „szabadtéri” kiállítást rendeztünk be, amit az ut- cán járók bármikor megtekinthetnek. ■

Sági Gergely

Hazajárás Erdélybe

Szépségesen szomorú tájak az ismeretlenség homályában

Kenyeres Oszkár
Hazajáró Egylet

■ Nehéz eldönteni, mi a jobb: ha már emlékeinket se találjuk, vagy ha romjában látjuk pusztulni örökségeinket. Mint például a Dészhez közeli Kapjonban. A gótikus eredetű Nagybaldogasszony katolikus plébániatemplom egy időben a reformátusokat szolgálta, de mára elfogytak itt a magyarok. Ebből egyenesen következik a közeli Haller-kastély állapota is. Szébb időkben az ablakok feletti díszítéseiről csak „kagylós kastélyként” emlegették. Haller János gubernátor kezdte építeni, egy korábbi várkastély helyén, az 1700-as években, és egészen az 1948-as kommunista államosításig a család birtokában volt. Megszállt benne II. József, 1849-ben a honvédség hadikórházként használta, majd éppen 100 év múlva termelőszoövetkezetté lett, hogy aztán 1989 után teljesen kifosszák. Azóta gazdátlanul várja végpusztulását.

Magyar emlékeket kutatva 2023 májusában Észak-Erdély kies vidékén több tucat településre betértünk. Csicsó romvára is mintha már csak az utolsó ítéletre várna, miközben szemléli a dióérlelő őszöket és az Erdélyt északról lezáró Széplés hármass ormát. A várat Apor László erdélyi vajda építtette a 13. század végén. 1319-ben Debreceni Dózsa itt verte le a lázadó Mojs fia Mojst. 1540-ben Fráter György foglalta el, majd 1544-ben az erdélyi országgyűlés elrendelte lerombolását. Később romjait már csak rablófézakként emlegették. Volt a környéken egy másik vár is, de Kozárvárnak már nyomát sem találjuk. Ideje is betérnünk a vidék központjába...

A hagyomány szerint, amikor őseink a Kis- és a Nagy-Szamos találkozásánál megpihentek, imádkozni kezdtek, és háromszor Deust kiáltottak. Így lett a város neve Dész. A régi szóállítóhelyet II. András királyunk emelte fel, amikor itt sókamarát állított és szabad királyi városi rangra emelte. Kiváltságait későbbi királyaink is megerősítették, sőt ki is bővítették. Ahogy monográfusa fogalmazott: Dész történelmi múltjának a 15. században épült ritka szépségű gótikus, református templom a tanúja. Merész vonalú, meredek sissakos tornya mint egy őrtorony vigyáz a városra. Az egykori Szent István király plébániatemplom ma már a reformátusoké. Dész nemcsak református templomáról és iskoláiról, de a ferencesek immár három évszázados szolgálatáról is

nevezetes. Akármilyen borúsak is tűnik ezen a tájon a jövő, a ferences templom szentélyébe lépve a vándor képtelen elveszteni a hitét.

Ezzel a reménnyel a szívünkben indultunk a Szamossal nyugat felé, és meg sem álltunk az Egregy és Almás torkolatáig. Rá van az ismeretlenség pecsétje ütve erre a tájra is. Nagy, kövér csöndek ülik meg a domboldalakat, csak a keleti szél sikoltja körbe a kicsi falvakat, ahol fából, deszkából épített templomok dicsérik a Jóistent. És persze kőtemplomok is, amelyek a fogyatkozó magyarság utolsó mentsvái. A Kalotaszeg és a Szilágyság határmezsgyéjén fekvő Középlak például egykor magyar többségű kis település volt. Mivel lakói Almás váránál teljesítették szolgálatot, még nemességet is kaptak. Aztán Trianon, és az azt követő jogfosztó intézkedések hatására Kalotaszeg legészakibb magyarlakta falujában úgy kopott el a magyarság, ahogy a reformátussá lett közösség templomának középkori emlékei. Az új, 1905-ben épült templomon egyedül a gótikus kapuzat maradt meg az Árpád-korból. Még a kertjében dűledező sírkövek is régebbiek, mint maga a templom. És a sor a többi település kapcsán is folytatható, de a magyar emlékek felkeresése mellett ezen a tájon zárandoktúrát is tettünk. Alsóegregy és Hídalmás között a Mária-út szakrális ösvényére léptünk, amely ezen a szakaszán is igen szép tájakon vezet végig.

Innen utunk a Temes mentére, Krassó-Szörény vármegye egykori székhelyére, Lugosra és a várost ölelő síkra vezetett. Talán mondani sem kell, itt is szépségesen szomorú helyekre találtunk. Utolsó állomásunk a Szákosi-erdő északi szegletében fekvő, szébb napokat megélt Buziásfürdő volt. „Bánság gyöngye” fényét nagy mértékben Trefort Ágoston kultuszminiszternek köszönhetette, aki támogatta a helyi kultúrát és a beruházásokat, s ő maga is többször járt Buziáson. Hálából a helyiek még életében, 1883-ban mellszobrot emeltek neki a parkban, annak a padnak a közelében, amit 1869-ben állítottak Deák Ferenc emlékére, aki többször is itt kezelte magát. Aztán a románok a Trefort-szobrot 1919-ben ledöntötték, majd 1988-ban Deák Ferenc padja is eltűnt. Ahogy a buziási fürdőélet is lehanyatlott. Ám a 2000-es évek elején, igaz, csak magánterületen, a Református Központ udvarán, a helyi magyarok kezdeményezésére újraállították a Trefort-szobrot és a Deák-padot. Az újraalkotott magyar emlékjelek a megmaradás üzenetét hordozzák. ■

Ilosvai-hegység

■ „Az Ilosvai hegység a Keleti-Kárpátok erdélyi határláncolatának tagja, mely a Cibles csúcsából délnyugat, majd nyugat felé ágazik ki, s a Lápos és Nagy-Szamos folyók közeit tölti ki. Magassága az 1000 métert nem haladja meg. Észak felé a Lápos folyó vidékére, csak rövidebb oldalágakat ereszt, délre a Szamos vidékére nyúlók hosszabbak.” (Kántor Géza, 1942)

Ennyit, s nem sokkal többet jegyez a szakirodalom az Erdély északnyugati szegletében bujkáló Ilosvai-hegységről. Nem tapossák le egymás sarkát a turisták a hegység és a Csicsói-domság széles turistaútjain – vagyis szűk pásztorösvényein. De a Hazajáró épp arra hivatott, hogy ezeket a rejtett kincseket felfedezze. S miután bejárta a Szamostól északra fekvő, fatemplomokban és magyar uradalmi emlékekben gazdag vidéket, meglátogatja a nagy múltú Dés és környékét is. Az itt készült filmre az *Ilosvai-hegység – Szamos menti barangolások Dés környékén* címen lehet rálelni a YouTube-on.

A kocsoládfalvi barlang

Igazfalva református temploma

Lugosi-sík

■ „Mondhatni, hogy minden művelt ember szükségét érzi annak, miként szűkebb körű hazájának, vagyis szülőföldjének régi képei s emlékeivel közelebről megismerkedjék.” (Jedlicska Pál, 1876)

Az Erdélyt Bánáttól elválasztó érchegységek indítják útnak azt a két folyót, a Temest és a Bégát, amelyek előbb tisztas távolból kísérik egymást bánati útjukon, majd a Lugosi-síkon lelassítják lépteiket, hogy kanyargós útjuk végén a Tiszában találkozzanak. A török gondoskodott arról, hogy ez a sík vidék hosszú időre elnéptelenedjen. Egészen a 19. századig kellett várni, hogy meginduljanak a magyar telepes hullámok a Bánát keleti kiszögellésébe. A dombháttakkal ölelt Lugosi-sík zsíros termőföldjein dolgoz, életerős falvak vertek gyökeret. Aztán jött az impériumváltás, majd a kommunista kollektivizálás, ami a beolvadás vagy a kivándorlás útjára kényszerítette a magyarságot. Az egykori „bánsági katyvasz” ma már inkább olvasztótégely, de a Hazajáró ezen az újr felfedezésre váró vidéken is valódi kincseket talál. Az itt készült filmünk megtalálható a YouTube-on a *Lugosi-sík – Magyar telepek a Temes és a Béga síkján* címen.

Almás-Egregyi-medence

■ „El ne add az ősi házat, el ne add az ősi telket, hol a csűrön késő őszi gólyamadár kelepelget! Ha elfáradsz a világban: gyere haza megpihenni, az öreg fák árnyékában szép időkre emlékezni!” (Pósa Lajos)

Már nem Szilágyság, de még nem Kalotaszeg. A Meszes-hegység és a Szamosmenti-hátság között északnak tartó Egregy és Almás menti dombok Erdély egyik legeldegottabb zugát rejtik. Nem szelik át fontos utak, turisták is ritkán vetődnek ide, de a Csíksomlyóra vezető Mária-zarándokút a kis

Almásszentmihály fatemploma

magyar néprajzi szigeteit újra bekapcsolta a turizmus vérkeringésébe, összekötő hidat képezve a Szilágyság, a Mezőség és Kalotaszeg között. Utunk során felidézünk a román térhódítás által megbontott régi magyar világot, Rákóczi emlékét, romos kastélyainkat, kiüresedő templomainkat és meglátogatjuk a szórványok szórványát alkotó apró közösségeinket. Az Észak-Erdélyben forgatott Hazajáró epizód visszanezhető a YouTube videómegosztón az *Almás-Egregyi-medence – Híd-fő Szilágyság és Kalotaszeg között* címen.

Úton Almásereggy felé

FOTÓK: NYISZTOR MIKLÓS GYŰJTEMÉNYÉBŐL

Erről írtak eleink

Székely történetek és históriák

Érdeemes böngészni az *Erdélyi Gyopár* elődje, az *Erdély* folyóirat lapszámain. Nagy szerencse, hogy a technika úgy teszi ezt lehetővé, hogy egy tapodtat sem kell lépni érte. Csak egy számítógép vagy egy okostelefon kell, és máris élénk tárul az erdelyigyopar.ro oldal, annak archívumában pedig írások garmada 1892-től napjainkig.

■ Mi most az 1895-ből való 3–4-es lapszámot ütöttük fel, hogy a *Székely történetek és históriák* szerzőjével, Szádeczky Lajossal együtt jókat derüljünk a megtörténteken.

1895. március 23-án az udvarhelyi osztály első estélyére hívták meg a cikk szerzőjét, hogy tartson felolvasást kutatásaiból. Hívták azért, „mert híre kelt, hogy hegymászásból fenmaradt üres óráimban a székelyek történetének kutatásával kurtítom az éjszakáimat és rontom a tüdőmet és szememim – s gondolták az én kedves székely barátaim, hogy egy kicsit vallassuk ki, miknek tart hát minket: hunoknak-e vagy magyaroknak?” (...) „Ha nem is Árkádiában születtem, én is rég óta járom Székelyországot, ragadt rám is egy kis székely

furfang s inkább tagadok mindent, mint valljak egyet-mást s bajba keverjem magamat.

Mert azzal tisztában vagyok, hogy a székelyek eredetének kérdésével úgy jár a szerencsétlen történetíró, mint a kuruczlabancz világban a szegény drótos tót.

Találkozik egy csapattal, kérdik: mi vagy, kurucz-e, vagy labancz? Rámondja találomra, hogy kurucz. Jól elverték, mert a kérdezők labanczok voltak. Találkozik egy másik csapattal. Faggatja ez is, hogy kurucz-e, vagy labancz? Okulva előbbi balsorsán, most már labancznak vallotta magát. Ezek is megverték, mert ezek már kuruczok voltak.

A harmadik csapatnak már azt felelte, hogy „semmi se nem vágyom, csak szegény tót legény vágyom, fazikakat drótozom!” Ezek is megverték.

Így vagyunk a székely történettel is. Valaki megver érte okvetetlenül. Ha Attila ivadékanak valljuk a székelyeket, megvernek a budapesti Hunfalvysták; ha nem azoknak írjuk, megvernek a székelyek. De hogy valaki megver, az az egy bizonyos. (...) De hogy a székely történet kutatásának útja már az adatok összegyűjtésekor sincs mindenütt rózsákkal behintve: azt egy pár episod elbeszélésével akarom illusztrálni, a mi velem székelyföldi vándorlásaim között a valóságban megtörtént.”

Miként voltam én az adószedők espionja?

Még 1879-ben történt, midőn először jártam a belső Székelyföldön, hogy egy helyen valami adóbecslő biztosnak néztek a székely dolgok iránt mutatott érdeklődésemért.

Csik-Kozmáson bementünk egy házba s előadván, hogy magyarországiak vagyunk, először járunk a Székelyföldön, kérésünkre a háziasszony és leánya igen szívesen megmutogatták szőtteseiket, varottasaikat, magok készítette ünneplő ruháikat. A gazda künn az udvaron szénát rakott a híjába, s munkája végeztével bejőve, a szénaport kezdte kifésülni a hajából s a közben ugyancsak gyanús, sanda oldalpillantásokat vetett bódogtalan feleségére, aki mindent megmutogat s vet vérszemeket reánk, akik mindent nagy érdeklődéssel nézegetünk.

Észrevettem, hogy a gazda gyanakszik, s meg akarván tudni ennek az okát s eloszlatni gyanúját, szóba állottam vele s megköszöntem neki is háznépe szíveségét. De instállok szeretettel – szólalt meg végre – nem más végből nézegették-e meg a mi szegénységünket, mert instálom adóval úgy meg vagyunk mi már nyomorítva, hogy csak az a miénk, a mit két kezünkkel összekaparhatunk.

Igyekeztem aztán megnyugtatni, hogy mi nem vagyunk adószedő espionok, hogy ha rajtunk állana, elengednők a mostani adóját is, nem hogy főlebb emelni akarnók. De ő váltig csak azt hajtogatta, hogy adóval már most is erősen meg van nyomorítva, többet el nem bír. Hanem azért, midőn búcsúzóul egy-két tallérral kívántuk jutalmazni: a pénzt szerény büszkeséggel háritotta el magától, hogy ő arra rá nem szolgált. (...)

Harmadéve Tusnád falujában csináltam egy néhány ilyen házkutatást s a falusbíró Bartha uram házánál olyan házi szőttéseket s varrottásokat találtunk, hogy szemünk szánk elállott a meglepetéstől. A szép kis Bartha Brigittát akkor is a szövőszék előtt találtuk s kérésünkre megmutogatta remek kézi munkáit, de méltán eldicsekedhetett azzal is, hogy ő a sepsi-szentgyörgyi háziipar tanfolyamot is elvégezte. Munkájából emlékül erővel elvitetett egyet - a feleségemmel; karácsonyra is küldött egy másikat a mi kis házi iparművész nő székely baráténkné, a kinek emlékét azóta kegyelettel őrizzük. Így keveredik az ember a székely etnográfiai tanulmányokkal az adószedőség gyanújába s másrésről így ismerkedik meg a székely nép egyik legérdekesebb sajátosságával.

Hogy voltam én rablóvezér?

Még 1884-ben történt, midőn Békes Gáspár erdélyi fejedelmi vetélytárs, a székelyek vezére életrajzát írtam, hogy meg akartam nézni a csatatér, a hol az erdélyi fejedelem, Báthory István megverte Békes Gáspárt és az ő s Andrásy Péter (a gróf Andrásyok őse) zászlai alatt harcolt székelyeket.

Kiszállván a vonatról úgy öt óra tájon egy tavaszi délután az illető falu megálló helyén, kocs hiányában gyalogosan mentem be a faluba egy közsékely vezetése mellett. A grófi kastélyba igyekeztem először is, amely a Békesek főhadiszállása volt, s a melynek udvarán a csata után Báthory hat elfogott főurat lefejeztetett.

Vezetőmtől megtudtam, hogy a gróf nincs oda haza, de ott van a gazdája, az majd megmutatja, a mit látni akarok. Elmondta azt is, hogy milyen nagy gazda ez a gazda, most nem rég adott el nyolcz hízott ökröt, párját 400 frtjával. Ez ugyan az én tárgyamhoz nem tartozott, de szükséges tudnivaló a későbbi fejlemények megértéséhez.

A kastélyba érve gazduramat (egy nagy-csizmás, ingujjas félművelt falusi gazdát) újságolvasáson háborgattam meg. Az asztalon ott feküdt a Budapest, a legszebb képes magyar újság, benne lepingálva és leírva egy akkor nagy feltűnést keltett nagy-szebeni rablógyilkosság az úri rablókkal. Gazda uram épen azt olvasta fel a feleségének, midőn én este felé hozzá beállítottam s magamat bemutatva, elmondtam látogatásom célját.

Erősen gyanúsnak és érthetetlennek látszott előttük, hogy hogyan lehet valaki olyan bolond, hogy 300 esztendővel ezelőtt történt dolgok után járogat. Még gyanúsabb volt a kérdezősködés, hogy lehetne-e a kastélyt megnézni, vannak-e benne régi képek, fegyverek stb.?

Nagyon régen volt az a csata, tán igaz se volt. Ő azt nem érte, nem is ott született, csak nyolcz esztendeje van a faluban. Van ugyan a falu határában valami Békesi domb, ahol valami csatából halottak vannak eltemetve, de hát ki tudhatja, mi igaz az egész dologból. Nem él már abból az időből senki a faluban, vannak ugyan nálánál öregebb emberek, azok tán többet tudnak. Itt lakik a faluban a régi gazdatiszt, aki 24 esztendeig lakott a kastélyban, az tán tud valamit a dologról, menjek ahhoz.

– Hát a régi kőgát nyoma a Maroson megvan-e még? Arra menekült a futó sereg, ott hányták be a menekülők az ágyúkat a folyóba. Kérdeztem.

– Hát azt, hogy tudja az úr, járt már itt a faluban?

– Nem jártam én, csak úgy könyvből, írásból tudom.

Ez még gyanúsabb volt, hogy én őt alkonyat tájon a Maros gátjához akarom kicsalni. Nem lehetek igaz járatban.

– Oda már késő van kimenni, volt a felelete.

– Hát legalább a kastély udvarát mutassa meg – kértem.

Nagy nehezen engedett a kérésemnek: elől bocsátva engem, tiszteletteljes távolban követett, hogy valami baj ne esék.

Aztán az alatt az ürügy alatt, hogy embert rendel, aki a régi gazdatiszthez elvezet, kiment a konyhába, s a feleségével haditanácsot tartott s elhatározták, hogy nem a régi dolgok vonzottak engem oda, de a nyolcz ökör ára s hogy társaim, a rablóbanda, bizonyosan a Maros gátjánál van elrejtőzve, azért akartam én őt oda kicsalni, s hogy bizonyosan a kastélyt akarjuk kirabolni. Aligha nem ezek lehettek azok is, akik nem rég a dombon álló grófi sírboltban, az excellenciás úr sírját kifosztották.

Később tudtam meg, hogy a gyanús körülmények egész láncolatában a legerősebb az volt, hogy a szomszéd faluban nem régen egy levelet kaptak, hogy nem sokára 12 úri rabló érkezik oda Bécsből az ottani grófi kastély kifosztására. Szemmel is tartatták néhány napig csendőrök által a vasúton érkezőket és a kastélyt s ez az őrzés épen egy pár nappal az én érkezésem előtt szűnt meg.

Szóval a gyanúra számtalan okot talált az én gazdám, s míg nekem látszólag embert kerestetett, megizente a bírónak, aki épen a régi gazdatiszt volt, hogy rablók vannak a falu körül, egyik itt van nála, küldi hozzá, hogy fogja vallatóra.

És ő ezt annyira hitte, hogy még harmadnap is komolyan beszélte a szomszéd városban olyanoknak, kiktől aztán én is megtudtam. A felesége pedig annyira megijedt, hogy betege

lett. A patikárius később is emlegette, mennyi hasznot hajtottam neki akaratlanul.

Elérkezvén a számomra vezetőül kerestetett ember, elbúcsúztam a kedves házigazdától s megindultunk a faluba: én elől, a vezető utánam, kezében vasvillával. Én akkor azt hittem, hogy a kutyák ellen hozta a vasvillát, később (midőn kiderült a titok) tudtam meg, hogy az is tőlem félt.

A bíró udvarán már egy sereg ember álldogált. Azt hittem, napszamosok, pedig azok is engem vártak. A rablók ellen mozgósított népfelkelés volt.

A nyugalmazott gazdatiszt s most bíró (szintén afféle illiteratus ember) hivatalos komolysággal fogadott s midőn előadtam jövelelem célját s hozzá intézett kérdés és kérdéseimet, nem volt tisztában magával, hogy nekem higgyen-é, vagy a gróf gazdájának, a ki megizente, hogy egy gonosz járatban lévő gyanús idegent küld hozzá.

Bevezetett tehát a belső szobába, ahol diplomás ügyvéd fia és a tiszteletes kártyázgatott. Ezek aztán csakhamar megértették, hogy miről van szó, s nemcsak hogy szívesen adtak felvilágosítást mindenről, amit a csatatérről tudni akartam, hanem előszedtek egy csomó régi oklevelet, egy halmaz kutyabőr, harmadik poharat hozattak, s vígan barátokoztak a gyanús idegennel az esti vonat indulásáig.

Az öreg gazda kiment a népet megnyugtatni, hogy nincs semmi baj, a falut nem fenyegeti semmi veszedelem, az az éjfű ember valami deákos, írástudó ember, aki nem pénzt, de régi írásokat keres.

Bizonyította az öreg szavait a szolgálója is, mondván, hogy ő ismeri azt az úrfit még abból az időből, mikor ő Vásárhelyt a Teleki-thékában szolgált s az úrfi oda járt – a kisasszonyhoz.

Szegény b. e. apósom évek múlva is szerette emlegetni, (a mit ő az egész kalandban a legerdekesebbnek tartott,) hogy engem az ő egykori szolgálója mentett meg, mint valami őrangyal.

A népfelkelés azonban nehezen akart szétoszlani, mert az atyafiaknak sehogy sem fért a fejükbe a dolog, hogy valaki olyan bolond legyen, hogy 300 esztendő dolgot keressen az ő falujokban. Biz azt kár olyan könnyen elengedni (mondogták fejcsoválva), mert ha nem is a rablók vezére, legalább is a rablók „espionja.” ■

(Folytatjuk)

Balázs Katalin

Tejelógombák II.

Bélfenyéri Gábor
EKE Marosvásárhely
belfenyereg@yahoo.com

Termőtestük merev, pattanva törik, tejel. Kalapjuk többnyire tölcséresedő, lemezeik tönkhöz nőttek, lefutók, tönkjük hengeres, gyakran üregesedő.

■ Kenyérgomba (*Lactifluus volemus*)

Kalapja fiatalon domború, széle aláhajló, közepén bemélyedő, színe barnás, széle halványabb. Lemezei krémszínűek, nyomáshelyeken megbarnulnak. Tönkje lefelé enyhén elvékonyodó. Tejnédve nagyon bőséges, ragadós, fehér, a lemezeken nagyon lassan barnává válik. Húsa nagyon kemény, halványsárga vagy fehér, vágás után gyorsan barnára színeződik, szürkés árnyalattal; enyhe ízű, kellemes illatú vagy halszagú. Gyakran bükk, tölgy és fenyő alatt nő. Ehető, halszaga hőkezeléssel megszűnik.

■ Ráncos tejelógomba (*Lactarius lignyotus*)

Kalapja szabálytalan, domború közepé bemélyedő, de lehet rajta kis púp. Felszíne sugarasan ráncos-gyűrött, molyhos, széle aláhajló, színe sötét feketésbarna. Lemezei középsűrűek, tönkhöz nőttek vagy tönkre érszerűen lefutók. Tönkje hengeres, hosszanti ráncos, sokszor görbe felszíne molyhos kalapszínű, de bázisa fehéres. Húsa merev, tejfehér, később kissé rózsaszínre színeződő, íze fűszeres, kenyérgombaszerű. Fenyő alatt nő. Ehető csemegegomba.

■ Daróc-tejelógomba (*Lactarius helvus*)

Kalapja fiatalon domború, később tölcséresedő válik, a közepén gyakran tompán púpos. Felülete nemezes-szálás, matt, általában nem zónázott, de néha körkörösen, sötétebben foltos. Lemezei sűrűn állók, a tönkre kissé lefutók, fiatalon sárgásfehérek, idősen okkersárgás színűek. A tönk felülete pelyhes-deres. Húsa merev, törékeny, krémsárgás vagy hússzínű, tejnedve vízszerű, nem csípős. A hús jellegzetes, Maggi-fűszerre emlékeztető illatú, ami megszáradva jól érezhető. Luc-, erdeifenyő, valamint nyírfák alatt fordul elő. Nem ehető.

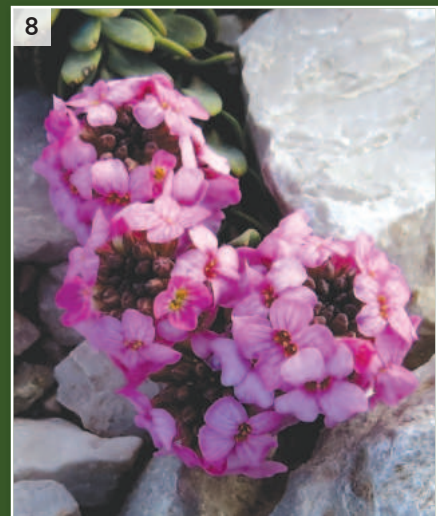
■ A tejelógombák gyökérkapcsolatban élnek bizonyos fákkal. Felismerésükben a fapartner nagyon fontos. Azonosításához a gombát gyakran kóstolni kell, persze nem kell lenyelni. Gombász velünk továbbra is!

■ Felhasznált irodalom: www.miskolcigombasz.hu, Ewald Gerhardt: *Gombászok kézikönyve*

Védett területek
rejtett kincsei

A Parnasszosz Nemzeti Park

Dr. Bartók Attila

Bukarest

bartok.attila@gmail.com

■ A Földközi-tenger keleti részéről, Ciprusról térjünk északnyugatra, és látogassunk el Görögország egyik legszébb védett területére, a Parnasszosz Nemzeti Parkba. Oda, ahol már kora tavasszal csábít az endemikus parnasszoszi daravirág (*Draba parnassica*), ahol már nyár elején csalogat túrázni gyönyörű virágaival az endemikus parnasszoszi harangvirág (*Campanula parnassica*), ahol már a nyár végén kezdi bontogatni lenyűgöző lepellevelait a veszélyeztetett és endemikus parnasszoszi kikerics (*Colchicum par-nassicum*).

Görögország Európa és a Földközi-tenger medencéjének egyik leggazdagabb biológiai sokféleséggel rendelkező országa (több mint 7000 növénytaxon tarkítja felszínét), amely viszonylag kis mérete ellenére (131 940 km², ami egész Európa csak 1,3%-át és az Európai Unió területének csupán 3%-át jelenti) jelentősen hozzájárul az öreg kontinens biodiverzitásához. Az ismert európai növényfajok közel 32 százaléka van jelen Görögországban; az ország nagy domborzati heterogenitásának, összetett paleogeográfiájának, széttöredezett felszínének és három kontinens (Európa, Ázsia és Afrika) találkozásánál való elhelyezkedésének köszönhetően meglehetősen fajgazdag (mediterrán, közép-európai és ázsiai elterjedésű fajokban is, de még a bennszülött taxonok száma is nagyra becsült: kb. 10 000 endemikus állatfajt és több mint 1200 endemikus kormofitát rejteget).

Görögország nagy morfológiai, geológiai és éghajlati diverzitása az aktív tektonizmusoknak és az orogén folyamatoknak, de a közelmúltban bekövetkezett éghajlati változások erőteljes hatásának is köszönhető. Az ország kétharmadát hegyek borítják, a leghosszabb hegység a Pindosz [ez gyakorlatilag a Dinári-hegység folytatása, leg-

magasabb csúcsa meghaladja a 2600 m tengerszint feletti magasságot (Szmolikász, 2637 m)], a Nyugati-Pindosz az albán határtól a Korinthoszi-öbölhöz terjed, innen a Keleti-Pindosz kanyarodik az Evriposz-csatornáig, a Déli-Pindosz pedig a Peloponniszosz-félszigeten húzódik át egészen Kréta és Rodosz szigetéig. Egy másik fontos hegylánc, mely északnyugatról délkeleti irányba vonul, az Olümposz, ahol az ország legmagasabb csúcsai trónolnak [Mítikasz (2919 m), Szkolio (2911 m), Sztéfáni (2909 m)].

A Parnasszosz hegység a triász és a paleocén időszak közötti folyamatos karbonátos üledékképződés eredményeként alakult ki a Pindosz-óceán és a Pelagoniai-öv közötti sekélyvízi paleogeográfiai területen. Hegységünk nyugati részének alapanyaga szinte teljes egészében dolomitokból és mészkövekből áll, helyenként viszont laterites-bauxitos kőzetek is felbukkannak, a keleti részén pedig a flis (törmelekes üledékes kőzet) a domináns. A legmagasabb orom a Liakoura (Liakoyra), amely 2457 m-re emelkedik a tengerszintjétől, csúcsának relatív magassága 1587 m. Más fontosabb magaslatok a hegység területén, melyek meghaladják a 2300 m magasságot: Touborakhi (2431 m), Tsarkosz (2416 m), Gerontovrakhosz (2370 m), Arkoudorakhi (2360 m), Kalogirosz (2327 m) és Mavra Litharia (2327 m).

Természetvédelmi területünket 1938-ban alapították, az IUCN-osztályozás szerint a II. kategóriába tartozik (Nemzeti Park), székhelye Amfiklia. Egy Natura 2000-es hálózathoz tartozó területet is alapítottak „Oros Parnassos” név alatt (34 400,5 ha) a GR2410002 kóddal jelölt védett zónát, amely a Sterea Ellada régió területén található.

FOTÓ: BARTÓK ATTILA

1. *Crocus veluchensis*, a magas hegyekben élő sáfrány
2. Rövidlevelű boglárka (*Ranunculus brevifolius*)
3. Örökzöld kőtörőfű (*Saxifraga sempervivum*)
4. Hólyagos ternye (*Alyssoides utriculata*)
5. Parnasszoszi keltike (*Corydalis blanda* subsp. *parnassica*)
6. Hófehér madárhúr (*Cerastium cadidissimum*), görögországi endemizmus
7. Parnasszoszi daravirág (*Draba parnassica*)
8. Görög sulyoktáska (*Aethionema saxatile* subsp. *graecum*)
9. A Parnasszosz-hegység tavasszal
10. Útban a Liakoura-csúcs felé (2457 m)

A Pietritisz-hegy mészkőgörgöttegei

A masszívum botanikai kutatása már a 18. század végén megkezdődött, sok kutató tanulmányozta az amúgy is érdekes hegység flóráját. Íme csak néhány a régi híres botanikusok közül: J. Sibthorp, T. Heldreich, W. Spruner, T. G. Orphanides, P. E. Boissier, H. C. Haussknecht, G. Guicciardi, E. Halácsy stb. Sok növény típuspéldánya a Parnassoszból származik, és még több taxon fajneve viseli e híres hegység nevét: *Thesium parnassi*, *Herniaria parnassica*, *Erysimum parnassi*, *Draba parnassica*, *Genista parnassica* stb.

Nemzeti parkunk sok érdekes endemikus és ritka fajban bővelkedik, az alábbi listában a Parnassosz-hegység kizárólagos endemizmusait * -gal jelöltük, a görögországi benszülött fajokat * szimbólummal láttuk el, míg a veszélyeztetett növények neve után ! áll: ernyős cickafark (*Achillea umbellata*), keleti báránypirosító (*Alkanna orientalis*), parnassoszi hagyma (*Allium parnassicum**), Doerfler-ternye (*Alyssum doerfleri*), Spruner-pipitér (*Anthemis spruneri**), *Astragalus apollineus**, apró répa (*Beta nana**), hajszálagú buvákfü (*Bupleurum capillare**!), *Campanula aizoon**, parnassoszi csengettyű (*Campanula parnassica**), szirti csengettyű (*Campanula rupicola**), Heldreich-kömény (*Carum heldreichii**), parnassoszi kikerics (*Colchicum parnassicum**!), *Convolvulus mairei*!, parnassoszi keltike (*Corydalis blanda* subsp. *parnassica**), Boissier-müge (*Cynanchica boissieri**), sárga müge (*Cynanchica lutea**), parnassoszi daravirág (*Draba parnassica**), kétvirágú szegfű (*Dianthus biflorus**), sárga gémor (*Erodium chrysanthum**), görög repcsény (*Erysimum graecum**), parnassoszi repcsény (*Erysimum parnassi**), Orphanides-kutyatej (*Euphorbia orphanidis**), görög kockásliliom (*Fritillaria mutabilis**), törpe gumóskömény (*Geocaryum pumilum**), apró fátyolvirág (*Gypsophila nana**), görög hölgy-mál (*Hieracium graecum**), csillagos lúdhúr (*Mcneillia stellata*), parnassoszi macskamenta (*Nepeta parnassica*), parnassoszi bazsarózsa (*Paeonia parnassica**!), görög törpeördög szem (*Pteroccephalus pteroccephala**), Sibthorp-benge (*Rhamnus sibthorpiana**), görög ernyőke (*Rindera graeca**), parnassoszi gurgolya (*Seseli parnassicum**), Barbey-habszegfű (*Silene barbeyana**), görög viola (*Viola graeca**).

A parnassoszi bazsarózst (*Paeonia parnassica*), amelyet a világ egyik legritkább bazsarózsfajaként tartanak számon, 1977-ben írta le Dimitris Tzanoudakis a görögországi *Paeonia*

nemzetség citológiájáról és taxonómiájáról szóló szakdolgozatában. A fajt már a 18. század közepén ismerték a botanikusok, Heldreich és Orphanidis gyűjtése alapján, Boissier *Paeonia peregrina* var. *latifolia* néven iktatta be a *Flora Orientalis* művébe. E növény Görögország endemikus faja, előfordulása csupán a Parnassosz-, valamint a Helikon-hegység pár elszórt pontján ismeretes.

Évelő növény, számos hosszú, keskeny, orsó alakú gyökérrel. Szára sűrűn szőrös, zöld, 35–40 (–65) cm magas. Az alsó levelek kétszeldeltek, alul sűrűn szőrösek, a felső levelek egészek vagy mélyen két- vagy háromkaréjúak; a levélké és a karéjok száma 9–13, lapított vagy keskeny elliptikusak vagy lándzsásak, hegyesek vagy röviden kihegyezettek,

az alapjuknál ék alakúak vagy elkeskenyedők; a levélké felül zöldek (fiatal állapotban lilásak), alul szürkészöldek és sűrűn szőrösek. A virágok 8–12 cm átmérőjűek, a szirmok száma 9–12, fordított tojásalakúak, sötét-feketésvörösek. A porzósálak lilásak, az ivarlevelek száma 2 vagy 3, szőrösek, a porzók pedig befelé csavarodottak. Taxonómiai szempontból e faj legközelebb a minálunk is növe bizánci bazsarózshoz (*Paeonia peregrina*) áll, de viszonylag apró, feketésvörös virágaival és a szélesebb, alul kifejezetten ezüstös levélkéivel jól elkülöníthető ettől. E taxon szára, levéllyelei és a levél alsó része is szőrös, míg a *P. peregrina* lényegében kopasz. Görög jegenyefenyvesek (*Abies cephalonica*) tisztásain, nedves, füves réteken és mészkősziklák között, 800–1300 m tengerszint feletti magasságban találkozhatunk vele.

A *P. parnassica* különösen vonzó faj, ezért rizómáinak gyűjtése kerti termesztésre meglehetősen csökkentheti a növény így is nagyon szegényes populációit. Becslések szerint az összes ismert helyen a kifejlett egyedek száma nem haladja meg a 2500 példányt, ezért ezt a meglehetősen ritka fajt Görögország Vörös Könyvébe a „Sérülékeny (VU)” kategóriába sorolták (Phitos et al., 2009). ■

Bibliográfia

Phitos D., Constantinidis T., Kamari G. (eds.), 2009, *The Red Data Book of Rare and Threatened Plants of Greece*. Volume Two (E-Z). Hellenic Botanical Society, Patras, 413 pp.

Mészkőalakzatok a Pietritisz-hegyen

ÖKO-LÁBNYOMOK

Az Erdélyi Gyopár környezetvédelmi és honismereti melléklete

Természetvédelem a Milvus Csoporttal

■ Veszélyes ablakok, sérült madarak

A madarak számára az üveglablakok életveszélyesek lehetnek. Miért is? Nappal a madarak azért repülnek neki az ablakoknak, mert a kinti növényzetet tükröződni látják bennük, vagy éppen a házban lévő szobanövényeket veszik célba. Megpróbálnak rárepülni a tükröződő fára vagy bokorra, de helyette az üvegnek csapódnak. Az ütközés éjjel is bekövetkezhet, főképpen ha alacsony a felhőzet vagy ködös az idő.

Mit tehetünk?

- **Helyezzünk el jelzéseket, például matricákat.** Ideális esetben 5 cm-es távolságra egymástól, az üveg teljes külső felületén. Fontos megjegyezni, hogy a sólyom- vagy egyéb ragadozómadár-sziluettek nem igazán riasztják el a madarakat. Ne feledd: egy-két matrica elhelyezése egy nagy ablakon nem akadályozza meg az ütközéseket – a matricáknak az üveg nagy részét kell lefedniük, és a közöknek túl szűkeknek kell lenniük ahhoz, hogy a madarak átrepüljenek.

- **Fedd be az üveget kívülről hálózattal,** legalább 8 cm-re az üvegtől, elég feszesen ahhoz, hogy visszapattanjanak a madarak, mielőtt elérnék az üveget. A kis lyukú háló (kb. 1,5 cm-es) a legjobb, hogy a madarak ne akadjanak bele fejükkel vagy testükkel, hanem sértetlenül lepattanjanak.

- **A szúnyogháló felszerelése** az ablakokra is nagyon hatékony, feltéve, hogy az ablak külső oldalán vannak, és az egész felületet lefedik.

- Üvegre használatos írószerrel rajzoljunk vékony, függőleges vonalakat az ablakra. A madarak azt hiszik, hogy egy rács van rajta, és nem próbálnak meg átrepülni a rések között.

Hogyan segítsünk az ablaknak csapódott állaton?

- **Próbáld megfogni a madarat!** Közelíts hozzá hátulról, és használd mindkét kezedet, hogy finoman befedd. Tartsd a madarat finoman, de biztosan.

- **Keress egy megfelelő kis kartondobozt,** amelyet szalvétával vagy papírtörölkővel bélelsz ki. Lyukaszd ki pár helyen,

hogy a levegő bejuthasson a dobozba, majd helyezd a lezárt dobozt egy sötét, csendes, meleg helyre, távol a gyermekektől és a házi kedvencektől. Doboz helyett megteszi egy jól szellőző vászonzacskó is, amiben fellógatva tarthatod a kisebb termetű madarakat, amíg helyrejönnek.

- **Ne kezeld, ne etesd és ne itasd a madarat,** miután a dobozba került! Ha nincs rajta látható sérülés, nem vérzik és jól tartja a szárnyait, **egyórányi pihentetés után megpróbálhatod szabadon engedni.** Az esetek nagy részében gond nélkül távozik.

- **Ha a madár nem tud elrepülni, vedd fel velünk a kapcsolatot a Vadállatok Rehabilitációs Központjának sürgősségi számán: 0722-533816** (munkaprogram: hétfőtől péntekig 8–18 óra között, hétfőgén 10–15 óra között. Programon kívül kérjük, küldj üzenetet és fotót WhatsApp-on, ugyanerre a számra).

További részletes információkért ajánljuk a Fatal Light Awareness program honlapját.

Petíció az európai vadon élő állatok mérgezése ellen

A szándékos mérgezés számos ritka és védett madár- és emlősfajt fenyeget, valamint veszélyezteti a lakosságot és házi kedvenceiket.

A LIFE EUOKITE (LIFE18 NAT/AT/000048) projekt célja a vörös kánya (*Milvus milvus*) határokon átnyúló védelme. A projekt adatai azt mutatják, hogy a mérgezés messze a legfőbb ember okozta halálozási ok a faj esetében.

2024 októberében a projekt kezdeményezői, valamint számos európai fajvédelemmel foglalkozó szervezet egy beadványt fogalmazott meg, amelyben kéri az Európai Parlament tagjait, hogy találjanak határokon átnyúló, uniós szintű megoldásokat a vándorló fajokat érintő mérgezések megfékezésére.

A petíció kezdeményezői az alábbiakat javasolják:

- A március 1-i *A vadállatok szándékos mérgezése elleni nap* támogatását a közvélemény és a politikai döntéshozók figyelmének felkeltése érdekében, mivel a téma fontossága alábecsült és kevésbé ismert.

- Szisztematikus adatok gyűjtését egész Európában annak érdekében, hogy létrejöjjön a mérgezéses esetek adatbázisa, és azonosíthatók legyenek a „forró pontok”. Ideális esetben ezt az adatbázist az Európai Unió vagy annak valamely szervezete kezelné.

- A 2020–2030-as római stratégiai terv (A vadon élő madarak illegális leölésének, elejtésének és kereskedelmének felszámolása Európában és a mediterrán térségben) folytatását és fokozott végrehajtását.

Eddig több mint 12 000 személy és szervezet írta alá a petíciót. Írd te is alá a <https://stopwildlifepoisoning.eu/> weboldalon.

Az Év Veszélyeztetett Faja program

A Milvus Csoport bemutatja **Az Év Veszélyeztetett Faja** programot, amely új alapokra helyezi a természetvédelem iránti elkötelezettségünket. Célunk, hogy minden évben egy kiemelten veszélyeztetett faj megóvására összpontosítsunk, olyan fajokra, amelyek már régóta a szívügyünk és munkánk részei, mint például a **kerecsensólyom**, a **kék vércse**, a **szalakóta**, a **túzok** vagy a **békászó sas**.

Miért van szükség erre a programra?

A természet segítségére szorul. Az emberi tevékenységek hatására a bolygó szépsége és változatossága folyamatosan csökken. Bár a természetvédelem összetett és széles körű feladat, hiszünk abban, hogy közösen képesek vagyunk lassítani, sőt megfordítani ezt a kedvezőtlen folyamatot. Ehhez azonban azokra a feladatokra kell összpontosítanunk, amelyek a legfontosabbak és a legsürgetőbbek.

Szalakóta ■ FOTÓ: NAGY ATTILA

Fókuszban a veszélyeztetett fajok

Egy faj eltűnése, akár lokális kihalása beláthatatlan következményekkel járhat. Egy ilyen veszteség a természet sokszínűségét csökkenti. **Az Év Veszélyeztetett Faja** program ennek megakadályozására törekszik:

- **Gyakorlati természetvédelem:** segítjük a fajok fennmaradását alkalmas fészkelőhelyek biztosításával, élőhelyek rehabilitációjával és monitorozási programokkal.

- **Tudatosítás, ismeretterjesztés:** felhívjuk a figyelmet a veszélyeztetett fajokra és megosztjuk a tudományos alapon nyugvó eredményeinket.

- **Közösségi cselekvés:** összefogásra ösztönzünk, legyen szó önkéntességről, pénzbeli támogatásról vagy az üzenet terjesztéséről.

Együtt a természetért

Tudjuk, hogy kevesek vagyunk a természetvédelem kihívásainak teljes körű megoldásához, de hiszünk az összefogás erejében. **Az Év Veszélyeztetett Faja** program mindenkit megszólít, aki törődik a természet jövőjével.

Kerecsensólyom ■ FOTÓ: NAGY ATTILA

Hogyan segíthetsz?

1. Csatlakozz kampányainkhoz: vegyél részt eseményeinken vagy támogasd a programot anyagilag!

2. Oszd meg az üzenetet: hívd fel a figyelmet a programra barátaid és ismerőseid körében!

3. Légy részese a változásnak: vegyél részt önkéntes munkában, például műődük kihelyezésében vagy élőhely-restaurációs projekteken!

2025-ben az első kiválasztott faj, a SZALAKÓTA védelméért gyűjtünk, amelynek részleteit hamarosan megosztjuk. További információkért látogass el rendszeresen honlapunkra és kövess minket közösségi oldalainkon.

A természet számít ránk – és mi is számítunk rád! Segíts te is, hogy Az Év Veszélyeztetett Faja program sikeres lehessen – mert minden faj számít! ■

Túzok ■ FOTÓ: NAGY ATTILA

Mamasüti Nagymamáink hagyatéka

■ Kemencében sült almás tészta

500 g liszt
200 g zsír
150 g cukor
100 ml tej
2 tojás
10 g élesztő
1 csipet só
1 fél citromhéja
A töltelékhez:
1 kg alma
1 kk fahéj
cukor ízlés szerint

Az almákat meghámozzuk, lereszeljük, és egy edényben a cukorral megdinszteljük, majd hagyjuk kihűlni, és hozzáadjuk a fahéjat. Felfuttatjuk

a tejben az élesztőt. A lisztet a zsírral összegyúrjuk, hozzáadjuk a tojásokat, a cukrot, a sőt és a felfuttatott élesztőt. Elosztjuk két cipóra. Előkészítjük a tepsit, kikenjük zsírral és szórunk bele egy kevés lisztet. Kinyújtjuk az egyik cipót, és behelyezzük a tepsibe, majd rátesszük a tölteléket, utána pedig betakarjuk a másik kinyújtott tésztával. Megszurkáljuk a tészta tetejét fogpiszkálóval vagy villával, hogy ki tudjon jönni a gőz sülés közben. Kihűlve, porcukorral felszolgáljuk.

(Kisgyörgy Márton 5 éves,
Kisgyörgy Eszter 3 éves,
Bálint Anna 5 éves, Bálint Sára
5 hónapos, Csíklázárfalva)

■ Lekváros kifli

50 dkg finomliszt
1 csomag porélesztő
10 dkg vaj
10 dkg zsír
2 tojás
10 dkg cukor
1 csomag vaníliás cukor
25 dkg lekvár (szilva, barack, eper)
porcukor a szóráshoz

A lisztet szitáljuk keverőtálba, forgassuk hozzá az élesztőt, majd a puha vaját és a zsírt is adjuk hozzá. A tojásokat üssük fel egy másik keverőtálba, adjuk hozzá a cukrokat, kézi habverő-

vel keverjük fehéredésig, majd adjuk a lisztes keverékhez, és gyúrjuk tésztává. A begyúrt tésztát takarjuk le konyharuhával és pihentessük 30 percet. A pihent tésztát enyhén lisztezett felületen dolgozzuk át, osszuk két cipóra. A cipókat nyújtjuk ki kör alakúra, szeleteljük fel, majd a szeleteket kenjük meg lekvárral és tekerjük fel a tésztát. A kifliket sorakoztassuk sütőpapírral bélelt tepsire, utána toljuk 180 fokra előmelegített sütőbe és 15–20 perc alatt süssük készre. Porcukorral meghintve kínáljuk.

(Sólyom Ádám 7 éves,
Gyergyóújfalu)

■ Mézes puszedli

- 75 dkg liszt
- 15 dkg margarin vagy zsír
- 25 dkg cukor
- 1 kiskanál szódapor
- kevés ecet
- 10 kanál meleg víz
- 1 citrom héja
- 1 kiskanál fahéj
- kevés szegfűszeg
- A mázhoz:
- 10 dkg porcukor
- 1 tojásfehérje
- 1 kanál ecet

Miután a hozzávalókat összegyűrtük, 4-5 órát pihentetjük, de még jobb, ha estétől reggelig áll. Kiskanálnyi tésztából golyókat formálunk. Előmelegített sütőben közepes lángon csak 15 percig sütjük, mert egyébként megkeményszik. A máz hozzávalóit jól kikavarjuk egy nagyobb tálban, ebbe tesszük bele a puszedliket, és jól össze-rázzuk, hogy a mázból mindegyikre jusson. Végül pedig kirakjuk sorban, hogy a máz megkössön rajtuk.

(Gáspár Lilla 11 éves,
Gyergyószárhegy)

■ Áfonyás vajaspite

- 30 dkg friss áfonya
- 15 dkg cukor
- egy tasak vaníliás cukor
- 12 dkg olvasztott vaj
- 3 tojás
- 1 teáskanál sütőpor
- 20 dkg liszt

A tojásokat szétválasztjuk, a fehérjét egy csipet sóval kemény habbá verjük. A sárgáját a cukorral és a vaníliás cukorral kihabosítjuk, majd hozzácsurgatjuk az olvasztott vaját. Hozzáadjuk a sütőporral elkevert lisztet, majd beleforgatjuk a tojásfehérjét és az áfonya kétharmadát. A többit, majd miután a sütemény tepsibe került, a tetejére rakjuk. Előmelegített sütőben megsütjük, tetejére porcukrot szórunk.

(Czirjak Baltazár 8 éves,
Kilyénfalva)

■ Apró kürtőskalács olajban sütve

- 1 kg liszt
- 5 dkg vaj
- 2 tojás
- kb. 4 dl tej
- 3 evőkanál cukor
- 2 evőkanál olaj
- 2,5 dkg élesztő
- nagy csipet só
- olaj a fák lekenéséhez és a sütéshez,
- vaníliás porcukor a hempergetéshez

Egy deciliter tejben elkeverünk egy teáskanál cukrot, valamint az élesztőt, és meleg helyen, kb. 10 perc alatt felfuttatjuk. Addig egy tálba mérjük a lisztet, hozzáadjuk a sót és a cukrot, az élesztős tejet, majd elkezdjük kidolgozni. Közben hozzáadjuk a kissé felvert tojásokat és kis adagokban annyi tejet, hogy könnyed, az edény falától leváló tésztát kapjunk. Végül beledolgozzuk az olajjal elkevert, felolvasztott vaját is. A tésztát tiszta konyharuhával letakarva, meleg helyen legalább egy órát kelesztjük. Ez után a tésztából hengert sodrunk, az olajjal megkent fákra tekerjük és bő, forró olajban aranybarnára

sütjük. Vaníliás porcukorba hempergetve kínáljuk.

(Ferenczi Orsolya 28 éves, Máté Szabolcs 15 éves, Máté Imola 11 éves, Hegyi Balázs 15 éves, Hegyi Boróka 13 éves és Hegyi Zsuzsanna 39 éves, Gyergyóalfalu)

■ Barack

- 1 kg liszt
- 30 dkg zsír (fele margarin is lehet)
- 3 tojás
- 20 dkg cukor
- 1 tasak sütőpor
- 2 dl tej
- A töltelékhez:
- 3-4 kanál baracklekvár
- 1 üveg rumaroma
- 2 evőkanál kakaó
- 20 dkg vaj vagy margarin
- 20 dkg cukor
- A díszítéshez:
- zöld, piros, sárga ételmineralfesték
- 60 dkg kristálycukor

A tészta hozzávalóit egy tálban összegyűrtük, négy részre osztjuk, rudakat sodrunk belőle, majd egy éles késsel akkora darabokra vágjuk, hogy diónyi gombócokat formálhassunk belőlük. Sütőpapírral bélelt tepsiben, egymástól távolságot hagyva a gombócokat megsütjük. Miután a félgömbök kihültek, belsejüket éles késsel kikaparjuk. Ehhez a tésztatörmelékhez kerülnek a töltelék egyéb alapanyagai, majd miután jól összekavartuk, a masszával megtöltjük a félgömböket, és kettőnként egymáshoz illesztjük ezeket. Ételmentéshez mártott ecsettel festjük meg a barackokat, majd kristálycukorba mártva tálaljuk.

(Siklódi Bernadett 10 éves,
Siklódi Áron 8 éves, Siklódi Ágnes
5 éves, Petki Erika 5 éves, Petki
Orsolya 2 éves, Gődücs)

Képeslapok a nagyvilágból (23. rész)

A világrengető Gdańsk és a csillagászok városa, Toruń

A játékos felmutatott két zöld vagonos kártyát, majd két sárga vonatkocsit tett le a Warszawa–Danzig vasúti szakaszt jelentő két szürke téglalagra. Mivel Danzigban depója is volt, bedobott egy sárga kúpot, majd felvette az addig gyűjtögetett kártyáit a telephely lapocskáról. Sok új kártyája lett, hogy újabb küldetéseket tudjon teljesíteni a Ticket to Ride Europe társasjátékban.

■ Pomeránia festői vidékén, az egykori kasub törzsek lakhelyén, az Odera és a Visztula torkolata közötti területen autózunk a nagy Hanza-város felé. A végeláthatatlan, valószínűtlenül zöld lankákon élénk mezőgazdasági termelés folyik, s a lágy dombok között megannyi tó vize csillog szelíden. A távolban a néha haragos tenger.

Egykoron talán itt lehetett a jomsvikingek félig mitikus, félig valós települése, Jomsborg. Ma többen Wolin szigetére helyezik ezt a 960-as évek és 1043 között létezett viking fellegvárat, de egyértelműen ez még bizonyítva nincs.

A mai Lengyelország hatodik legnagyobb városának és egyben legfontosabb kikötőjének régi magyar neve: Dancka. A város története igen összetett, a lengyel, a porosz és a német uralom időszaka miatt, főleg ha ehhez még hozzáveszük az önrendelkezés, a szabad városállam időszakát is.

A kora újkorban Gdańsk Lengyelország királyi városa volt. Varsó 18. századi gyors növekedése előtt Lengyelország leggazdagabb és legnagyobb városának tartották. A késő középkorban fontos tengeri kikötő és hajóépítő város volt, a 14. és 15. században pedig a Hanza Szövetség tagja. A két világháború közötti időszakban a város a Lengyelország és Németország közötti vitatott régióban feküdt, amely lengyel folyosóként vált ismertté, s az itteni feszültségek miatt szállta meg Németország Lengyelországot, elkezdődött a második világégés. A nyolcvanas években Gdańsk volt a szolidaritási mozgalom szülőhelye, amely nagy szerepet játszott a kommunista uralom megszüntetésében Lengyelországban, és elősegítette a keleti blokk összeomlását, a berlini fal leomlását, valamint a Varsói Szerződés felbomlását.

Világrengető város, több fontos történelmi esemény mozgatórugója. Az egykori, 7. századi kézműves-halászfalut a 10. században felváltotta a pomerániai hercegség megerősített vára. Gdańskot városként Gyddanyzc urbs néven először Prága Szent Adalbert legendájában említik. Állítólag Adalbert 997-ben járt a városban.

III. Ferdeszájú Boleszláv Gdańskot Lengyelországhoz csatolta, ám a várost 1242-ben megtámadta a Német Lovagrend.

1282-ben ismét Lengyelországhoz került, majd 1309-ben ismét a Német Lovagrendhez.

1410-ben a gdański tanács – előjogokért cserébe – elismerte II. Jagelló Ulászló uralmát. 1440-ben a Porosz Szövetséghez csatlakozott. Az 1466-ban megkötött második toruói béke biztosította a Gdański Pomeránia és Warmia Lengyelországhoz tartozását.

1577-ben Báthory István lengyel király megerősítette a város privilégiumait.

Itt halt meg emigrációban Vay Ádám (1657–1719) kuruc tábornok.

1807-ben, miután Bonaparte Napóleon elfoglalta a várost, megkezdődött az első szabad városi korszak, megalakult a Danzigi Köztársaság.

1920-tól a versailles-i békeszerződés értelmében Danzig Szabad Város néven különleges státust kapott. 1925-ben a szabad város területén lengyel egyházmegyét alapítottak.

1939. szeptember 1-jén a Schleswig-Holstein csatahajó sortüzével, amelyet a Westerplattéra adott le, megkezdődött a második világháború. 1945. március 30-án, miután a szovjet és a lengyel csapatok elfoglalták a várost, Gdańsk visszatért Lengyelországhoz.

1970 decemberében a gdański hajógyárban sztrájk kezdődött.

1980. augusztus 31-én aláírták az augusztusi egyezményt, mely lezárta a tiltakozások és sztrájkok hullámait. Az egyezmény garantálta többek között az első szabad szakszervezetek megalakulását. Ezeket az eseményeket tartják a kelet-európai kommunista rendszer összeomlása kezdetének. Egy évvel később lezajlott a Szolidaritás („Solidarność”) Szakszervezet első országos kongresszusa.

1983-ban a gdański Lech Wałęsa (született 1943-ban) Nobel-békedíjat kapott. 1987-ben II. János Pál pápa meglátogatta a várost.

Látnivalók tekintetében a városnak sok gyönyörű épülete maradt fenn abból az időből, amikor a Hanza Szövetség tagja volt. A legtöbb turistaattrakció az Ulica Długa (Hosszú utca) és a Długi Targ (Hosszú Piac) területén vagy közelében található.

Ezt a területet mindkét végén városkapuk határolják, és az útvonalat egyúttal Királyi útnak (Droga Królewska) is nevezik, mivel a Gdańskba érkező királyok itt lovagoltak be, majd vonultak végig a városra.

A Hosszú Piacon érdemes minden egyes színes épület egyedi homlokzatát alaposan szemügyre venni, mivel a polgári házak, a rokokó stílusú kapuk, a gótikus díszítések és az eredeti, árkádok között rengeteg látnivaló akad.

A városkapuk beszédesek: Daru, Mária kapu, Chlebnicka kapu, Arany kapu, Zöld kapu, Magas kapu, hasonlóan a bástyák is: Szalma bástya, Jacek bástya, Hattyú bástya, Világítótorony bástya.

De látnivalóként itt van még a nagy fegyvertár, a vásárcsarnok, az óvárosi és a felsővárosi városházák, a kinzókamra, a nagy malom, a királyi kápolna, Artus udvara, a Neptun szökőkút és a Szent János templom.

Egyetemek, főiskolák, múzeumok és színházak hosszú sora egészíti ki a listát, de kétségtelen, hogy a Szűz Mária templom (Bazylika Mariacka) teszi fel a városra a koronát. Ez a legnagyobb téglából épült templom a világon, egyben az egyik legnagyobb gótikus téglapítmény. Hossza 105,5 m, kereszthajójának hossza 66 m, egyszerre 25 000 ember befogadására alkalmas.

Egy hatszögű bazilika helyére 1379-ben kezdték el építeni a mai templomot Heinrich Ungeradin építésmester vezetésével. A munkálatok végül 1496-ban fejeződtek be Heinrich Haetzl irányítása alatt.

A Szűz Mária templom latin kereszt alaprajzú, három hossz- és egy kereszthajóval megépített templom. A boltzat kora mestermunkájának számít. A templom belső terét számos gótikus, reneszánsz és barokk festménnyel díszítették. A legismertebb közülük Hans Memling flamand festő *Az utolsó ítélet* című alkotása, amelyet jelenleg a gdański Nemzeti Múzeumban őriznek.

A templom padlójába 300 sírkő van beépítve. Egyik központi eleme és dísz az óriási, fából faragott asztronómiai óra, amelyet 1464–1470 között készített el Hans Düringer. A templom tornya is igazán impozáns, a maga 78 m-es magasságával hasít bele a város látképébe.

A Mariacka utcában helyi kézművesek árulják portékájukat: minden egyes ház előtt borostyán ékszerekkel megpakolt standokat látni.

Gdańsk egyik leghíresebb szimbóluma, a város tengeri múltjának és dicsőségének emléke a híres Daru. Már 1444 óta a Motlawa folyó partján áll és meghatározó eleme a település látképének. A középkori Európa legnagyobb kikötői daruja. Fénykorában 2 tonna áru 11 méteres magasságba történő emelésére volt képes. Belsejében múzeum üzemel, amelyben megismerhetjük az egykori szerkezet pontos működését.

A város tengerparti része a Lengyel Riviéra, ahol véget nem érő homokos fövény és hangulatos erkélyes-verandás villák várják az idelátogatókat.

*

Egy másik lengyel Hanza-város a csillagászok városa, Toruń. Ha a közeli Gdańskban „csak” Johannes Hevelius (1611–1687) csillagász élt, Toruń négy csillagásznak is ott-hont adott: Władysław Dziewulski (1878–1962), Maciej Konacki (született 1972-ben), Aleksander Wolszczan (született 1946-ban), az első Naprendszeren kívüli bolygó felfedezője, s kétségtelen a csillagászok legnagyobbika, maga Nikolausz Kopernikusz (1473–1543), a heliocentrikus világrendszer megalkotója. „A tudós, aki megállította a Napot és mozgásba hozta a Földet.”

Nem csoda, hogy tiszteletükre Észak-Lengyelországban olyan természetjáró útvonalakat alakítottak ki, amelyek csillagképek alakjait adják vissza.

Nevének lengyel kiejtése (Toruny), Toron egykori alakja, vagy régi magyar neve, Toronya a toronnyal asszociál, s nemcsak az ősi germán isten, Thor nevéből származhat, hanem az egykori Jeruzsálemi Királysághoz tartozott Toron várának nevéből is, ahol a keresztes hadjáratok alatt a német lovagok szolgáltak.

Az eredetileg nyugat-mazoviai kis települést 1226-ban I. Konrád mazoviai herceg a Német Lovagrendnek adta, hogy megvédjék országát a pogány poroszoktól. Mondhatni tehát, hogy az 1225-ös barcasági kiűzetetésük után a Német Lovagrend első települése volt a Baltikumban. A lovagrend 1230–31-ben a kis lengyel falu mellé várat épített, és a vár köré áthelyeződött növekvő település 1233-ban városi jogokat kapott.

1264-ben a régi város mellett létrejött az Újváros. A két város különállása 1454-ig tartott, amikor az Ó- és az Újváros egyesült. A 13. században Toruń csatlakozott a Hanza Szövetséghez. Itt írták alá a lengyel–litván–német háborút (1409–1411) lezáró toruńi békét. Toruń, Elbląg, Gdańsk és a porosz nemesség 1440-ben megalakította a Porosz Konföderációt. 1454-ben város kiváltságai visszaadása fejében Toruń elismerte a lengyel király uralmát és a Német Lovagrend elleni szövetség tagja lett. 1466-ban a második toruńi békében a Német Lovagrend kénytelen volt átengedni Nyugat-Poroszországot a lengyel királynak.

1793-ban a várost Poroszországhoz csatolták. 1807-ben a Napóleon által megalakított Varsói Hercegség része lett, de a franciák veresége után 1814-ben újra visszakerült Poroszországhoz. Az 1919. évi Versailles-i békeszerződéssel a város a lengyel korridorral együtt visszakerült Lengyelországhoz és a Pomerániai vajdaság székhelye lett.

1939-ben Toruńt bekebelezte a Német Birodalom és Danzig-Nyugat-Poroszország tartomány része lett. Ebben az időszakban ismét Thorn néven szerepelt, csak 1945-ben szabadította fel a Vörös Hadsereg és került vissza Lengyelországhoz.

Városi erődrendszer, a 13. században kezdték építeni, a 14. és 15. században bővítették, ezt nagyrészt a 19. században bontották le, amikor részben újjáépítették, a Visztula felőli oldalon új kapukat és tornyokat építettek hozzá. Ma is láthatóak a Német Lovagrend várának romjai. A 13. században épített várat a városi polgárok rombolták le 1454-ben.

A városban számos gótikus, barokk és reneszánsz ház áll, többek közt Kopernikusz állítólagos háza a 15. századból.

A régi városházát 1274-ben kezdték építeni, 1391 és 1399 között újjáépítették és bővítették.

Három híres gótikus temploma van: a Szent János székesegyház a 14. században épült és a 15. században bővítették ki, a ferencesek Szűz Mária mennybevételének temploma a 14. században épült, s szintén ebből a korból való a Szent Jakab templom.

Belvárosa 1997-ben az UNESCO Világörökség része lett.

A hatalmas óvárosi piactér, a templomok, a ferde torony, a latrinatorony, a városháza, a városfal, megannyi reneszánsz palota és lakóház, múzeumok regimentje mind hozzájárul a város különleges szépségéhez, hangulatához.

A Visztula parti várost a mézeskalács fővárosának ismerik. A „Pierniki” világszerte kedvelt édesség már a 14. század óta.

*

Gdańsk és Toruń Lengyelország két meglepően vonzó helyszíne számos történelmi látnivalóval, egyedi mondákkal és kellemes hangulattal. A városvédő macska, a békák nyelvében tudó hegedűs, a női bájaktól elcsábult szerzetes, a mézeskalácstól megennyhült, vagy a helyi sörtől megpukkadt lengyel király mondája fűszerezi ezt a légkört, még varázslatosabbá téve a gyönyörű városokat. ■

Kovács Lehel István

1

2

3

4

FOTÓ: KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

1. Városkapu Toruńban
2. Horoszkópos óra
3. Utca Gdańskban
4. Nosztalgiahajó a tenger múzeuma előtt
5. Városrész várkapuval
6. Téglaház Toruńban

5

6

1

2

3

Meseszép Föld (30. rész)

Rovaniemi, a sarkvidéki kapu

4

6

7

5

8

Mikulásfalva és környékének bejárta után Lappföld fővárosában, Rovaniemi-ben töltöttünk el pár napot. A sarkvidéki csodák kapuját – így nevezik fővárosukat a „helybéliek” – a tajga végtelen fenyőerdői ölelik. Itt, a sarkvidéki tél csendjében a fenyők alatt sétálva átélheted a lappföldi természet varázsát.

■ Rovaniemi az Északi-sarkkör mentén található – olvasható útleírásokban. Reklámnak nem rossz, viszont az igazság az, hogy mintegy 10 kilométerrel délebbre helyezkedik el a sarkkörnél. Nem is ez a lényeg. A kisváros, melynek lakossága kevéssel 65 000 fő felett van, a sarkvidéki élet varázslatos központja, ahol a természet szépsége és az emberi kreativitás tökéletes harmóniát eredményez. Feltételezem, hogy nyáron is csodálatos lehet itt, de a talpad alatt ropogó hó, az egész havas táj különleges hangulatot kölcsönöz Rovanieminek.

A város egyik legismertebb nevezetessége a Jätkänkynttilä, melyet a „Favágó gyertyájának” is neveznek. Ez az ikonikus híd nemcsak a Kemijoki folyót szeli át, hanem szimbolikus emléket is állít a favágók kemény munkájának. Este a Jätkänkynttilä különleges, meleg fényvel világítja be a folyót és környékét, mintha csak a lappföldi tél varázsát tükrözné vissza. Ezt feltétlenül le kell fotózni, mondtam magamban, majd elkezdtük keresni a legjobb helyet, ahonnan rá lehet látni a hídra.

Szürkület előtt indultunk neki az „expedíciónak”. Jeges szél fúj, le se tagadhattuk volna, hogy a sarkvidéken vagyunk.

Egyből Halász Judit jutott eszünkbe, amikor a gyerekeknek ezt énekelte: „Hideg szél fúj, hogy az ember majd megdermed. Kinek jó ez? Csak a kövér hóembernek!” A befagyott Kemijoki partján sétálva csak arcunk kis részét fedezhette volna fel a lappföldi őslakos, annyira fel voltunk öltözve. Nem úgy, mint a két helyi szépkorú hölgy, akik a jeges vízben vágott lékből másztak ki, és nyugodtan sétáltak fürdőruhában a közelben levő szauna felé. Közben vidáman beszéltek meg a világ dolgait. A jeges vízben való fürdőzés erősíti a szervezetet... a látottak alapján ebben már biztosak vagyunk. És abban még biztosabb vagyok, hogy a lék és a szauna közötti mintegy ötven méteren én világrekordot futottam volna.

Rovaniemi ad otthont az Arktikumnak, egy lenyűgöző modern múzeumnak és tudományos központnak, melynek célja, hogy bemutassa az Északi-sarkvidék természeti és kulturális örökségét, valamint a régióban élő emberek mindennapjait és történelmét. Már hozzá közeledve is láthattuk, hogy a múzeum lenyűgöző építészeti remekmű: üvegtetjén keresztül szinte eggyé válik a környező tájjal. Egy hosszú, üvegezett folyosóval is rendelkezik, amely lehetővé teszi a

9

10

11

FOTÓ: DEÁK LÁSZLÓ

1. Rovaniemi főtere, a Lordin Aukio
2. Karácsonyi díszben a főváros
3. A számi viselete
4. A Mikulás kihelyezett otthona
5. Jávorszarvas a múzeumban
6. A számi sátra
7. Ünnepi népviselet
8. Jellegzetes lappföldi házak
9. Térkép
10. Síugró sáncok Rovaniemiben
11. Modern múzeumbelső

A taja végtelen fenyőerdő

Az Arktikum múzeum homlokzata

természetes fény beáramlását, és egyfajta kapcsolatot teremt a látogatók és a környező táj között.

A múzeum kiállításai széleskörű betekintést nyújtanak az arktikus életmódba. Az állandó kiállítások közé tartozik a sarkvidéki ökoszisztéma bemutatása, amely interaktív elemekkel és élethű diorámákkal szemlélteti a régió élővilágát, például a jegesmedvéket, a rénszarvasokat és más ikonikus állatokat. Emellett részletes információkat kaphatunk az éghajlatváltozás hatásairól is, amely különösen jelentős kérdés az északi területeken. Nem egy múzeumban voltunk eddig, de ez valami teljesen más, lenyűgöző élményt nyújt minden korosztály számára. Külön szekciót szenteltek a lapp (számi) kultúrának, amely Finnország őslakos népének hagyományait és életmódját mutatja be. Megismerhettük a rénszarvas-tenyésztés történetét, a számi népviseletet, valamint a hagyományos kézműves technikákat is. Eredeti számi sátrak (kota) és használati tárgyakat is meg lehet tekinteni itt. Filmvetítések, érintőképernyős információs pultok és hanghatá-

A Jätkänkynttilä híd

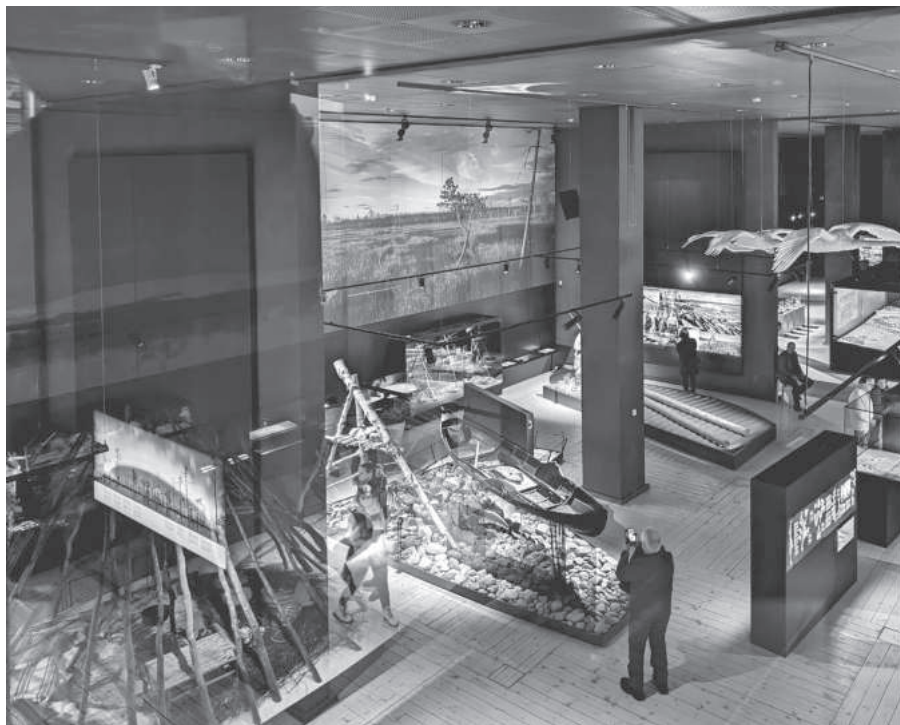
sok segítik a látogatókat abban, hogy mélyebb ismereteket szerezzenek az arktikus térség természeti és kulturális sajátosságairól. Az Arktikum látogatói bepillantást nyerhetnek a finn Lappföld történetébe is, a korai telepeseektől kezdve a modern időkig. Külön figyelmet szentelnek a második világháború eseményeinek, amelyek jelentős hatással voltak a térség fejlődésére.

Rovaniemi hosszú és izgalmas történettel rendelkezik, amelynek egy kevésbé ismert, de mégis fontos aspektusa Franklin D. Roosevelt amerikai elnök hatása a város fejlődésére. Férjével ellentétben, aki nem járt e vidéken, Mikulásfalván Anna Eleanor Roosevelt „házikóját” láthattuk. Az Egyesült Államok first ladyjének férje, Franklin D. Roosevelt közvetlenül nem látogatott el Rovaniemibe, de politikai döntései és támogatása jelentős szerepet játszott a második világháború utáni újjáépítésben. A háború során Rovaniemit szinte teljesen elpusztították, a visszavonuló német csapatok 1944-ben felégették a várost. Az újjáépítés hatalmas kihívást jelentett a finn kormány számára, amely nemcsak anyagi források, hanem nemzetközi segítség után is kutatott. Ebben a helyzetben lépett közbe az Egyesült Államok, amely a Roosevelt elnök által bevezetett Marshall-terv révén támogatást nyújtott Európa számos országának. Bár Finnország hivatalosan nem volt a Marshall-segély kedvezményezettje, közvetett módon mégis kapott támogatást, amely hozzájárult többek között Rovaniemi újjáépítéséhez is. Egy másik érdekesség, hogy Roosevelt nagy támogatója volt az északi régiók fejlesztésének és a sarkvidéki kutatásoknak. Az általa képviselt politikai és gazdasági elvek hozzájárultak ahhoz, hogy a város később a sarkvidéki kutatások és a turizmus egyik központjává váljon.

Ma Rovaniemi a Mikulás hivatalos otthonaként ismert, amely évente turisták ezreit vonzza a világ minden tájáról. Sorozatunk lappföldi részében nem beszéltünk arról, hogy a téli sportok kedvelőit kitűnő pályák, síugró sáncok várják a fővárosban és környékén. Az ingyencék megismerhetik az itteni ízeket, a konyha gyakori alapanyaga a rénszarvas, a hal, a gomba, az erdei gyümölcsök. És arról sem beszéltünk, hogy karácsony környékén milyen izlésesen van kivilágítva a főváros. Nem hivalkodó, egyszerű és mégis szép. A főtéren pedig ott áll a Mikulás kihelyezett otthona, hisz nemcsak Mikulásfalván van jelen, hanem itt is, ahogy az egész világon. ■

Deák László

A lenyűgöző Arktikum

Straub János: az ásványvízkutatás esetében az első szó a vegyészé

■ Straub János kémikus, a debreceni egyetem professzora kiemelkedő úttörő munkája az *Erdélyi gyógyvizek (ásványvizek) kémiai összetétele különös tekintettel a ritkább alkatrészekre és ezek biokémiai jelentőségére*.

A tanulmány bevezetőjében írja: „Az erdélyi közismert gyógyvizek eddig közzétett analíziseit vizsgálva megállapítható, hogy az analízisekből e vizekben rejlő s a gyógyhatás szempontjából értékes ritkább alkatrészek legtöbbször hiányoznak, illetve meghatározásukra eddig nem tértek ki, holott ezeknek ismerete okvetlenül szükséges, ha a vizek gyógyhatásával behatóbban akarunk foglalkozni.”

Felhívja a figyelmet, hogy „az ásványvízkutatás esetében az első szó a vegyészé: annak az eldöntését, hogy egy ásványvíz minősíthető-e gyógyvíznek (milyen betegségek ellen) jól képzett balneológus-orvos végzi és pedig a vegyész által a vízről adott kémiai és fiziko-kémiai elemzés alapján. Orvosi szakvélemény egy ásványvízről a kémiai szakvélemény birtokában adható, vagyis a vegyész munkája meg kell előzze az orvosét.”

Straub János, dr. Dobos Irma hidrogeológus szerint „a nyomelem jelentős kutatója” 1893. március 21-én született Budapesten, Straub Sándor neves pedagógus és kiváló műszaki szakember fiaként. Középiskolai tanulmányait szülővárosában, a IV. kerület főreáliskolájában végezte, 1911-ben itt is érettségizett. Tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészkarán folytatta, ahol 1921-ben kémikusként fejezte be tanulmányait. Winkler Lajos professzor mellett az I. sz. Kémiai Kutatóintézet gyakornoka. 1921-ben a háború és a hadifogság után egy évet a grazi egyetemen töltött, majd a bécsi Collegium Hungaricum tagja – tudjuk meg életrajzírójától, dr. Dobos Irmától. Hazajövele után, 1922-ben Buchböck Gusztáv professzor mellett tanársegédként dolgozik a Budapesti Egyetem III. sz. Kémiai Intézetében. 1923-ban vegytan főtárgyból, ásványtan és földtan melléktárgyból bölcsészdoktori szigorlatot tett cum laude eredménnyel. A vizek és ásványvizek kutatásához szükséges földtani ismereteket a kor nagy tudósaitól, Mauritz Bélától és Papp Károlytól sajátította el. 1924-ben meghívást kapott a Tisza István Tudományegyetem Orvosi-Vegytani Intézetébe, ahol Bodnár János professzor volt a vezetője, aki egykori kolozsvári tanárával, Fabinyi Rudolfal „nagyszabású tervet dolgozott ki Erdély gyógyvizeinek beható tudományos kémiai és biokémiai megvizsgálására.” Erdélyben a terv nem valósulhatott meg, de ahogy Straub írja, „Fabinyi professzor intencióinak egy részét az elmúlt évek folyamán megvalósítottuk. Jelen közleményemben az 1941-43. években laboratóriumunkban megvizsgált és tanulmányozott erdélyi gyógyvizeket ismertetem.”

Straub 52 erdélyi ásványvíz részletes analízisét közli, az alábbi településekről: Árkos, Avasfelsőfal, Előpaták, Bikszád, Büdöspatak, Borszék, Csíkszereda-Zsögöd, Félixfürdő, Homoród, Kászonimpér, Kérőfürdő, Kőváfűred, Kovászna, Mál-

nás, Nagybánya, Románszentgyörgy, Sepsibodok, Székelyudvarhely, Szalárd, Tusnád. A vegyelemzett vizeket orvosi szempontból öt csoportba sorolta: alkalikus, földes-meszes, vasas, konyhasós és egyszerű vizek.

A tanulmányban kiemeli, hogy: „munkám célja volt az utóbbi években megvizsgált erdélyrészi ásványvizekben a ritkább és igen kis mennyiségben jelenlévő és az eddigi elemzők részéről legtöbbször elhanyagolt alkatrészek, mint amilyen a fluor, bróm, jód, mangán, bórsav, arzén, rádiumemanáció, kénhidrogén, lítium, továbbá a kovasav mennyiségét meghatározni és közelebbi tanulmány tárgyává tenni, abban a reményben, hogy ezzel is egy lépéssel előbbre juthatunk értékes gyógyvizek gyógyhatásának tudományos alátámasztásában és megismerésében.” Sajnos még 2025-ben is csak reménykedhetünk abban, hogy eljön majd az az idő, amikor újra elismerik a gyógyszerek mellett a gyógyvizek gyógyhatását is. Ma sincsenek jobb állapotban a Kászoni-medence kénhidrogénes ásványvizei, amelyekről így ír: „a kászoni kénes vizek, amelyek, sajnos, még foglalat nélkül csurgadoznak.” Napjainkban népbetegségnek számít a cukorbetegség. Straub szerint „a kénes vizek cukorbetegséget gyógyító hatása már régebben ismeretes, lényegét azonban csak most vizsgálták. Megállapították, hogy a vércukor a kénes vizek alkalmazási módjától függetlenül süllyed.”

Tanulmányozta az ásványvizekben előforduló Cu, Ag, Au, Co, Ni, Zn, Ti, Mo, Hg, Sn, Cd stb. nyomelemeket, amelyek „az emberi szervezetben életfontosságú működést végeznek, vagy legalább a szervezet egészségének megtartásában vagy visszaszerzésében szerepet játszanak.”

Érdekes adatokat tartalmaz az ásványvizek radon (radonemanáció-) tartalma fejezet, amelyben 66 ásványvíz radontartalmát ismerteti, összevetve ezeket a korábbi kutatók, Athansiu és Weszelszky vizsgálataival. A radioaktív ásványvíz, ahogy írja: „csillapítja a reumás izom- és idegbántalmakat, elősegíti a húgysav kiválasztódását, leszállítja a vérnyomást.” Az általa vizsgált erdélyi ásványvizek közül kiemeli a románszentgyörgyi Hebe és a borszéki Pierre Curie források radioaktivitását.

A Straub tanulmányában közzétett 52 erdélyi ásványvízforrás komplex vegyelemzése 12 kationt, 6 aniont, 3 vegyületet és 8 fiziko-kémiai adatot tartalmaz.

1952-ben megkapja a kémiai tudományok kandidátusi címét.

Az 1956-ban elhunyt Straub János vegyész az erdélyi ásványvizek mellett vizsgálta a magyarországi vizek, hővizek, a budapesti gyógyvizek, szikes tavak összetételét, kiemelten a jód és fluor tartalmukat és azok élettani hatásait.

Csak ajánlani tudjuk az Erdély hegyeiben barangoló természetjáróknak, hogy Straub János egyetemi tanár ásványvízzel kapcsolatos intelmeit vegyék figyelembe, s ha lehet, szomjukat oltás savanyúvízzel, azaz borvízzel. ■

Jánosi Csaba

A Duna-delta, az ország legkeletibb pontja

■ Egy nagyon régi vágyam, a bakancslistám egyik pontja került megvalósításra tavaly. Sokat hallottam, olvastam, sőt az ismeretterjesztő tévéműsorokban sok mindent láttam a Duna-deltáról. Beszéltem ismerősökkel, halászbartokkal, volt pozitív, de negatív vélemény is, ezért még kíváncsibb lettem. Úgy gondoltam, a legjobb az, ha az ember saját bőrén tapasztalja meg a valóságot. Most ezekről az élményekről szeretnék beszámolni, azért, hogy másoknak tanácsként szolgáljon.

Buszos kiránduláson vettünk részt, ezért lehetőségem volt alaposabban megfigyelni a valóságot. Hát tényleg (olyan szemmel, amely már látta Nyugat-Európa országainak felét) bonyolult érzések kavargtak bennem természetjáróként...

Kézdivásárhelyről indulva nagy volt a kontraszt, amikor megérkeztünk Dobrudzsába, mindenfelé látszott az idő megállása, itt lassan haladt a fejlődés. Sokat hirdetett nagyberuházás a braila-i új szuper Duna-híd (csak az egyik oldalon lehet közlekedni, ronda aszfaltos úton) és az oda vezető kerülőút (majdnem +1 óra!), hát ez is megerősítette a negatív benyomást. Aztán következett az út Tulcsáig. Mindezeket elnéztem, reménykedve, hogy valamit valamiért alapon megtalálom a Duna-delta várt, remélt szépségét.

Hát valóban megtaláltam. Bonyodalmas kishajós szállítással megérkeztünk szálláshelyünkre, a Nada Apelor panzióhoz, amely egy szigeten van, vízzel körülvéve. Így csak csatornákon csónakázva (szerencsénkre profi kapitányokkal) fedezhettük fel a Duna-delta igazi, szép arcúlatát.

Igen, erre vágytam, ezt reméltem! Hála a vendéglátóknak megismertem a szép oldalát ennek a vidéknek. Kiválóak a halételeik, a felszolgálás, a körülmények nagyon sokat számítottak a jó hangulatunk kialakulásában. Minden napra volt szervezett program.

Itt mindenki a kishajókra van szorulva, más szállítási lehetőség nincs. A srácok mesteri szinten végzik munkájukat. Azt is észrevettem, hogy fejlesztették tudásukat, nagyon sok értékes információval szolgáltak, és készségesen válaszoltak kérdéseinkre. Tudták, hova vigyenek pelikánokat, hattyúkat látni, elmagyarázták, hogy van fehér, meg szürke, és másfajta is... Nagyon ügyesen vezették a csónakokat, felkínálva szemeinknek ezt a csodát.

A természet itt kialakított egy egyedi, csodálatos szimbiózist a növény- és állatvilággal. Ha az ember nem taposna bele ebbe a szerkezetbe, akkor ez lenne az élővilág paradicsoma. Itt az élővilág képes újra meg újra feltalálni, továbbvinni az életet. Itt minden csendben van, nincs politika, csak az évszokok sorozatos váltakozása, ebből kellene tanulnia az emberiségnek, még mielőtt elpusztítaná saját magát.

Ez Európa második legnagyobb deltatoronala. Itt ér véget a Duna folyam 2850 km-es útvonala, amelyik 10 országon halad keresztül és négy európai fővárost szel át, fontos közlekedési, szállítási, kereskedelmi szereppel. Nagy víztömege a Fekete-tengerhez közeledve három ágra oszlik (Chilia, Sulina és Sfântul Gheorghe, azaz Szentgyörgy), kialakítva egy ha-

talmas területű vizes-szárazföldes környezetet, mely állandó jelleggel változik. Hatalmas. Bármerre nézünk, csak víz, tele élőlényvel, kis szárazföld, ahol a növényzet valósággal átvette a hatalmat, szóval valami szédítő! Az ott töltött pár nap alatt sokat csónakáztunk, de szerintem csak 3–4 százalékat láttunk a delta látványosságainak.

Öblök és tavak töltik be a területét, több száz tó található a csatornarendszerek között. A Duna-delta 1991-ben vált az UNESCO világörökség részévé, és Romániában nemzeti bioszféra-rezervátumnak minősül. A Duna által hozott sok millió tonna hordaléknak köszönhetően a Duna-delta évente körülbelül 40 m²-rel nő.

A programunkban benne volt egy csónakos kirándulás Sulina városba, ahol a Sulina csatorna kivezet a Fekete-tengerre. Meglátogattuk Sulinát és a város nemzetközi tengeri temetőjét (Cimitirul Maritim Internațional). Ebben a temetőben hercegek, szépasszonyok, tudósok, mérnökök, kalózok, tolvajok nyugszanak. Külön van a katolikus, a protestáns, a zsidó, a muszlim és az ortodox vallású hívek sírhelye.

Mozgalmatlan élet volt valamikor Sulina városában, bank, kaszinó, színház, minden létezett itt. 1850 után Sulina az egyik legkozmpolitább európai városnak számított, ahol több mint húsz különböző nemzetiségű ember élt. A központban áll még az 1800-as években épült Dunai Európai Bizottság-világítótorny, ahol most múzeum működik. Az új világítótorony a szárazföld terjeszkedése következtében a régítől kb. 1,5 km-re található, itt van Európa legfiatalabb földrésze. Sulina 1878 után megkapta a „porto franco” státuszt, „szabadkikötő” volt, nem tartozott Romániához, mentesült a vámok alól, különleges kereskedelmi rendszerrel rendelkezett. Ma a szép, régi épületeket elhanyagolt állapotban találjuk.

Annak idején a nyugati kereskedők rájöttek, hogy a kereskedelem fejlesztésére fontos kialakítani egy gyorsabb hajóútvonalat a Fekete-tenger felé. A Krimi háború befejezése után, 1856-ban ennek érdekében megalkották a Dunai Európai Bizottságot, majd egy munkacsoportot, melynek élére Charles Hartley angol mérnököt választották, aki később „a Duna atyjaként” vált ismertté. Feladata az volt, hogy térképezze fel a helyzetet, majd a probléma megoldására hidrotechnikai munkálatokat végezzen. Az akkori munkák összetettsége és az alkalmazott forradalmi műszaki-mérnöki megoldások egyediek voltak, ennek a nagyszerű személyiségnek köszönhetően a minimális mélységet 3,6-ról 5,4 m-re sikerült növelni. Sir Charles Hartley majdnem 50 éven keresztül rendezte, ápolta a csatorna állapotát.

1862. október 17-én Charles Hartley megkapta Viktória királynőtől a „Sir” címet, a dunai kereskedők egy gyönyörű ezüstpoharat ajánlottak fel Hartley-nak hálájuk jeléül, és azért, hogy a Sulina torkolatánál biztonságosabb a hajózás, és akár ötödjére csökkent a szállítási költségük. Erzsébet román királynő utólag mesélte, hogy Hartley gyakran nevetve mondta neki, hogyan ragadt bele egy hajóba, amely

zátonyra futott a Sulina kapunál, hogyan mászott fel a Dunán forgó kocsival, „nyolcsarkú” kerekkel, megfogadva, hogy soha életében nem teszi be a lábát ebbe a barbár országba.

Mindezekről a csónakunk vezetője, a kapitány mesélt nekünk. Büszke volt lipován mivoltára, sokat magyarázott, ismerte az itteni növény- és állatvilágot. Minden nap hajókéztünk, vittek a csatornákon szebbnél szebb helyekre, közelről láttuk a vízimadár-csoportokat: közönséges pelikán, göndör (vagy szürke) pelikán, különféle kacsá- és libafajok, gémekek, kócsagok, hattyúk, kormoránok, sirályok. Éjjelente a nyitott ablakon keresztül bizony tisztán hallatszott a sakálók irtóztos vonyítása, a vendéglátóink szerint el vannak szaporodva.

Hajós sétáink alkalmával különféle fehér vagy sárga tavirózsákat is láttunk, virágzási időszakban, június és szeptember között nagyon látványosak. Sajnos elhagyott hajóroncsokat is találtunk, mindegyiknek érdekes története van. Sok csatorna nem biztonságos már a hajózásra, mert a Duna nagy mennyiségű hordalékot hoz, ez lerakódik, a növényzet pedig visszaszerzi a habitusát, élőhelyét.

A Duna-delta felfedezése kiváló élmény volt számomra, szemnek, léleknek gyönyörködtető, és nem utolsósorban gasztronómiai szempontból is nagyszerűnek bizonyult. ■

Tordai Jenő, EKE Torda

Évnyitó túra a Nagy-Hagymásra ■ FOTÓ: BARTALIS ARNOLD

EKE Gyergyószék

■ A Nagy-Hagymásra vezetett a gyergyói ekések évnyitó túrája idén is. Január 2-án a Szép-patak völgyéből harmincheten közelítették meg a Hagymás-hegység egyik csúcsát 990 méteres szintemelkedővel, 14 kilométert gyalogolva. A túráról kisfilm is készült Vargyas Attila jóvoltából.

■ Ugyanezen a napon a Csipetcsapat Csobothegyen kezdte az új évet. Az Erdő utcából indulva, Domokos dombját érintve, a Csobot-lokán át közelítették meg a kápolnákat, ahol a húsz résztvevő jó étvággal fogyasztotta el a szilveszteri morzsákat. A visszaúton, 11 kilométer megtétele után a Szilvás mezéjét és a Csiky-kertet is útba ejtették.

■ Január 5-én hárman indultak Nyárádselyéről a bekecsi felfedező túrára Bögözi Gyöngyi Anna vezetésével. Követték a Mária-utas táblát, becsatlakoztak a piros sáv, majd a kék sáv jelzésbe, a lényeg, hogy 15 km gyaloglással 530 méteres szintkülönbséggel célba is érkeztek, vissza is értek autójukhoz.

■ Felfedező túra indult január 12-én is a Szentegyházi Oltárkőhöz. Szentegyháza – Turista utca – Vargyas-pataki turbinaház és innen az Oltárkő – ez volt az útvonal, melyen harminc résztvevőt vezetett Bögözi Gyöngyi Anna, 10 kilométert megtéve 400 méteres szintkülönbségen.

■ Ugyanezen a napon Várpatak-túrára hívta társait Székely László. A séta a Vár utcából indult, minimális szintkülönbséggel haladva a Rez-vápa fejeig, majd onnan vissza (12-13 km). Húsz személynek lehetett része ezen túra élményeiben.

■ Wellness Tusnádon – erre nevezett be ötvenkét résztvevő Vadász Szatmári Babi biztatására január 19-én. A csobbanás mellett gyaloglásra is nyílt lehe-

tőség, az Apor-bástyához kirándultak a résztvevők.

■ Tizenhét résztvevő indult Gyergyóból arra a túrára, melyet a Hazajáró Honismereti és Turista Egylet közreműködésével, küldetésével összhangban szerveztek meg, partnerségben Madéfalva Község Önkormányzatával, valamint a csíkszéki, az udvarhelyszéki és a háromszéki EKE-szervezetekkel. Ez volt az idej, hatodik Madéfalvi Hargita-túra, de a jövőbeni tervek között szerepel a történelmi megemlékezés és a turisztikai program összekapcsolása, a Kárpát-medencei magyarság téli találkozási helyének kialakítása, akár családok számára is.

■ Gazdag program kínálkozott a résztvevőknek András Zsolt szervezésében: január 24-én *Közelebb az éghez: a Himalája legmagasabb csúcsain* címmel Sterczer Hilda expedíciós hegymászó, a Hópárduc Alapítvány vezetője tartott előadást a Madéfalvi Művelődési Házban. Január 25-én találkozás Oltfalu határában (Csíkcicsó község), indulás a VI. Madéfalvi Hargita túrára – a SICULICIDIUM emléktúrára. Útvonal: Oltfalu (675 m) – Homloki kőbánya – Hargitafüredő – Kossuth szikla (1400 m) – Piricske – Oltfalu (675 m). Távolság: kb. 24 km. Szintkülönbség: 725 m. Túraértékelő a kultúrotthonban. Január 26-án szentmise a Szent Anna tiszteletére szentelt Siculicidium kápolnában, majd rövid megemlékezés és igény szerint koszorúzás a Siculicidium emlékműnél (261 éves évforduló).

■ A Csanód völgyébe túrázott január 26-án huszonhét résztvevő Székely László vezetésével. A 12 kilométeres úton a fő feladat a gyergyói völgyek és patakok nevének ismétlése, rögzítése volt, hogy az utókornak legyen, aki átadja azokat.

■ Az udvarhelyszéki ekések által szervezett Téli Teljesítménytúrán hét gyergyói képviselte az osztályt 17 kilométert téve meg 450 méteres szintkülönbséggel, a Kalibáskőtől indulva, és ugyanide érkezve vissza.

■ Február 9-én a Csukás-hegységben túrázott 19 résztvevő Yede, Köllő Zsolt vezetésével. A Bratocea-hágótól indulva érték el a Csukás-csúcsot, innen visszafelé a Tigăilor-nyeregig haladtak, ahol elhagyva a gerincet lementek a Babarunka völgyén a főútig. A 16 kilométeres távot +700 m, –1100 m szintkülönbséggel 8 óra alatt tették meg a résztvevők.

■ Ugyanezen a napon a Csipetcsapat a Békény-patak völgyén túrázott a Nyerges-patakiig. „Újra megcsodáljuk ezt az elég széles völgyekkel és befolyó patakokkal gazdag utat, lévén Gyergyószentmiklós kialakulásának fontos pontja” – ajánlotta Székely László túravezető a 10 kilométeres sétát, melyre tizenketten jelentkeztek.

■ Február 16-án a Fekete-Rez szerepelt túracélpontként tizennyolc résztvevő számára. „A reggel 8.07 órakor induló vonattal megyünk Marosfőig. Itt indul a gyalogtúránk. A piros kereszt jelzésen megyünk fel a Fekete-Rezre a Maros-forrásig. Lefelé a kék pont és a sárga háromszög jelzésen jönnénk. Ez a rész enyhén felfedezőjellegű lesz – írta ajánlójában a tőle megszokott felfedezőkedvvel Bögözi Gyöngyi Anna. Ami ebből megvalósult, arról is számot ad a túravezető: „Marosfőről, a vasútállomástól indulunk a piros kereszt jelzésen a Fekete-Rezig, innen a Maros forrásáig. Elfogyasztottuk az elemőzsiánkat, majd a kék sávon folytattuk utunkat a Feketerez-pusztáig. Itt letértünk a sárga háromszög és a kék pont jelzésen vissza a marosfői vasútállomásig. Túránk hossza 13 km, 700 m szintkülönbséggel.”

■ Február 16-án a Visszafolyó völgyében lévő Szent Katalin kápolnához indultak heten Horvát Manyi vezetésével. A Hóvirág utcától indulva, az Ábrahám-tető érintésével érték a kápolnához, hazafelé a Munkás Szent József templomot is érintették a sétálók. (Balázs Katalin)

EKE Szatmárnémeti

■ Január 29-én tartottuk az elmúlt év legszorgalmasabb Kisbakancsos túrázóinak díjazását a TestPlay társasjáték klubban. 2024-ben összesen 14 gyerekeknek szánt pontgyűjtő kirándulásunk volt. A szabályzat értelmében minden olyan 2–12 év közötti gyerkőc, aki az adott év kisbakancsos túráinak legalább felén részt vett, az év végén jutalomban részesül. 2024-ben a legtöbb túrán, azaz 11-en a Bora Olívia és Olivér testvérpáros vett részt. A második helyen, tíz túrával, hárman végeztek: Gyávol Lilla, Bartha Dorottya és Nándor. Harmadik helyen Gyávol Kincső és Lajtós Ákos végzett 9–9 kirándulás-részvétellel. Dícséretben részesült még: Pataki Máté 8 túrával, valamint Rácz András, Pataki Zoltán és Bartha Adél 7–7 kirándulással.

Díjaik idén a TestPlay társasjáték üzletben levásárolható ajándékutalványok voltak. A díjkiosztó után a gyerekek kipróbálhatták a klub játékeit is, amelyhez erőforrásként a Regent Cukrászat finom süteményei biztosították az energiát.

■ Január 23–26. között sízős-túrázószó hétvégére hívta Virág Artúr a tagságot. Nagyon jó hóviszonyok között, de sok sorban állást követően tudtak sízni mindkét borsai pályán. Remek döntésnek bizonyult Borsára menni, hiszen itt a hóhelyzet még megfelelő volt. Csütörtök este érkezünk meg, így péntek reggel teljes lendülettel vetettük bele magunkat a sízésbe. Az időjárás azonban nem kedvezett nekünk, szemerkélő esőben indult a nap, ezért az olimpiai pálya nem tűnt ideális választásnak. A legtöbben inkább a priszlopi pályát választották, mivel ott hóhullásra lehetett számítani – és valóban, be is jött az előrejelzés. Ennek ellenére utólag nem bizonyult túl jó döntésnek, mivel egy felmenet 15 lejbe került, ráadásul hosszú sorokban kellett várakozni. A délutánt pihenéssel töltöttük, szaunáztunk és fűrödtünk, majd este egy jóhangulatú bulizás következett. Ehhez hozzájárult az is, hogy a szomszédos panzióban, amely szintén a Medve Panzióhoz tartozik, ekés/szatmári vendégek voltak, és ők is csatlakoztak hozzánk az esti mulatságban. Szombaton gyönyörű időre ébredtünk, így mindenki ki is használta a napot. Sokan az olimpiai pályán síztek, míg mások inkább a túrá-

zás mellett döntöttek. Az olimpiai pálya egyébként a legkomolyabb pályák közé tartozik a Szatmár környékén elérhető lehetőségek közül, így azok, akik ott síztek, igazi kihívásban részesültek. Az esti program hasonlóan zajlott, mint előző nap: pihenés, szauna, fürdés, majd újabb vidám buli. Vasárnap ismét sízéssel telt a délelőtt, de ezúttal csak délig, mivel délután már hazaindultunk. Összességében fantasztikus hétvégét töltöttünk Borsán, és bár voltak kisebb kellemetlenségek, a jó társaság és a remek programok feledtették ezeket.

■ Február elsején a 27. alkalommal szervezett Mike-túrával ünnepélyesen is megnyitottuk az idei túraévet. Hó csak a hegy északi oldalán várt a túrázókra, de a napsütés és a jó társaság elégedettséggel töltötte el a résztvevőket. Az összesen 84 túrázó az út felénél két csapatra oszlott, hogy mindenki számára megfelelő legyen a tempó.

■ Február 8-án a tavalyi EKE Vándortáborra való készülődés során felfedezett elvarázsolt világ megcsodálására hívta a résztvevőket Kovács K. J. Szabolcs. A Tatár-szoros és a Kőhát-gerinc még mindig sokunk számára ismeretlen vidék, mely sajnos nemsokára víz alá kerül. Talán annyi is elég lenne, hogy mentünk, szépet láttunk, mozogtunk és hazajöttünk. De ennél sokkal több volt ebben a kimozdulásban, remek társaság, napsütés, érdekesség és szép tájak, kilátók. Tizenhárman indultunk neki szombaton reggel a Penny parkolóból a Mára-patak völgyét elzáró, „újonnan”, 40 éve épülő gátig. Itt hagytuk autóinkat. Rövid bevezető gyaloglás után már a Tatár-szoros bejáratánál találtuk magunkat. A katlanban még a tél az úr, a patak részben be volt fagyva, havas tájon hatoltunk be a szorosba. Itt megcsodáltuk a sziklaképződményeket és a víz-eséseket. Innen a Kőhátgerince által

Még sok van a Kakastaréjig?

körbevett platón araszoltunk felfelé a főgerinc irányába, itt semmi hó. Útközben megálltunk megenni az otthonról hozott elemózsiát, élveztük a napsütést és szemben az egész Gutin-gerincet. Két óra körül értünk a gerincre, ahol az elmaradhatatlan rögtönzött földrajzórát is megejtettük, no meg a csoportképet. Innen visszafelé vettük az utat, egy másik útvonalat választva, így körút jelleget adva a túrának. A legnagyobb kihívás az egybefolyó patakokon az átkelés volt. Autóink mellől még egyszer rácsodálkoztunk a völgyzáró gát nagyságára. A szorosban készült képek dokumentumértékűek lesznek, mert ha a tavat feltöltik, a katlan részben víz alá fog kerülni. A túra számokban: 13 résztvevő, 15 km, 400 méter szintemelkedés, részben téli, havas túra. (Kovács Kuruc J. Szabolcs)

■ Február 16-án több mint ötvenen kerekedtek útnak, hogy téli pompájában is megcsodálhassák a Kakastaréjt. A gyenge hóállás most kedvezett a túrázóknak, hiszen ezt a csúcsot nagy hóban csak nagyon nehezen, más útvonalon lehet megmászni a lavinaveszély miatt. A kisbakancsosok javarészt az utolsó, meredek és csúszós mászást kihagyva túráztak, élvezve azt a kevés havat, amit itt találtak. A többség viszont meg sem állt a csúcsig, mely igazán gyönyörű volt a fákra fagyott hóréteg ölelésében. (Cizma Beáta)

Népes csapat túrázott a Kakastaréjra
FOTÓ: GYÁVOL ROLAND

Csoportkép a Colțu Saș-csúcson, háttérben a Torockói-hegység ■ FOTÓ: KISMIHÁLY BOGLÁRKA

EKE – Kolozsvár 1891

■ Január 11-én az év első gyerektúráján vehettek részt a családok Filep Ingrid szervezésében. A közel 12 km-es körtúra a Colonia Breaza utcáról indult, majd érintette a Csillag-hegyet, a Lomb-tetőt és a Lomb-erdőt. 45 fős népes csapatunkat kedves négy lábúak is gazdagították, akik valószínűleg dupla annyi távot tettek meg, mint mi. A tiszta időnek köszönhetően pazar kilátásunk nyílt a Gyalui-havasokra és a Feleki-gerincre egyaránt, emellett a kincses városra is madártávlatból tekinthettünk le.

■ Január 12-én hótaposó túrára indultunk a Néma-havasra Szőke Enikő szervezésében, ám az éjszakai havazás felborította terveinket. A csúszós, havas úton a kisautók nem tudtak volna felmenni a Prislop-hágóig, így a túravezeető úgy döntött, hogy módosítja az útvonalat és a Stanciu-tisztásról közelítjük meg célpontunkat. Az új útvonal hosszabbnak ígérkezett az eredetinel, és teljes szintemelkedésből is többre kellett számítani, de látszólag senkit nem zavart a spontán újratervezés, hiszen csodás téli világba csöppentünk. Néhányan túraléccel indultak útnak, másoknál felkerült a krampon a túrabakancsra, a csapat egy jó része pedig beszerezte a javasolt hótalpakat. Mint kiderült, a résztvevők többsége még sosem túrázott hótalpakkal, így mindenkinek nehézséget okoztak a kezdeti lépések, a végére viszont szépen beletették. Mivel késésben voltunk, úgy döntöttünk, hogy nem gyalogolunk el a Néma-havasig, ami még legalább egy órát jelentett volna pluszban, helyette inkább felsétáltunk a közelben levő tetőre, ahonnan pazar kilátásunk nyílt a Fehér-kövekre és a Vlegyászára, ame-

lyet épp bekebelezni készült egy szürke felhőtenger. A visszaút a túrasízőknek igazi élményt jelentett, hiszen a nagyon meredek és köves részeket leszámítva szinte végig élvezhették a siklás örömeit, a hótalpasoknak viszont ennél nagyobb kihívást jelentett az ereszkedés. A betervezett 11 km helyett végül közel 13-at tettünk meg 676 m teljes szintemelkedéssel (az eredeti tervben csak 375 szerepelt), népes, 34 fős csapatunk viszont felejthetetlen élményekkel térhetett haza.

■ Január 24-én, kihasználva a munkaszüneti napot, Kendermező környékére szerveztünk felfedezőútát Szima Márton vezetésével. Amikor pár héttel előtte meghirdettük a kirándulást, azt gondoltuk, hogy január végére már biztosan megérkezik a várva várt havazás, és igazi téli időben fedezhetjük fel az új túraútvonalat. Ezzel szemben viszont teljesen más élményben volt részünk, hiszen a ropogó hó helyett a sarat tapostuk, és havazás helyett esőben róttuk a kilométereket. Mindezek ellenére vidám hangulatban tettük meg a 11 km-es távot, gyönyörködve a völgyből felszálló ködfátyol látványában, sőt, még szalamandrával is találkoztunk, amely kifejezetten élvezte a nedves időjárást.

■ Február 1-jén egy különleges látványtúrára vehettek részt az érdeklődők, amelyet a „La Pleșe” homokkő sziklapadokhoz szerveztünk Dank, Ferencbánya és Forgácskút környékére, Kiss János vezetésével. A csodás időnek köszönhetően gyönyörű színekben pompáztak a homokkő-sziklaalakzatok, így kellemes élménnyel gazdagodtunk. A napsütés a vártnál több túrázót

is kicsalogatott a természetbe, így 23 fős csapatunkkal vágtunk neki a rövid, de annál látványosabb kirándulásnak.

■ Február 2-án a Berkesi-szorosban és környékén túráztunk Szima Márton vezetésével, legnagyobb meglepetésünkre pedig a bejelentkezett 26 résztvevő helyett 43 túrázó jelent meg reggel 9-kor a borrévi menedékháznál. Nagy örömünkre 8 gyerek is gazdagította csapatunkat, közülük pedig a legkisebb túrázó alig múlt két éves. 10 km-es túránk a piros háromszögön indult, ahonnan rálátásunk nyílt a szoros alsó részére, az ösvény mellett pedig a tavasz közeledtének hírnökeivel is találkozhattunk. Kiérve az erdőből egy magasles mellett rövid energizáló szünetet tartottunk, majd folytatva utunkat hamarosan letértünk a piros háromszög jelzésről, amely a Tordai-hasadék irányába halad tovább. Ezután egy tágas legelőhöz értünk, ahol két kisebb patakmedren is át kellett kelniünk, majd megmászva egy méretes dombot felértünk a Colțu Saș nevű csúcsra (733 m), ahonnan pazar kilátásunk nyílt a Torockói-hegység és a Gyalui-havasok egy részére, a Székelykőre, az Ordaskőre, a Bedellőre és az Öreg-havasra. Továbbindulva kezdődött a fokozatos ereszkedés, érintve egy kisebb tavat, majd hamarosan becsatlakoztunk a kék sáv jelzésű útba, amely elvezetett túránk második kilátójához, a Colțul Corbuluihoz. Folytatva utunkat következett a túra legnehezebb része, ugyanis egy meredek ösvényen kellett visszaereszkedniünk a völgybe. Itt azok is elővették túrabotjaikat, akik korábban nem használták, a gyerekek pedig felnőtteket megszégyenítő ügyességgel teljesítették a lejtő kihívásait.

■ Február 8-án a Meszes-hegység legdélnyugatibb csücskén túráztunk, a Gereben-hegyen, Kiss Jani vezetésével. A közel 14 km-es túra Hodosfalváról (Hodișu) indult, érintve a Gereben-hegyet és a Barlang-völgyi jeges sziklavájtatót, ahol az enyhe tél és a szárazság következtében idén nem csodálhattuk meg a különleges jégoszlopokat. Az útvonal több pontján is csodás kilátásunk nyílt a Kalotaszegi-medencére, a Kőhegy és a Vlegyásza vonulatára, emellett a Cibles, illetve a Radnai-havasok fehér csúcsai is feltűntek a távolban. (Kismihály Boglárka)

EKE Gyergyószék

■ „Idén is megszervezzük az éjszakai túrát, melynek mottója „Dicsőség a hősöknek”. 1945. február 11-én a magyar és a német csapatok, akiket az oroszok körbezártak a budai várban úgy határoztak, hogy kitörnek, és csatlakoznak a visszavonuló német csapatokhoz Szomoron. Ez csak emléktúra, mert az igazit csak az érzi át, aki részt vesz a Haza-

járók által szervezett Kitörés-túrán. A túra február 21-én este 7 órakor indul a gyergyói bolttól, az útvonal a Kovács-Péter-hágó – Olt-forrás és vissza. Fejlámpát és jégjárót hozzatok!” – kérte a túravezető. Az Olt forrásához tartó túrára tizenhárman jelentkeztek, 13 kilométeren 377 méteres szintkülönbséget küzdve le.

■ A Csobot-hegy volt a túracélpont február 23-án is. A Szent Anna kápolnához ezúttal Székely Panna szervezett túrát, melyre tizennyolcan jelentkeztek.

■ Február 28-án kosaras farsangi bált szerveztünk. Ahogy meghirdettük, mindenki hozta az enivalót, a mondóvizet, a sütitet, a jókedvét és a táncos lábát. (Balázs Katalin)

EKE – Kolozsvár 1891

■ Mesés erdélyi tájakon kanyarog az ország legdrágább, új megyei útja, a Transapuseana. A Torockói-havasok és az Erdélyi-érchegység déli részének festői, ám eddig infrastruktúrálan elhanyagolt tájain haladó út átszeli a Mócvidéket Nagyenyed és Abrudbánya között. Február 8-án elindultunk ennek a csodálatos panorámaútnak a bejárására. Nagyon sokan jelentkeztek a kirándulásra, ezért egy nagy busszal és egy mikrobusszal indultunk útnak 67 fős csoportunkkal. Ragyogó napsütésben volt részünk, a kissé párás levegő pedig csak

még sejtelmesebbé varázsolta a tájat. Az ország egyik legszebb turistaútja több helyen ezer méter fölé emelkedve kacskaringózik, szemet gyönyörködtető tájakon halad, pazar panoráma tárul az utazó szeme elé. Bizonyos kilátópontról jól látható a Tordai-hasadék, a Detonáta, az Öreg-havas, de tiszta időben a távolabbi Retyezát és a Kudzsiri-havasok vonulata is jól kivehető. A Transapuseana négy elszigetelt községet – Remetét, Nagyponort, Mogost és Bucsonyt –, valamint azok elnéptelenedett falvait, tanyavilágát próbálja majd

közelebb hozni a civilizációhoz. Miután végighaladtunk a 79 km-es látványos útvonalon, egy kis kitérőt tettünk Zalatna felé és megnéztük a Valea Poieni településen található emlékművet, amelyet 1838-ban állítottak az 1837-ben elkezdett Zalatna-Abrudbánya közötti út építésének kezdetekor. Utunk következő állomása az abrudbányai református templom volt, ahol a helyi református lelkész sok érdekességet mesélt a város történetéről, a környékről, az aranybányászatról, az itt élő magyarságról, a mindennapi küzdelmekről, a különböző nemzetiségek együttéléséről régen és ma. Méltó befejezése volt kirándulásunknak! (Kovács Zsuzsa)

EKE Gutin Osztály Nagybánya

■ Régi idők téli havazásában volt részünk február 2-án, amikor a Bajfalu (Dănești) közelében álló obeliszkhez túráztunk. Az Izvorul Bulzului-patak mentén a Dănești-szoros – máskor a fak lombjainak takarásában levő – sziklaformációit csodálhattuk meg.

■ A február 9-i napsütés a Gutin csúcsairól engedte meg a távoli hegyvonulatok szemrevételezését.

■ Február 14–16. között Sátoraljaújhegyen „táboroztunk”. Első nap a szálláshely elfoglalása után átléptünk Szlovákiába, ahol Bodrogszerdahelyen és környékén a Kovytnaci (mocsári teknős) bunkert, a nagykövesdi vár romjait és a templomokat, a ladmóci ásványvízforrást, majd a hordó formájú Tokaji Kilátótoronyból a szőlőültetvényeket szemlélhettük. Másnap Sátoraljaújhegyen a Várhegyen levő várral és ki-

látóval kezdtünk, majd a Szár-hegy következett a Magyar Kálváriával. Az út menti tizennégy stáció az elcsatolt városokra emlékeztet, a tetőn a Szent István kápolna és a 100. országzászló fogadott. A kilátó az elénk táruló látvánnyal örvendeztetett. Sajnos a szeles idő miatt a Nemzeti Összetartozás Függhőhidjára nem lehetett felmenni. A Zsolyomkai Pincék során zárt ajtókat találtunk. Harmadnap a Sárospatak közelében, a Megyer-hegyen levő Tengerszemmel és a kilátóval kezdtünk. A Tengerszem egy elhagyott malomkőbányában összegyűlt csapadékból alakult. A sziklafalakon vasalt utakat alakítottak ki, melyek egy része sikeresen ki is lett próbálva. Hercegkúton a Gombos-hegyi pincesoron a több száz éves sváb pincék között sétáltunk, és természetesen kóstoltgattunk is. Következtetés: ősszel újra el kellene jönni erre a vidékre. (Pál Teréz)

A Megyer-hegyi tengerszem ■ FOTÓ: SZIGETI GYUSZI

Indulás le a völgybe: Egyeskö – Nagy-Hagymás
FOTÓ: MAGYARI ISTVÁN

EKE Udvarhelyszék

■ Orbán Béla és Bíró András immár 40 éve, minden év második napján elásott egy üveg bort a Szarka-kő alatti erdőszélen. Hamarosan kis baráti társaság jött létre e szertartás köré, melyhez 2005 januárjától az UEKE is csatlakozott. Azóta rendszeresen ezzel a Borásós-túrával kezdjük az évet. Hagyományt teremtettünk, melyen egyre többen vesznek részt. Az idei ünnepi alkalomra 123-an csatlakoztak hozzánk. A kerek évfordulót Béla a helyszínen kiállított fotókkal tette ünnepélyesebbé.

■ Január 5-én Benczédi Miklós vezetett túrát tizenegy tagtársunknak a Nagyalambfalva – Béta – Hodgya – Budvár útvonalon.

■ Január 5-én Gergely Marcsa vezetésével hatan a Szellő-tetőt hódították meg ragyogó téli napsütésben.

■ Január 7-én szép téli túrát vezetett Benczédi Miklós a Libán-tető – Osztoros – Veresbükk – Ördög-tó – Libáni csárda útvonalon huszonkét résztvevő számára.

■ Január 11-én Fiafalváról indulva tizenheten a Dióshegyet mászták meg Benczédi Miklós vezetésével.

■ Január 17–21. között Domokos István vezetésével Bukovinába látogattak el négyen. Első nap a németvásári várat, Rasca kolostorát, Moldvabányát és Szucsávát nézték meg. Második nap a bukovinai székely falvakból Fogadjistent látogatták meg, majd Szeretvásárt és Putnát. Délután a Feredő-obcsina csúcsát, a Veju Mare-t hódították meg. Harmadik nap a Nyíres-obcsina legmagasabb csúcsára, a Lucina-csúcsra másztak fel, amely az egyik legszebb, legpanorámásabb hely a Kárpátokban. Hazafelé Dornavátrán és Besztercén álltak meg.

■ Január 18-án a téli teljesítménytúránk útvonalát járták végig huszonkilencen Magyar István vezetésével.

■ Január 22-én Benczédi Miklós vezetésével öten a Nagyalambfalva – Galath vára – Kisgalambfalva útvonalat járták végig, ködös téli időben.

■ Január 24-én Benczédi Miklós vezetésével hatan az Agyagfalva – Gógán – Kisgalambfalva útvonalon túráztak borongós hideg időben.

■ Január 25-én a Hazajáró Egylet, a madéfalvi önkormányzat, valamint a csíkszéki, az udvarhelyszéki és a háromszéki Erdélyi Kárpát-Egyesület közreműködésével megszervezett VI. Siculicidium-émléktúrára a Kárpát-medence számos vidékéről érkeztek résztvevők. Az UEKE negyven résztvevővel képviseltette magát Inczeffi Csaba vezetésével.

■ Január 30-án tavaszi időben, Benczédi Miklós vezetésével nyolcan járták végig a Csíkszentkirály – Harom vára – Zsögöd – Csíkszentkirály útvonalat.

■ Február 1-jén Magyar István vezetett túrát a Nagy-Hagymásra. A huszonkét résztvevő ragyogó napsütésben mászta meg az Öcsém-tetőt, a bátrabbak az Egyeskőt is, és megkeresték a „Székely Kanyont” is.

■ Február 2-án a Kis-Homoród mentén fekvő Székelysombor középkori menedékvárát látogatták meg huszan

Benczédi Miklós vezetésével, az Oklándi-tetőről induló gyalogtúrával. A vár alatti faluban meglátogatták a Nyirő József szülőházában berendezett kis múzeumot is.

■ Február 6. Benczédi Miklós hattagú csoporttal kiszalagozta a téli teljesítménytúránk útvonalát.

■ Február 8-án a IX. Téli Túrasíző és Gyalogos Teljesítmény Túra (4T) az idén „3T”-re sikeredett a tavaszi időjárás miatt. Túrasízni nem lehetett, de gyalogtúrázni annál inkább. Nagyszerű időben indíthattuk a 201 résztvevőt, akik három távon bizonyíthatták rátermettségüket. 98-an a 17 km-es távot, 64-en a 12 km-es távot, míg a 7 km-es távot 39-en teljesítették. Balesetmentesen, időben beérkezett mindenki, és a túra végén jó hangulatban fogyasztották el az ízletes székelygulyást. A túra lebonyolításában több mint 30 tagtársunk segédkezett.

■ Február 9-én Benczédi Miklós vezetésével tizenöt tagtársunk a Kis-Homoród és a Nagy-Homoród közti magaslatokat járta végig Homoródkeményfalva magasságától a karácsonyfalvi fenyvesig, miközben megmászták a Várhegyet és a Nagymál-tetőt. A gyalogtúra a Homoródszentmárton és Homoródmás közti tetőről indult, és ide is érkezett vissza.

■ Február 13-án Benczédi Miklós vezetésével tizen túráztak a Hargita vulkáni plató Homoródfürdő, Kápolnásfalu és a Tizenhétfalusi erdők közötti, többnyire legelőkkal borított területén.

■ Február 16-án bár az időjósok nem kecsegtettek szép idővel, hét elszánt tagtársunk Magyar István vezetésével Hargitafürdőről indulva megmászták a Bagoly-kőt, majd a Pókád mezeje és Szeles vése érintésével jutott vissza Hargitafürdőre. Gyönyörű téli tájakban gyönyörködhetek a résztvevők.

■ Február 20-án Benczédi Miklós vezetett túrát a Deság – Zetelaki-láz – Fenyédi-láz – Rezalja – Kadicsfalva útvonalon. Hideg, szeles időben tette meg a tíz résztvevő a 23 km-es utat.

■ Február 22-én Domokos István szervezett túrát a Tarkó hegységbe. Tizenhárman utaztak kiskocsikkal az Aranyoshágóig, ahonnan gyalogtúrával mászták meg az 1465 m magas Mihály szállása nevű tetőt. A sárga kereszt turistajelzéssel jutottak fel a csúcsra, remek, friss havas ösvényen, majd a Törökök oldalán jöttek vissza az Aranyos panzióig.

■ Február 23-án a hideg, barátságosan időjárás ellenére a Magyar István vezette Horvátska – Kadicsfalvi Rez – Rezalja túrán huszonegyen vettek részt.

■ Február 27-én Benczédi Miklós vezetett túrát a Nagy-Homoród jobb oldali dombhátára Homoróddaróc, Petek és Jánosfalva határában. Darócig kiskocsikkal utazott a nyolc résztvevő, onnan mezei utakon, ösvényeken járták be a három falu feletti dombhátakat. (Kovács-Kendi Lehel)

EKE '91 Nagyvárad–Bihar

■ Az év első napjaiban több egyéni vagy kisebb csoportos akcióban kóstolhattuk Románia schengeni övezethez való csatlakozásának előnyeit, autós vagy biciklis határáruccanásokkal.

■ Kihasznlva a január elején ránk szakadt hivatalos szabadnapokat, több apró túrát szerveztünk a Pádis-fennsíkra. Január 7-én Lázár Tibor és Gencsi Attila vezetésében a Ponorétet és a téli köntösbe öltözött Csodavárat kerestük fel. Szintén 7-én Típonucz Tibor a Boga-sziklákhöz vezetett túrát, majd 8-án egy másik csapatunk Vad Zoltán vezetésével kereste fel a Ponor-rétet.

■ Január 11-én az előző nap hullott friss hóban kirándultunk Biharfüred környékén a Hegyek Vándorai Egyesület által szervezett Hóangyal-túrán.

■ A nagyváradi Tanoda Egyesület idén is megszervezte az 1943-ban a Donnál megsemmisült 2. Magyar Hadsereg hőseinek emléket állító múltidéző kirándulását, melynek a nagyváradi EKE most is partnere volt. Január 11-én Kecse Attila vezetésével a Püspökfürdő környéki erdőben gyalogolt népes csapatunk, s kutattuk fel a második világháborús hadi cselekmények helyszíneit. Ezután néhányan még kimásztunk a Somlyó-hegy tetején álló kilátóhoz, ahonnan pompás panoráma tárult elénk.

■ Január 12-én szintén friss hóban vezette piciny csapatát Típonucz Tibor a Biharkaba (Căbești) falu határában megbúvó csodaszép Strâmtura-szorosban.

■ Évek óta töretlen népszerűségnek örvend a téli Rozsdaszakadék hótaposó túra. Ezúttal is egy teli busznyi és két kisautónyi túrázni vágyót kalauzolt Típonucz Tibor január 18-án a Bihar-hegység ezen csodás szegletébe. A keményre fagyott havon viszonylag könnyen haladva értük el a Fekete-köveket, majd a Bakhát 1474 m-es csúcsát. A csúcsról rövid pihenő után beereszkedtünk utunk célpontjához, a havas Rozsdaszakadékhoz, ahol ebédszünetet tartottunk. Ezek után a piros kereszt jelzést követve elgyalogoltunk a Bihar-hágóban lévő vertopi sípályához, ahol jól megérdemelt forraltborozást követően buszra szálltunk.

■ Január 24–26. között a Bucsecs-hegységbe szervezett „majdnemcsakcsajos” túrát Rákóczi-Bugyi Gyöngyi. A három nap során eljutottunk a Mălăiești menedékházhoz, a Babele és a Szfinx sziklaalakzatokhoz, a Bolboci-tóhoz és a Tatárszoroshoz, valamint a hazaút során Brassópojánára és a Keresztény-havasra is felmentünk.

■ Idén is megszerveztük a hagyományos téli Kalota-havas-túránkat, melyet most is Huszár István, Brazil barátunk és túratársunk emlékének szenteltünk. Február 1-jén autóinkat Havasrogozon leparkolva huszonhárman indultunk el a kődben a Vigyázó menedékház felé. Ahogy nyertük a magasságot, a kődfelhő egyre ritkább lett, és a hó is kezdett foltokban megjelenni. A menedékházról már együtt haladtunk a csúcs felé az időközben megérkezett, csak egy napra jött túratár-

sainkkal. A Vigyázó 1836 m magas csúcsát szép napsütésben és a helyhez és évszakhoz képest hihetetlen szélcsendes időben értük el. A csúcsról visszatérve a nap hátralévő részét megemlékezéssel és szocializálással töltöttük a menedékházban. Vasárnap legyalogoltunk a hegyről, és hazafelé ment tettünk egy rövid kitérőt, hogy felkeressük a havasrogozi mamutfenyőket.

■ Február 15-én az Erdélyi-szigethegység legmagasabb csúcsára, a Nagy-Biharra vezetett túrát Balogh László. Szípor-kázó napsütés, gyönyörű, frissen hullott hó és a pazar kilátás tette emlékezetessé ezt a túránkat.

■ Február 22-én a Szent László Gimnázium dísztermében tartottuk meg az éves közgyűlésünket. Gy. Balogh László leköszönő elnök számvető összegzése, a tevékenységi beszámoló, valamint a pénzügyi jelentés után beszéltünk még egyéb dolgainkról és terveinkről is. Kiosztásra kerültek az EKE természetjáró minősítés szabályzata szerint kiérdemelt oklevelek és kitűzők. Ezek után következett a tisztújító választás, melynek során a jelen lévő tagság megválasztotta az egyesület vezetőséget. Így tehát a régi-új igazgatótanács tagjai a következők: Típonucz Tibor elnök, Bondár Anna, Bradescu Gerhard, Hangai Violetta és Lázár Tibor alelnökök, Rákóczi-Bugyi Gyöngyi titkár és Ozsváth Erika cenzor.

■ 2025 első közös bringás akciója a Bradescu Gerhard által meghirdetett szezonkezdő bringatúra volt. Február 23-án reggel a szokásos helyen, Czárán Gyula szobránál gyűlt össze a harminckét fős csapat, innen indultunk a Félixfürdőre vezető kerékpárúton. A várost elhagyva Váradcehit, majd Szentmártont érintve jutottunk el a felixfürdői erdőbe, ahol sokunk örömeire kipróbáltunk egy mozgalmas pumpapályát. A Püspökfürdőben megtartott uzsonnaszünet után a Betfiai erdőn áttekerve értünk el Alpárra, majd Fugyivásárhelyre. Innen a Sebes-Körös mentén haladtunk, míg Váradhegyalja érintésével, 45 km megtétele után visszaértünk a Czárán-szoborhoz, ahol örömmel nyugtáztuk, hogy ezennel a 2025-ös biciklitúra-szezont megnyitottuk.

■ Szintén február 23-án Erdei Ferenc vezetésével túrázott egy kisebb csapatunk Pádison, ahol kimásztunk a Mócok temploma kilátóhoz, majd hazafelé jövet felkerestük a befagyott Három-királyok- és a Schmidl-vízesést. (Lázár Tibor)

Csapatunk a Nagy-Bihar-csúcs felé ■ FOTÓ: BALOGH LÁSZLÓ

140 természetkedvelő az évnitó túrán ■ FOTÓ: NÉMET LEVENTE

EKE Marosvásárhely

■ A marosvásárhelyi EKE január 5-én tartotta a már hagyományossá vált Évadnyitó túráját. A szép, de hó nélküli idő több mint 140 természetkedvelőt vonzott ki a környék kedvenc kirándulóhelyére, a Somos-tetőre. Innen indulva, a Németkalap – Terebics-tető – Cinege-tető – szentgyörgyi poligon útvonalat követve értünk vissza a Somos-tetőre. A Terebics-tetőn egy sütögetéssel, koccintgatással egybekötött nagyobb pihenőt tartottunk. A közel 14 km-es távot 7 óra alatt tettük meg. Bízunk benne, hogy a 2025-ös év következő túrái is nagy érdeklődésnek örvendenek. (Pánczél Tibor)

■ Újévköszöntő túránkat január másodikán tartottuk. Személyautókkal mentünk, tizenheten. Úti célunk a Jobbágytelkétől keletre elterülő magas dombocság volt. A reggeli induláskor köd lepte be a várost, de Székelykál határában már ragyogó napsütés fogadott. A gyalogutat pezsgőbontással és újévi koccintással kezdtük, majd nekiindultunk a 600 m-es domb megmászásának, ahonnan remek kilátás nyílt a környező falvakra. Innen visszaereszkedve áthaladtunk egy erdőszávon, ahol világháborús lövészárkokat tekintettünk meg. Észak felé folytatva utunkat egy réten keltünk át. Ezután megmásztuk utunk legmagasabb pontját, a 627 m magas Lapos-tetőt, majd keletre fordulva az erdőben folytattuk utunkat, a gerincen haladva Görgény-nádas határáig. Innen egy nagy kört leírva bozótosan, patakon átkelve, még egy-két dombot megmászva értünk vissza az autókhoz. (Frink György)

■ Idei első barangolásunk január 11-én a szászok földjére vezetett. Segesvár külvárosából indultunk harmincketten, az Aurel Vlaicu korábbi önálló településen található kolostortól. Az Angofa,

Sárpatok, Volkány, Szászdálya közötti dombokon haladva jutottunk el a szászkezdői parasztvárhoz, és onnan az erődtemplomhoz (Unesco világörökség része), amelyet helyi idegenvezetővel látogattunk meg.

A túra többnyire a Via Transilvanica útvonalát követte, hossza 21 km volt, szintkülönbség 400 m. (Kiss Zoltán)

■ A tavalyi budapesti látogatásunk sikerén felbuzdulva január 19-én Erdély „fővárosába”, Kolozsvárra látogattunk, hisz a kincses város igazi kincsekkel rukkolt elő a Történeti Múzeumban. A legértékesebbeket, a szilágyosmlyói kincseket Budapest és Bécs őrzi, és egy rövid időre „kölcsonadta”, így mi is megcsodálhattuk azokat. Természetesen a Dalí-kiállítást sem hagytuk ki, valamint a gyógy-szerészeti múzeumba is ellátogattunk. Délután egy rendhagyó, tematikus városnézésre került sor Sipos Dávid és Szilágyi Adrienn idegenvezetőikkel, akik szomorú sorsú írónk, Karácsony Benő kolozsvári életútját mutatták be, idézve a műveiből is. Kis kávészünet után a Rómán Operában Puccini *Bohémélet* című operáját tekintettük meg. Mindezt egy ötvenfős csapattal sikerült véghezvinni. (Szilágyi Eszter)

■ Január 24-én huszonkét túrázó vett részt a Báj-havas túráján. Hogy több időt tudjanak tölteni a széljárta, fagyos gerincen, Azugán kihasználták a sífelvonó adta lehetőséget. Az első két kilométert ködben tették meg, majd egy szélfuvallat eloszlatta a ködöt és sziporkázó napsütésben mentek végig a gerincen, érintve a hegység magasabb csúcsait. A Nagy-Báj-csúcson pezsgővel ünnepelték meg egyik túratársuk születésnapját. A túra végéhez közeledve besötétedett, fejlámpák fényénél ereszkedtünk be Szinajára. (Német Levente)

■ Január 29-én Demeter Irén *Mesék a világ másik végéről, Buenos-Aires-i kalandozások* című előadásával örvendeztette meg székházunkban az erre kíváncsi hallgatóságot. Elsősorban a tánc iránti szeretete repítette a tangó ősházájába, Argentínába, de közben felfedezte a környék szépségeit, a legapróbb vízcseppektől kezdve a gigantikus méretű fákon és felhőkön át mindent. Ezekről az élményekről beszélt a tőle megszokott érdekes, lenyűgöző módon. (Szilágyi Eszter)

■ Február 2-án hetvenketten gyűltünk össze a Nyomkereső túránkra. A 13–14 km-es körtúra a város Kishegyszőlőnek nevezett részéről indult: Csereerdő – Vácmány-tető – Hagymásbodon, a Nyárádmunte felőli mellékgerinc – Kishegyszőlő fölött lévő kilátó nyomvonalat követte. A Kishegyszőlő a Somos-tetőhöz hasonlóan a marosvásárhelyiek kedvenc helyszínei közé tartozik. A Vácmány-tető szomszédságában egy nagyobb pihenőt tartottunk, itt sütögetésre is sor került. Sajnos az időjárás nem kedvezett a nyomkeresésnek, hó egyáltalán nem volt, de ennek ellenére jó hangulatú túrát tudhatunk magunk mögött. (Pánczél Tibor)

■ Második barangolásunk február 8-án volt, amelyet kezdő kirándulóknak is ajánlottunk. Szovátáról indultunk a Szováta vize mentén, majd Kopac és Szakadát határában haladva értünk el Vármezőre, a Kis-Nyárád völgyébe. A túra a Via Transilvanica útvonalát követte, hossza 12 km volt, szintkülönbség 350 m és nyolcvannégyen teljesítettük. (Kiss Zoltán)

■ Február 12-én a Kárpátkanyar egyik legszebb kilátópontjára, a Keresztényhavasra kapaszkodott fel, többször keresztelve a brassópojánai sípályákat a húsz tagból álló lelkes csapat. Szép, fehér, jeges táj kísért a csúcsig. Az 1799 m magas csúcstról szép volt a kilátás a környező hegyekre. A csoportkép elkészítése után elkezdődött a hosszú ereszkedés Brassó felé. A Ruja-mezőn elhagyva eltűnt a hó, de a fagyos, jeges talaj nehezítette az ereszkedést. Mire a csapat megérkezett a Cenkre, már besötétedett, és fejlámpák fényénél ereszkedtünk le a Gábonyi lépcsőkön Brassóba. A túra hossza 22 km volt. (Német Levente)

Összeállította: Kocsis Livia

EKE – Kolozsvár 1891

■ Február 9-re ismét gyerektúrát hirdettünk. Ez alkalommal a Hója-erdő ösvényeire esett a választás, s biztosak voltunk benne, hogy lesznek olyan családok, akik még sosem jártak a Bácsi-torokban vagy a Kerek-tisztáson. A kedvező időjárás-előrejelzés felbátorította a családokat, így 87-en indultunk útnak az erdő melletti parkolóból. Legnagyobb örömünkre 4 hónapos kisbabától 13 éves kamaszig minden korosztály képviseltette magát, sőt, még háromgyerekes családok is velünk tartottak. Az útvonal első fontos állomása a Bácsi-torok volt, ahol a gyerekek a hallottaktól fellelkesedve megkövesedett kagylók után kezdtek kutatni a meredek mészkőfalak aljában. Ezután következett a túra legnehezebb része, a fokozatos emelkedő, amely a Hója-erdő legtitokzatosabb helyére, a Kerek-tisztásra vezetett. A nap kellemes sugarai és az előttünk kitérő táj látványa mindenkit lenyűgözött, így a következő rövid szünet alkalmával a Feleki-gerincben, a szászfenesi Leányvárban és a Gyalui-havasok vonulatában is gyönyörködhattunk, sőt, még a távcső is előkerült. Az autókhoz visszaérve következett a várva várt pillanat: kiosztottuk a reggel megígért ajándékot, ami nem más volt, mint egy kis pontgyűjtő füzet, amelyet kifejezetten a gyerektúrákra készítettünk, hogy még érdekesebbé tegyük a fiatal résztvevők számára a túrázást. A füzetbe matricákat lehet gyűjteni az idei gyerektúrák során: három pont után kisebb meglepetésben részesülnek a teljesítők, 2026 januárjában pedig összesítjük a pontokat, és akinek több mint 7 matricája gyűlt össze, azt egy nagyobb ajándékkal jutalmazzuk meg.

■ Február 14-én egy izgalmas élménybeszámolón vehettünk részt a Planetáriumban, amely során két csíkszeredai fiatal, Burista Emese építészgyakornok és Benedek Szabolcs egyetemi hallgató India legészakibb régiójába, Ladakhba, azon belül pedig a Zanszkár folyó völgyében található Zangla nevű falucskába kalauzolt el bennünket. Az erdélyi fiatalok a Csoma Szobája Alapítvány programjába bekapcsolódva 2024 nyarán egy több mint ezeréves palota restaurálásán dolgozhattak, ahol 200 évvel ezelőtt, 1824 júniusában Kőrösi Csoma Sándor megkezdte a tibeti nyelv fordítását, ezzel lefektetve a világ első tibeti–angol szótárának alapjait. Emellett megkíséreltek egy könnyebb, alpin stílusú mászást is a Himalája egyik kevésbé ismert, 5823 méteres csúcsára, a Stongde Kangrira. A Planetárium zsúfolásig telt termében a közel másfél órás beszámoló során betekintést nyerhettünk Emese és Szabolcs nem mindennapi kalandjába. Az előadók lépésről lépésre beavatták a közönséget több mint egy hónapos útjuk szövevényes részleteibe.

■ Február 22-re –18 fokot ígértek a meteorológusok a Radnai-havasokba, mi mégis útnak indultunk, hogy Kertész Levente vezetésével meghódítsuk a 2113 m-es Vörös-csúcsot. Sem az extrém hideg, sem a korai 6.30-as indulás nem tántoríthatta el csapatunkat, elszántságunknak pedig meglett a jutalma, hiszen a tavalyi ködös időjárással ellentétben idén verőfényes napsütés fogadott. Az Ünőkő, Kis-Ünőkő és Vörös-csúcs hótakaróban tündöklő hármasa csalogatóbban hívogatott, mint valaha, így serényen kaptattunk felfelé libasorban, hogy minél gyorsabban elérjük célállomásunkat. (Kismihály Boglárka)

EKE Négyfalu

■ Január 2-án gyönyörű időben a Bucsecs-hegységbe kirándultunk tizenegyen. A Predeál – Dihám menedékház – Predeál útvonalat három óra alatt tettük meg.

■ Január 5-én huszonegyen ünnepeltük meg Attiláinkat a Nagy-kőhavas menedékháznál.

■ Január 12-én Bódi János tagtársunk honismereti túrát szervezett a Persány-hegység északi részén, a Rika erdei erődítményrendszer övezetében a következő útvonalon: Felsőrákos – Rika királyné sírja – Attila vára – vargyasi bányatavak és vissza Felsőrákosra. Hazafelé megálltunk a miklósvári Kálnoky-kastélynál. A 17,5 km útszakaszt hat óra alatt tizenhat személlyel és két kutyával jártuk le.

■ Egyesületünkben kilencen vettek részt január 19-én a Baróti-hegyekben szervezett túrán, a Középpajta – Bükkfej-csúcs (819 m), Bükkfej menedékhely – Szárazajta irányában az Ajta-patak völgye – Középpajta útvonalon. A 22 km-es túrát hat óra alatt sikerült végigjárni.

■ Január 26-án Timár Laci vezetésével a Torjai-hegységbe szerveztünk kirándulást. A gyönyörű időre való tekintettel nyolcan tisztelték meg jelenlétükkel ezt a túrát. Útvonalunk: Bálványos – Cecele-csúcs (1173 m) és vissza Bálványos vára – Csiszár fürdők – Bálványos. A 14,5 km-es távot hat óra alatt tettük meg.

■ Február 2-án egy újabb szakaszt sikerült bejárnia hét természetbarátnak a Terra Saxonumból (Via Transilvanica).

Kissé borús időben, de jó hangulatban gyalogoltuk le a több mint 20 km-es túrát, azaz Szászfehéregyháza – Szászkeresztúr – Szászbuda útvonalát.

■ Február 9-én Kovács Károly hívásának heten tettünk eleget, a Csukás-hegységbe kirándultunk. A Vöröshavas menedékháztól indulva a Csukás menedékházat érintettük, innen pedig a cudar szélnek ellenállva a Csukás-csúcs (1954 m) volt a célpontunk. Visszafelé: Tigáj-nyereg – Csukás menedékház – Vörös-havas menedékház. A túrahossza 16,5 km, 1275 szinttel, hat és fél órával.

■ Február 16-án már a hagyományossá vált Nagy-kőhavas Csacsikaraván-túra került sorra. Amikor télen a „csacsi-elemózsia” elfogy, és természetesen az idő is kedvező, szükséges a szamarakat leindítani a hegyről. Ezért minden csacsi mellé kísérő szükséges, hogy biztonságban érhessenek téli nyugvóhelyükre. Ennek a kérésnek is eleget tett pár túratárs, nekik ezért hála és köszönet. (Miklós Melinda)

A miklósvári Kálnoky-kastély ■ FOTÓ: MIKLÓS ISTVÁN

Józanító túra ■ FOTÓ: FÉNYA JÓZSEF

EKE Csíkszék

■ 2025. január 4-én a Csíkszéki Erdélyi Kárpát Egyesület évnyitó, úgynevezett „józanító” túrával kezdte a túraidényt Kocsis György és Balázs-Bécsi Rozália vezetésével. Idén is a szokott helyen, a csíksomlyói borvízforrásnál gyülekeztünk, először a Hármashalom-oltárhoz mentünk, érintettük az egykori sóvár romjait, aztán az 1033 m magas Nagysomlyó-hegy csúcsát, végül a Kígyós-pusztára ereszkedtünk be.

■ Január 11–12-én a Solti Imre által szervezett téli túlélő túrán az Úz-völgyi hősök emléke előtt tisztelegtek túratársaink. Ebben az évben a Káposztás-havason alakították ki a táborhelyet, igazi téli körülmények között.

■ Január 18-án Tőke Dénes vezetésével hótalpas túrán vettünk részt. Hargitafüredről indultunk és a klasszikus kék sáv

turistajelzés mentén a hegyerinc vonalát követtük a Heveder-nyeregig, innen a Madarasi Hargita csúcsának szomszédságából, a kék kereszt jelzés mentén Csíkrákos felé ereszkedtünk le a hegyről mesebeli téli környezetben.

■ Január 24-én Kassay János túratársunk a Naskalatra szervezett téli túrát Hidegségről indulva, a 32-es határvadászok útvonalát követve.

■ Január 25-én a Székely Alpoknak nevezett Hagymás-hegységbe is túrázhattak az érdeklődők Nagy Attila vezetésével, aki az Öcsém-tetőre szervezett magashegyi téli túrát.

■ Jégbontó havának első napján a Csíkszéki Erdélyi Kárpát Egyesület folytatta az emléktúrák sorozatát, ezúttal a hosszúaszói Xantus kápolnához és a Xantus-kastély romjaihoz mentek túratársaink, a csíki tatárbetörések időszakát felelevenítve, a hősieken helytálló eleinkre emlékezve, a Kocsis György és Balázs-Bécsi Rozália által szervezett túrán.

■ A hónap második napján a Kisbarangolók téli évnyitó túráját szervezte a hargitafüredői Kossuth-sziklához Bakó Irén, Kosza-Bereczki Judit, Nagy Judit, Pál Teréz és Kosza Antal, a gyermekek nagy örömére.

■ Február 8-án farsangi túránk volt a lázárfalvi CsEKE-háztól a Szent Anna-tóhoz egy 23 km-es szakaszon Kocsis György vezetésével.

■ Február 22-én két nagyszerű téli túra közül választhattak az érdeklődők. Tőke Dénes a Hagymás-hegységbe kalauzolta a magashegyek kedvelőit, Solti Imre pedig a hagyományos téli Istenszéke-túrát szervezte a Kelemen-havasokba. (Péterffy Ágnes Katalin)

EKE Marosvásárhely

■ Február 15-én tartottuk EKE-tagoknak, barátainknak és ismerőseinknek a farsangi bált. Az idén új helyszínt próbáltunk ki, kilencvenhat felnőtt és gyerek vett részt a mulatságon. Az elmúlt évekhez hasonlóan az idén is sokan öltöztek magukra jelmezt, ötletekben nem volt hiány. A felnőttek díjazásán túl a jelmezbe öltözött gyerekek oklevelet, édességet kaptak. A tombolázat követően éjszakába nyúló buli vette kezdetét. (András Erika)

■ A mai Törökország területén található örmény történelmi emlékekről tartott előadást dr. Ábrám Zoltán *Örmények nyomában Kelet-Anatóliában* címmel. A történelmi Örményországhoz tartozó területeken mára nagyon kevés fennmaradt örmény emlék található, az évszázadokon át itt élő örmények többsége az 1915-ös örmény genocídium áldozata lett. Az erdélyi örmények számára a terület azért jelentős, mert az itt található egykori főváros, Ani pusztulása készítette őseiket elvándorlásra a 11. században. A vetített képes előadás betekintést nyújtott ebbe a titokzatos világba, amelynek jelen valósága csak árnyéka egy virágzó múltnak. (Ábrám Zoltán)

■ A marosvásárhelyi EKE február 22-én Szebenjuharosra szervezte meg a síző-túrázó hétvégéjét. Az egynapos rendezvényen harmincnégy személy vett részt, ebből tizenkilencen a sízés örömeinek, tizenötön pedig a téli túrázás szenvedélyének hódoltak. A pár nappal korábban lehullott friss hó, a tiszta, napos idő, a környező hegyek látványa már az érkezéskor elvarázsolt bennünket. A sízők két, az újabb Arena platos és a

régebbi Oncsesti pályarendszer közül választhattak, tudás-szintjüknek megfelelően. A túrázók Német Levente társunk vezetésével a Szebeni-havasok 1952 m magas Rozdesti csúcsát célozták meg, sokszor térdig érő hóban járva. Az út során pazar panorámában volt részük, a Rozdesti-csúcsról lehetőségük volt a Páring-hegységet is megcsodálni. A visszafelé vezető úton felkapaszkodtak a Bătrâna-csúcsra is, innen meg visszaereszkedtek Szebenjuharosra, ahol találkoztak a síző csapattal. A 16 km távot 8 óra alatt tették meg. Hazafelé elégedetten nyugtáztuk, hogy 1890-ben az akkori Szász Kárpát Egyesület javaslatára kijelölt Hohe Rinne, románul Păltiniş még sok szép látnivalót tartogat számunkra. (Pánczél Tibor)

■ Február 22-én volt harmadik barangolásunk, amelyet az épített örökségünk iránt érdeklődőknek is ajánlottunk. Nagyteremben kezdtünk az egykori Bethlen-kastély romjainál, majd felgyalogoltunk a Kripta-hegyen található temetőig, ahol a Bethlen család több tagjának a síremlékét néztük meg. Itt Virág Sándor túratársunk vezetett kiváló helyismerettel. Innen elbarangolunk Héderfájára, ahol süteménnyel és forró teával várta negyvenöt fős csapatunkat Majoros Zoltán református lelkész és Szabó József gondnok, akik bemutatták az újjáépített haranglábát és a műemlék templom kriptájában a Bethlen család nemrég restaurált síremlékét. Innen átmertünk a közelben található Barabási-kúriához, ahol Simon Kálmán gondnok vezetésével meglátogattuk a műemlék épületet, majd Dénes Mihály helyi borász tartott borkóstolót zsíros kenyér kísérettel. A 13 km hosszú túra és a kóstoló után kellő jókedvvel ültünk fel autóbuszunkra és indultunk haza. (Kiss Zoltán)

Összeállította: Kocsis Livia

Rejtvény

■ Az Erdélyi Gyopár 2024/6. számában meghirdetett, a kolozsvári MORMOTA webáruház (www.mormota.ro) és az EKE által támogatott vetélkedő helyes megfejtései:
1. c. Veres-tó, 2. c. Retyezát-hegység, 3. c. 200,
4. c. Tusnádfürdő, 5. a. Berhina-rét.

Nyertesek:

- Egy Light my fire tűzcsiholót nyert, a Mormota webáruház ajándékként:
András Dénes (Esztergom)
- Kétszemélyes belépőt nyert a szejkefürdői Mini Erdély Parkba:
 - **Csata Orsolya** (Csíkszereda)
 - **Jártó Gábor** (Sepsiszentgyörgy)
 - **Kopányi Sándor** (Biatorbágy)

Újabb játékunk nyereménye a Mormota webáruház által felajánlott **Mc NETT – Gear Aid kemping javító szett**, valamint **három kétszemélyes belépő a szejkefürdői Mini Erdély Parkba** (mini Erdely Parkba (mini Erdely Parkba)).

A helyes megfejtéseket **2025. május 1-ig** várjuk, e-mailben a rejtveny@eke.ro, illetve postán az Asociația SCA – EKE, O. P. 1, C. P. 41, 400750 Kolozsvár / Cluj címre. A válaszok mellett kérjük feltüntetni a beküldő nevét és postacímét is.

Kérdések:

1. Melyik erdélyi városban állították újra Deák Ferenc, „a haza bölcse” padját?
a. Buziásfürdő b. Dés c. Lugos
2. Ki írta a *Bálványosvár legendája* című regényt?
a. Jókai Mór
b. Nyirő József
c. Wass Albert
3. Kányádi Sándor verse szerint hol „zöldellnek a fenyőfák egész Csíkban a legszebben”?
a. Hargitafürdő
b. Nyergestető
c. Rákosi Hargita
4. Melyik EKE-osztály szervezi a Téli Túrasíző és Gyalogos TeljesítményTúrát?
a. EKE Csíkszék
b. EKE Gyergyószék
c. EKE Udvarhelyszék
5. Hol tartják februárban a Csacsikaraván-túrát?
a. Csukás-hegység
b. Keresztény-havas
c. Nagy-kőhavas

Médiatámogatók

Johannes Kepler német csillagász gondolata

	1	AZ LGT NÉPSZERŐ NEVE	SZICET, FRANCIÁUL	GRAMM, RÖVIDEN	A SIÓ MELLÉKFOLYÓJA	BIBLIAI ORSZÁG	AZ EGYIK OLDAL	OPUS (MŰ, LATINUL), RÖVIDEN	A KÉN (SULFUR) VEGYJELE	JÓZSEF ÁTTILA EGYIK VERSE	TÖRÖK TISZTI RANG	ÉNEKLŐ SZÓCSKA	A LEGGYAKORIBB SZÍNEZÉK-CSOPORT	DÍSZES ZÁRÓ-ÜNNEPSÉG	... PIAZZOLLA; ARGENTIN ZENESZERZŐ
ÉPPEN CSAK, KIS MÉRTÉKBEN					SZÍNÉSZ (GYULA) CÉLRAVEZETŐ					SPANYOL BORFAJTA IFJÚSÁGI ÍRÓ (FERENC)					
TALICSKÁN SZÁLLÍT				FOGGAL SEBESÍT DOHA A FŐVÁROSA					NEM IS TEGEZÉS RAVASZDI ÁLLAT						
FÖLDMŰVELÉSI FOLYAMATOT VÉGEZ								AZ ÖRÖK VÁROS FORMÁSÁN HŰSÖS				A MAROS „TESTVÉRE” HIVATALI HELYSÉG			
ORSÓ KÖZEPÉ!			ELEMI PARÁNY NÓTINCS HATÁRAI!					MÓZES ÖT KÖNYVE GABONA-ÖRLEMÉNY			A JÓD VEGYJELE BALATONI TELEPÜLÉS		AZ ARNO PARTIAI! ... MARS! LÓDULI!		A SUGÁR JELE NEM IDEI TERMESŰ
DÍSZÍTETT, CIRÁDÁS						PIACI MÉRTÉK GYÓGYNÖVÉNY				VÖLEGÉNY PÁRJA FORMAL, FORMALIS					
ÉSZAK, RÖVIDEN	HÜSEVŐ MADÁR ANGOL MÉRFÖLD				TETŐFEDŐ ANYAG INFORMATIKAI EGYSÉG					HORDÓT MÉRŐ TELEPRŐL MŰRÖDŐ					2
SALEM HATÁRAI!		... MERLE; FRANCIA ÍRÓ CSIGER							BOLTI DOLGOZÓ NYUGATI GÓT KIRÁLY						KÉRDŐ SZÓCSKA GYÓGYSZER-GYÁR
OROSZ ALITÓ-MÁRKA			GÖRDÜ-LÉKENY PIHENŐ (GULYA)					EJA! EJA! ...! (SWINARSKI) KLASSZIKUS KÖTŐSZÓ					EGYBŐL KETTŐ! DUMAS TESTÖRE		
ŐS, RITKA FÉRFINÉV IS				SZEMÉLYES NÉVMÁS GYERMEK-OLVASMÁNY		BÉKÉSI VÁROS LAKÓJA HAS, ABDOMEN						SZERV A KO-PONYÁBAN ÁRKA ELEME			
GYÜMÖLCSÖT HOZ A FA					DZSÚDÓ-SZÖNYEG TERMŐRÉS!						... BERBEN; SZÍNÉSZNŐ KAİK BELSEJE!				
RÖVID KÖTŐSZÓ	TITKON MAGÁHOZ VESZ IDŐBEN KÖVETŐ							A RÉNÍUM VEGYJELE PORSZÍVÓ-MÁRKA			NÉPES MÉRTÉK F-I-ES VERSENY				
ZUHOJNI KEZDI!		ÉGI ÁLDÁS BÁSA FIA ÉS UTÓDA				... BRUTUS? (CÉZÁR) DZSEM VAN ILYEN									ELEKTRON JELE A KÖZELEBBIT
AZ ÁTTILÁVAL ROKON FÉRFINÉV					HEVESI KÖZSÉG ... GROSSO; SÜRÜ ERDŐ					ÚTCA, RÖVIDEN FERNANDO ...: F-I-ES		NÉMET VÁROS MÉLYBE HAJT			
FOCI-LABDÁT KAPURA RÜG				MOSÓ ... MOSODÁJA A TANTÁL VEGYJELE					ALBÁN HIR-ÜGYNÖKSÉG MEDVE, SPANYOLUL			KÖLTŐI SZÍV ÉNEKES (SALVATORE)			
SPANYOL EXKIRÁLYNÉ				MÉG ZAJLIK AZ ESEMÉNY SZÉNSAVAS ÜDÍTŐITAL				FRANCIÁS FELKIÁLTÁS ...: MAGNÓNI ELŐEMBER					A TEMES PARTIAI! ...: FOROG; SÜRÜGŐLŐDIK		
TE ÉS TÁRSA(I)ID		TISZA ...; IRÓNÓ KOPOLTYÚS ÁLLAT				DÜNAKESZHEZ KÖZELI ÍZOM IS KIFEJTI								ÉVELŐ! TÖRTÉNELMI KORSZAK	
RÓMAI I-ES	TÉLI CSAPADÉK KÉPZŐ, A -VE PÁRJA			TÜNDÉR-KIRÁLY HATÁROZOTT NÉVELŐ							VIKING, NORMANN EGYHANGÚ ZENE!				
BELGRÁD HEGYE					ELŐTAG; HEGYSÉG; RÓMAI 100-AS				SZÍNÉSZNŐ (VERA) A BŐR VEGYJELE						
MAGYAR VÁRMEGYE, FOLYÓ ÉS KÖZSÉG					VÍZVEZETÉK, GÁZVEZETÉK			AJÁNDÉK-CSAMAGOT LASSAN KINYIT							

■ A 2024/6. számban megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Lao-Ce bölcsessége: A bölcs ember törvénye ez: a természet rendje szerint él és cselekszik.

A rejtvényt készítette: Békés Lajos

Példányt nyert az 1901-ben kiadott, 2016-ban újranyomtatott Erdélyi Kalauzból:

- András Edit (Csíkszereda)
- Burján Attila (Gyergyószentmiklós)
- Kovács János (Négyfalu)

E feladvány nyereménye három db. kétszemélyes belépő a Kolozsvár melletti Adrenalin Parkba (www.adrenalinpark.ro).

Beküldési határidő: 2025. május 1. (e-mail: rejtveny@eke.ro)

EKE Háromszék

■ Január 2-án 33. alkalommal – az egyesületünk újraszerveződése óta folyamatosan – megtartottuk a Kijózanító-túrát. Az idéntől Vasile Păun (Palika) vette át Dukrét Lajostól a népszerű túrasorozat folytatását. A közel negyvenfős csapat kigyalogolt a Gyertyános-kúthoz és amíg készült a pityókakávé és a forralt bor, addig a többiek kilátogattak a Havadra, ahonnan gyönyörű kilátásban volt részük a Háromszéki-havasoktól egészen a Fogarasi-havasokig.

■ Január 11-én újraindult a kisbakancs-túrasorozat, amely egy évig szünetelt. Az újralátogatásnál mindannyian boldogok voltunk, hogy ismét együtt túrázhatunk a természetben. Tuszánfűrdőről a Bánya-patak mentén gyalogoltunk fel harmincnégyen egészen a Nagy-Piliske tövéig, majd igazi téli, zúzmarás tájképben folytattuk a főgerincen utunkat a Nagy-Murgó lábáig. A ködből kikerülve gyönyörű látványt nyújtott a Nagy-Murgó, mintha egy magashegyre tekintettünk volna. Sepsibükszádon tettünk pontot a kirándulás végére.

■ Január 18-án Dukrét Lajos túrát vezetett a kék körúton, a következő útvonalon: Sepsiszentgyörgy – Bíróné-puszta – Kőlcze-puszta – Papp kútja – Bűdöskút.

■ Szintén január 18-án egy új túrasorozattal indultunk a Kovászna Megyei Kiválósági Központ Székely Mikós diákjaival. Egy tucat diákkal Predeálról a Leányka havason keresztül a Dihámhoz mentünk, majd legyalogoltunk Bușteni-ig. Gyönyörű időben volt részünk, szép kilátással a Bucsecs északi részére.

■ Január 25-én egyesületünk néhány tagja részt vett az igen népszerű, 330 résztvevős madéfalvi Siculicidium emléktúrán, amelyet a Hazajáró szervezett. Erről nekünk Varga Sándor Zolt alelnökünk számolt be mind élőben, mind a Facebook-oldalán.

A törcsvári Magura tetején ■ FOTÓ: VÁNTSA JUDIT

■ Február elsején Vasile Păun (Palika) születésnapja alkalmából közel harminc résztvevővel indult a sepsiszentgyörgyi Bűdöskúttól, majd a Sámánfa és Keresztény-legelő érintésével beereszkedtek az egykor szebb időket megélt Előpatakra. Innen a Marinka-puszta érintésével érkeztek vissza a városba.

■ Február 8-án a kisbakancsos csapatunkkal egy újabb nehezebb túrán vettünk részt a Keresztény-havason. Kissé tavaszias hangulatban huszonketten indultunk a brassói állatkerttől és 800 méter szint leküzdése után jutottunk fel a Rakodó tetejére. A későbbiekben lefelé érintettük Brassópojána szélét, majd beereszkedtünk Brassóba a Salamon-kőhöz, ahol gyalogtúránkat zártuk. A gyerekek az útvonal során rengeteget szaladgáltak fel-alá, mindenféle tevékenységet folytattak a természet adta lehetőségekkel.

■ Február 15-én a Székely Mikós diákokkal Háromszék legmagasabb csúcsára, a Lakócára mentünk. Igazi téli túrában volt részünk. Mindig felemelő érzés feljutni a „mi” hegyünkre.

■ Február 26-án Moldován Reinitz Erzsébet szerdai túrasorozata elindult ebben az évben is. Ez alkalommal tizenegyen mentek fel a Törcsvári Magura csúcsára, gyönyörű február végi időjárásban. (Gáspár László Zolt)

EKE Brassó

■ Január 4-én szerveztük meg a hagyományos évkezdő túránkat (Nagy Béla-emléktúra) a Nagy-kőhavasra. A Malomdomboktól a Családi úton mentünk fel az EKE-menedékházig, majd onnan a csúcsra.

■ 9-én gyönyörű idő fogadott a Keresztény-havason, ahogy Brassópojánáról Julius Römer útján felmentünk a menedékházhoz, majd onnan a csúcsra és a Sulinar-úton vissza Pojánára.

■ Január 18-án a Diham menedékházhoz kirándultunk a Gura Diham – Poiana Izvoarelor – Diham menedékház – Baj-nyereg – Gura Diham útvonalon.

■ 23-án a Törcsvári Magurára túráztunk a Törcsvár – Maguragerinc – Nagy-Magura-csúcs – Magura falu – Magurica-gerinc – Alsómoécs útvonalon. A szép időben a törcsvári kastélyal rajzolódtak ki élesen történelmünk esemény-foltjai.

■ Február 8-án a Gârbova menedékházhoz kirándultunk az Azuga – Clăbucetul Taurului – Gârbova menedékház – Predeal útvonalon.

■ 13-án a Mălăiești menedékházhoz kirándultunk. Rozsnyó felől közelítettük meg a híres cirkuszvölgyet.

■ Február 18–20. között tartottuk meg a hagyományos farsangi összejövetelünket Bálványoson, a Bálványos Gyöngye

vendégházban, ahol nemcsak jelmezbált szerveztünk, hanem számos túrát is a környéken.

■ 21-től két hétig jártuk végig Törökország nevezetességeit, s nemcsak a Nemrut-hegyre másztunk fel vagy a Göbekli Tepe régészeti csodáját és Göreme nevezetes föld alatti városait látogattuk meg, hanem az összes fellelhető magyar emléket az izmiri Kossuth-szobortól a Bartók Béla múzeumig Osmaniyében. Pamukkale travertincsodáitól a heytita birodalom fővárosáig mindent meglátogattunk.

■ 27-én a Tejbarlanghoz kirándultunk a Postarét – Salamonkő – Vizesvölgy – Kőbánya – Tejbarlang – Sulinar kunyhó – Pojána útvonalon.

■ Február utolsó napján jelent meg Kovács Lehel István és szépemlékű Molnár Sándor *A Kárpát-kanyar hegyei, Bánkótahágó > Predeal* című könyve a *Határjárók a Kárpátokban* sorozat 7. köteteként. A könyv nemcsak az egyik legrégebbi határvonalkat mutatja be, amelyet II. Endre szögezett le 1211-ben, hanem a hétfalusi csángók szokásait, illetve Reményik Sándor a régi határköről írt versét is. A DIMAP térképeinek köszönhetően az összes határjel helye megtalálható, ha végigjárjuk ezt a csodálatos, vadregényes útvonalat.

■ E két hónapban a csütörtöki sétálók is igen szép számban gyűltek össze, hogy a Nádudvary György indította mozgalom keretében kapcsolódjanak ki a Cenk alatti sétányon és piknikkezzenek a noai tónál. (Dr. Kovács Lehel István)

Pihenőt a vándornak,
szálláshelyet, meleg vacsorát
a turistának – ezt kínálja a

NAGY- KŐHAVASI MENEDÉKHÁZ.

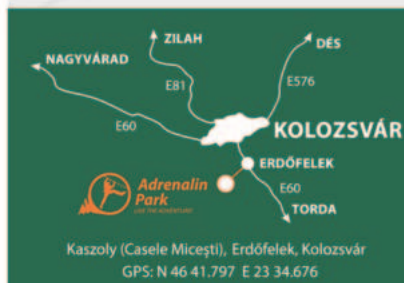
Szállást foglalni
csak előzetesen lehet
a 0744-322632 telefonszámon.

A négyfalui EKE,
a menedékház tulajdonosa
50%-os kedvezményben
részésít minden EKE-tagot.

12 kalandpálya
3 gyerek és 9 felnőtt & junior

Aktív kikapcsolódás
kellemes erdei környezetben.

www.adrenalinpark.ro

[/adrenalinparkcluj](https://www.facebook.com/adrenalinparkcluj)

Rendelések: 0721 926 234,
0264 436 343
contact@mormota.ro

**MORMOTA
LAND**

Túrafelszerelés-
webáruház

www.mormota.ro

10% kedvezmény
EKE-tagoknak

Csomagküldés
az egész ország
területére

SÁTRAK

ALPINISTA
FELSZERELÉS

HÁTIZSÁKOK

EDÉNYEK,
GÁZÉG

FEJLÁMPÁK

HÁLÓZSÁKOK,
MATRACOK

A Torockó Vendégház

várja Önt
május 20-tól
szeptember 30-ig!

Tel.: +40 258 768 240
+36 1 274 2366

E-mail: rackkati42@gmail.com
www.erdelyiturizmus.hu

AZ EKE-TAGSÁG ELŐNYEI

Számos, jelentős kedvezményben részesül Ön, ha az EKE tagja.

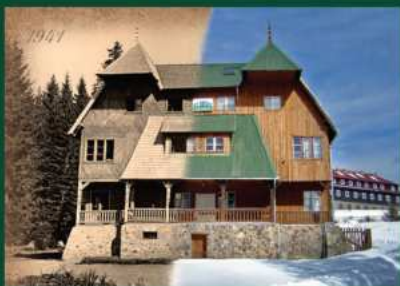
Mindehhez csak érvényes, idei pecséttel ellátott tagsági könyvének felmutatása szükséges.

- 50%-os kedvezmény az EKE Vándortáborokban való részvételkor;
- 50%-os szálláskedvezmény az EKE Nagy-kőhavas menedékházában;
- 50%-os kedvezmény a korondi Csiga-ház rezervátumba való belépéskor (www.korpa.ro);
- 50%-os kedvezmény a Sűgő-barlangba való belépéskor;
- 35%-os szálláskedvezmény a várfalvi EKE-Várban;
- 33%-os kedvezmény a vizsgálat, 20%-os kedvezmény a szemüvegkeretek árából a kolozsvári Oftaconsult Szemészeti Klinikán (www.oftaconsult.ro);
- 25%-os szálláskedvezményt nyújt a csíkszeredai Riehen Egyesület

- (www.asociatiariehen.ro) a Pottyandi Erdei Iskola vendégházban;
- 25%-os szálláskedvezményt nyújt a csíkszeredai Montana Tours Kft. a Madarasi Hargitai Hargita villában;
 - 21 százalékos szálláskedvezmény a Madarasi Hargitán a 21 gramm menedékházban (www.21gr.ro);
 - 15%-os szálláskedvezményt nyújt a borsafüredi Medve panzió;
 - 10%-os kedvezmény a Columbia túraruháztól forgalmazó Dockyard Islands boltjaiban;
 - 10%-os kedvezmény a csíkszeredai Kerékvár biciklikereskedésben (vásárlás és javítás);

- 10%-os kedvezményt nyújt a marosvásárhelyi, sport- és túrafelszereléseket forgalmazó Scopus bolt, a kolozsvári Mormota webáruház (www.mormota.ro) és az udvarhelyi, a gyergyói, valamint a csíkszeredai Zerge szakbolt;
- 10%-os kedvezmény a hargitafürdői Uz Bence menedékházban (20 főnél nagyobb EKE-csoport számára 20%-os kedvezmény) és a székelyudvarhelyi Oriente vendéglőben (www.oriente.ro);
- 10%-os kedvezmény a fűzesgyarmati Kastélypark Fürdő (www.kastelyfurdo.hu) szállásdíjai árából.

UZ BENCE MENEDÉKHÁZ Hargitafürdő

~ 70 ÉVE A TURISTÁK SZOLGÁLTATÁBAN ~

Tel.: (+40) 745 629 337; e-mail: uz_bence@yahoo.com

www.uzbence.ro

KÉK IRINGÓ KÚRIA

Tel.: +40 264 274 132; +40 744 601 587
info@kertimag.ro
www.erdelyiutazas.hu

NATURA
T R A V E L

UTAZÁSI IRODA

CÍMÜNK:

400015 Kolozsvár, Főtér 10./Kötő (Ioan Rațiu) u. 9.

Mobil: 0723-155667, 0724-334364, 0773-347408

office@naturatravel.ro

Repülőjegyek, külföldi és belföldi nyaralások,
szállásfoglalások, utazási szolgáltatások.
Utazási utalványokat elfogadunk!

SPORT MANIAC®

OUTLAND
SHOES & OUTDOOR

MAROSVÁSÁRHELY, HOREA UTCA 33. SZÁM
WWW.SPORTMANIAC.RO

 Columbia

ENERGIA A TALPAD ALATT

KONOS TRS™

OMNI-MAX

A kényelmes Omni MAX középtalpának köszönhetően a Konos TRS magastok rugalmasságot biztosít. Jól szellőző felső része szintetikus megerősítésekkel rendelkezik. Az AdapTrax talpborítás mélyebb barázdáinak köszönhetően jobban tapad a terepen és hosszabb távú kényelmet is garantál. Sokoldalú cipő a természetben és a mindennapokban is.

ÜZLETEINK:

Brassó: Columbia-Republicii 52, AFI Brasov-Dockyard | Bukarest: Dockyard-Sun Plaza,
AFI Cotroceni-Columbia | Konstanca: Dockyard-City Park | Kolozsvár: Columbia-Platinia Shopping Center

WEBSHOP:

www.dockyard.ro | www.columbia-sportswear.ro